

Supplerende naturtypekartlegginger i Tjøme kommune 2009

Kim Abel

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen gjennomført supplerende naturtypekartlegginger i Tjøme kommune, samt noe oppdatering av tidligere registrerte naturtyper. Det har totalt blitt registrert 151 lokaliteter innenfor 21 ulike naturtyper. Det er i denne rapporten gitt en kort gjennomgang av status for naturtypekartleggingen i kommunen. Alle data er overlevert Direktoratet for naturforvaltning for bruk i naturbase.

Nøkkelord

Vestfold
Tjøme
Naturtypekartlegging
Verdisetting
Rødlistearter
Biologisk mangfold

Omslag

FORSIDEBILDER
Øvre (Megachile lagopoda)
Midtre (Holme nord, lok 31)
Nedre (Moutmarka NR)
Alle foto: Kim Abel

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-102-2

BioFokus-rapport 2010-6

Tittel

Supplerende naturtypekartlegginger i
Tjøme kommune 2009

Forfatter

Kim Abel

Dato

18.05.2010

Antall sider

15 sider + vedlegg

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus-rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen BioFokus har på oppdrag fra Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen foretatt supplerende naturtypekartlegginger i Tjøme kommune, samt noe oppdatering av tidligere registrerte naturtyper. Erik Johan Blomdal hos Fylkesmannen har vært vår kontaktperson hos oppdragsgiver. Han skal ha takk for å ha vært til stor hjelp med effektivt å skaffe til veie digitalt og analogt kartgrunnlag og eksisterende informasjon i kommunen. Vi takker også Bjørn Bjerke Larsen i Tjøme kommune, Arne Fjellberg og Magne Flåten for innspill og hjelp til kartleggingen. Kim Abel har vært prosjektansvarlig hos BioFokus. Alt nytt feltarbeid har blitt utført av Kim Abel, Kjell Magne Olsen, og Terje Blindheim i BioFokus.

Det har ikke vært prioritert å lage en utfyllende rapport om resultatene fra kartleggingen. Denne rapporten beskriver derfor kun i korte trekk hva som er gjort, resultater fra registreringsarbeidet, samt en kort beskrivende status for naturtypekartleggingen i Tjøme kommune. Alle data er videresendt til Direktoratet for naturforvaltning for innleggelse i Naturbase.

Oslo, 27. april 2010

Kim Abel

Bilde 1: Lokalitet Ørahavna II (135) sørøst på Brøtsø er en av de bedre utviklede strandengene som er funnet på Tjøme og flere rødlistearter er registrert. Området har imidlertid stort behov for skjøtsel for å ivareta verdiene. *Foto: Kim Abel.*

Innholdsfortegnelse

INNHALDSFORTEGNELSE	4
1 INNLEDNING/OPPDRAG	5
2 METODE.....	5
3 RESULTATER	6
3.1 OVERSIKT OVER KARTLAGTE NATURTYPER	7
3.2 ARTSMANGFOLD	9
3.3 REGISTRERINGSSTATUS	12
3.3.1 <i>Vurdering av dekning.....</i>	<i>13</i>
3.3.2 <i>Vurdering av de ulike hovednaturtypene.....</i>	<i>13</i>
3.4 DIGITALE KART OG NATURBASE.....	14
4 LITTERATUR	15
VEDLEGG	16
LOKALITETSBESKRIVELSER.....	16

1 Innledning / oppdrag

I 1999 fikk Tjøme kommune statlig tilskudd til å kartlegge naturtyper i kommunen. Firmaet Naturplan AS ved Leif Simonsen (Simonsen 2000) gjennomførte oppdraget og resultatet ble lagt ut på Direktoratet for naturforvaltning (DN) sin nasjonale base (Naturbase) av Fylkesmannen i Vestfold, Miljøvernavdelingen. Det er i etterkant kommet sterkere føringer fra DN på hvordan naturtyper skal dokumenteres slik at beskrivelsene fra første runde nå var mangelfulle. BioFokus fikk derfor i 2008 et oppdrag som i korthet gikk ut på å kvalitetssikre eksisterende naturtypelokaliteter. Alle lokalitetene ble derfor oppsøkt i felt gjennom feltsesongen 2008 og resultatene ble lagt inn i Naturbase vinteren 2009. Resultater fra disse undersøkelsene er presentert i Abel et al. (2009). I 2009 fikk BioFokus ytterligere midler til å supplere med nye kartlegginger og resultatene fra både 2008 og 2009 presenteres i denne rapporten.

Feltarbeidet er utført av Kim Abel, Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim gjennom sommer-høst 2008 og 2009, mens rapportering er blitt gjort fortløpende høst og vinter 2008 og 2009. Data er systematisert i databaseverktøyet Natur2000 og avgrensningene finnes som shapefiler og SOSI-filer.

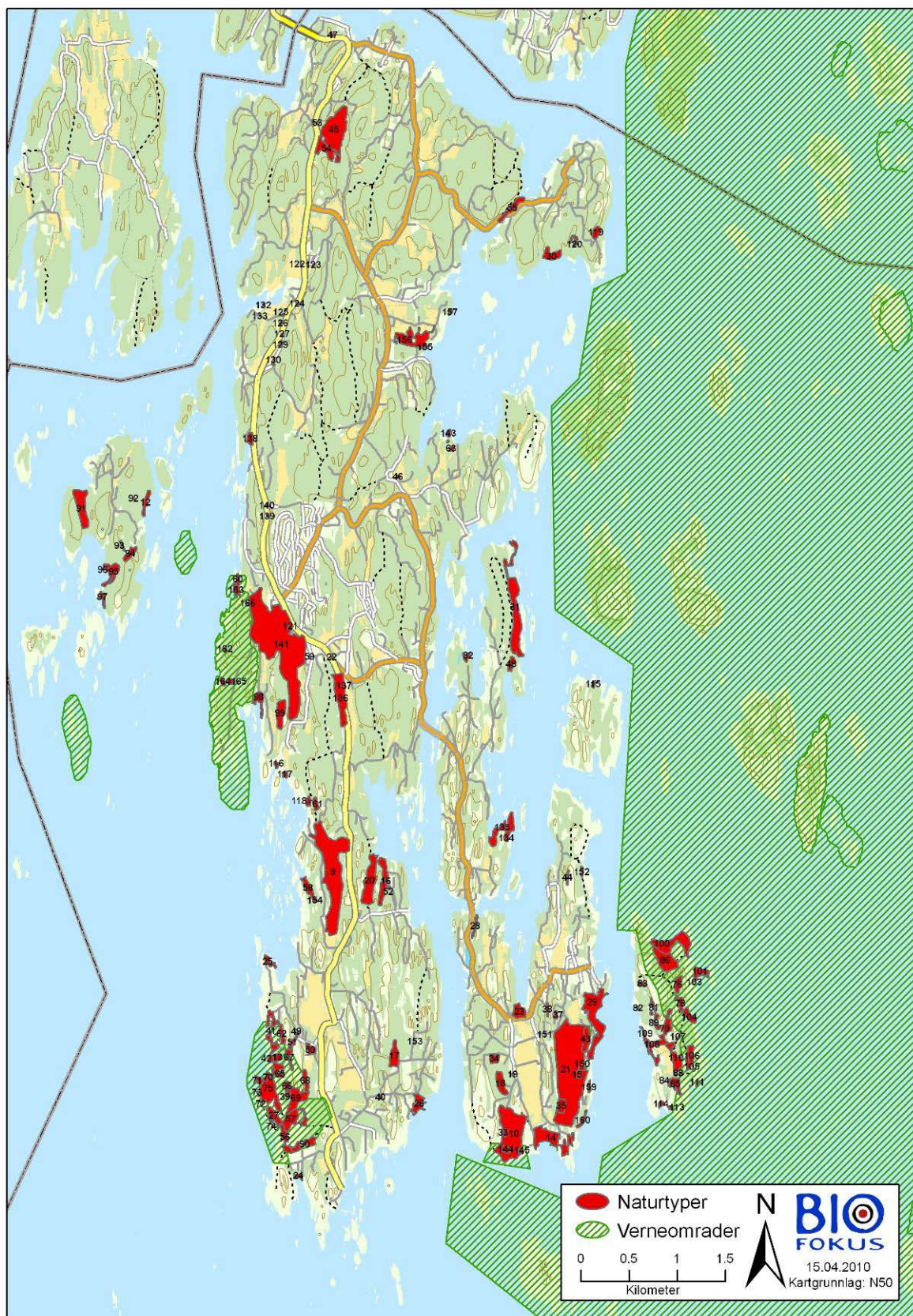
Parallelt med oppdateringen av naturtypekartet hadde BioFokus to oppdrag som omfattet kulturlandskapskartlegging på utvalgte øyer i skjærgården øst for Nøtterøy og Tjøme kommuner (Abel og Blindheim 2008, Abel 2010). Naturtypene registrert gjennom disse oppdragene er også inkludert i det samlede datamaterialet for Tjøme kommune. Det samme gjelder lokaliteter kartlagt av Asplan Viak i 2006 på eiendommen til Engø Gård, dette som del av arbeidet med en utbyggingsplan. I tillegg har marine naturtyper blitt kartlagt av Havforskningsinstituttet (HI) og NIVA i perioden 2007-2009. De marine naturtypene er tilgjengelig i Naturbase.

2 Metode

Metoden for kartlegging følger DNS håndbok 13, revidert utgave (Direktoratet for Naturforvaltning 2007). For en nærmere redegjørelse av metoden henvises det til håndboka og da spesielt kapitlene 1-4 og 6.

3 Resultater

Figur 1: Oversiktskart over registrerte landtilknyttede naturtypelokaliteter i Tjøme kommune (marine områder er ikke inkludert).

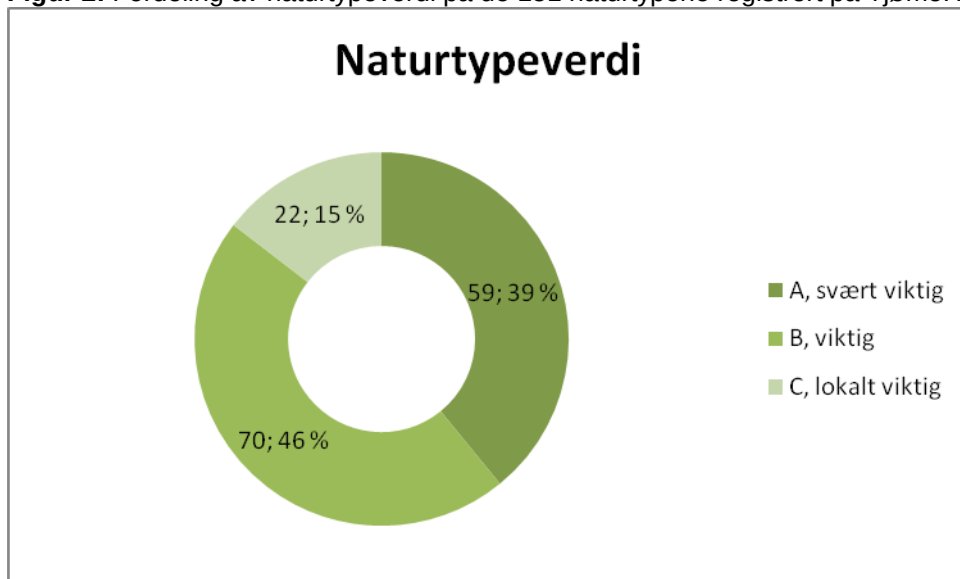
3.1 Oversikt over kartlagte naturtyper

I Tjøme kommune er det totalt registrert 151 naturtyper (ikke medregnet de marine utgavene kartlagt av HI og NIVA)). Tabell 1 og figur 2 oppsummerer fordelingen av naturtyper og verdi i det registrerte datasettet.

Tabell 1: Oversikt over fordelingen av naturtyper og verdi.

Hovednaturtype	Naturtype	Verdi A	Verdi B	Verdi C	Totalt
Ferskvann/våtmark	Dam	6	8	3	17
	Rik kulturlandskapssjø	1	1		2
Totalt Ferskvann/våtmark		7	9	3	19
Kulturlandskap	Hagemark		1	1	2
	Naturbeitemark	11	5	2	18
	Parklandskap	1			1
	Slåtte- og beitemyr	1			1
	Slåttemark		6		6
	Store gamle trær	4	16	5	25
	Totalt Kulturlandskap	17	28	8	53
Kyst og havstrand	Rikt strandberg			1	1
	Sand- og grusstrand	1	4		5
	Sanddyne	2			2
	Strandeng og strandsump	10	6	3	19
	Tangvoll	2	4		6
Totalt Kyst og havstrand		15	14	4	33
Marine forekomster	Poller		2		2
Totalt Marine forekomster			2		2
Myr og kilde	Kystmyr		1		1
Totalt Myr og kilde			1		1
Rasmark, berg og kantkratt	Annen viktig forekomst		1		1
	Kantkratt	1	1	1	3
Totalt Rasmark, berg og kantkratt		1	2	1	4
Skog	Gammel barskog		2		2
	Rik blandingsskog i lavlandet	1	1		2
	Rik edellauvskog	3	7	3	13
	Rik sumpskog	14	5	3	22
Totalt Skog		18	15	6	39
Totalt		58	71	22	151

Figur 2: Fordeling av naturtypeverdi på de 151 naturtypene registrert på Tjøme. Antall og prosent.

Bilde 2 og 3: To eksempler på registrerte naturtyper. Venstre bilde viser naturtypen "sand- og grusstrand" fra Sandø (109) og høyre bilde viser naturtypen "rik edellauvskog" fra Barkevika øst (99). Barkevika øst har også innslag av rik sumpskog. Foto: Kim Abel.

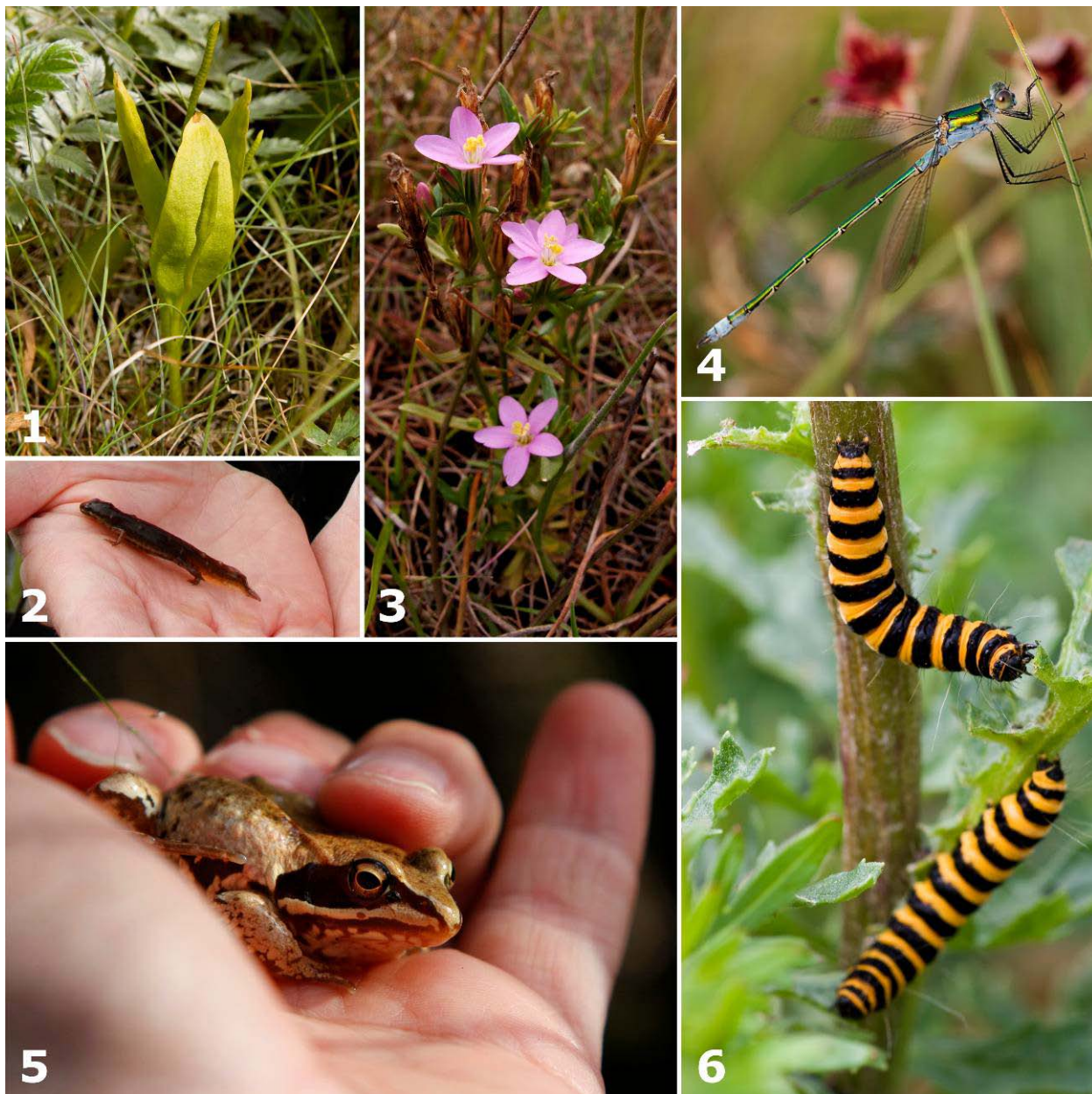
3.2 Artsmangfold

I Tjøme kommune er det registrert 183 rødlistefunn fordelt på 76 ulike arter i de lokalitetene som er oppsøkt av BioFokus. I tabell 2 gis det en oversikt over de ulike rødlisteartene som er lagt inn i Natur2000. For de fleste av lokalitetene er artsfunn registrert på Artsdatabankens Artskart (Artsdatabanken & GBIF Norge 2010) lagt inn i Natur2000, men funn eldre enn noen tiår er ikke lagt inn.

Tabell 2: Oversikt over rødlistearter fra kartlagte naturtyper lagt inn i Natur2000 fordelt på rødlistekategori. Tallene angir hvor mange naturtypelokaliteter arten er registrert i.

Artsgruppe	Artsnavn	Rødlistekategori					Totalt
		CR	EN	VU	NT	DD	
Alger	Hårpiggkrans		1				1
Totalt Alger			1				1
Bløtdyr	Vertigo antivertigo				1		1
Totalt Bløtdyr					1		1
Krepsdyr	Limnadia lenticularis					1	1
Totalt Krepsdyr						1	1
Mangeføttinger	Amphipauropus rhenanus					1	1
Totalt Mangeføttinger						1	1
Edderkoppdyr	Haplodrassus minor	4					4
Totalt Edderkoppdyr		4					4
Insekter	Acentria ephemerella			1			1
	Bagous limosus			1			1
	Bidessus unistriatus			1			1
	Cryptarcha strigata				1		1
	Dasypoda hirtipes	1					1
	Epuraea guttata				1		1
	Gulhodefly			1			1
	Haliphus variegatus			1			1
	Hylobius transversovittatus				1		1
	Hypoganus inunctus		1				1
	Karminspinner		1				1
	Kystnellikfly				1		1
	Mycetochara linearis				1		1
	Niobeperlemorvinge		1				1
	Paracymus aeneus				1		1
	Phthiria pulicaria				1		1
	Phylan gibbus			3			3
	Phytosus spinifer			2			2
	Sivgresshoppe				4		4
	Strandmaurløve		2				2
	Sørlig høstlibelle			2			2
	Sørlig metallvannymfe		6				6
Totalt Insekter			12	12	11		35
Sopp	Beltevæpnerhatt					1	1
	Clavaria greletii			1			1
	Eikekjuke		1				1
	Elegant småfingersopp				1		1
	Hvit småfingersopp				1		1
	Hårseigsopp				3		3
	Kjempestlørsopp			1			1
	Kremlevokssopp				1		1

Artsgruppe	Artsnavn	Rødlistekategori					Totalt
		CR	EN	VU	NT	DD	
	Oksetungesopp				2		2
	Oliventunge			1			1
	Rosabrun grynmusserong			1			1
	Rødbrun jordstjerne		1				1
	Safranslørsopp			1			1
	Sleip kastanjemusserong			2			2
	Stor væpnerhatt				1		1
	Svarthette					1	1
	Svartsonekjuke				1		1
	Vrangjordtunge				2		2
	Vranglodnetunge			1			1
Totalt Sopp			2	8	12	2	24
Karplanter	Alm				6		6
	Blankstorkenebb				1		1
	Blåbringeber				6		6
	Bukkebeinurt		10				10
	Bulmeurt		1				1
	Bunkestarr			1			1
	Dverggylden			7			7
	Fuglereir				2		2
	Hundetunge				4		4
	Jordbærkløver		8				8
	Kalmusrot				1		1
	Kjempestorr		1				1
	Kubjelle				7		7
	Liguster				1		1
	Marinøkkel				1		1
	Myrtelg		1				1
	Nikkesmelle				16		16
	Ormetunge			4			4
	Skjeggmeis				1		1
	Sodaurt		1				1
	Strandrødtopp			9			9
	Tusengylden		6				6
	Vasskryp			1			1
Totalt Karplanter			28	22	46		96
Amfibier	Liten salamander				12		12
	Spissnutet frosk				2		2
	Steinskvett				1		1
Totalt Amfibier					15		15
Fugler	Gresshoppesanger			1			1
	Myrrikse		1				1
	Stær				2		2
	Vannrikse			1			1
Totalt Fugler			1	2	2		5
Totalt		4	44	44	87	4	183

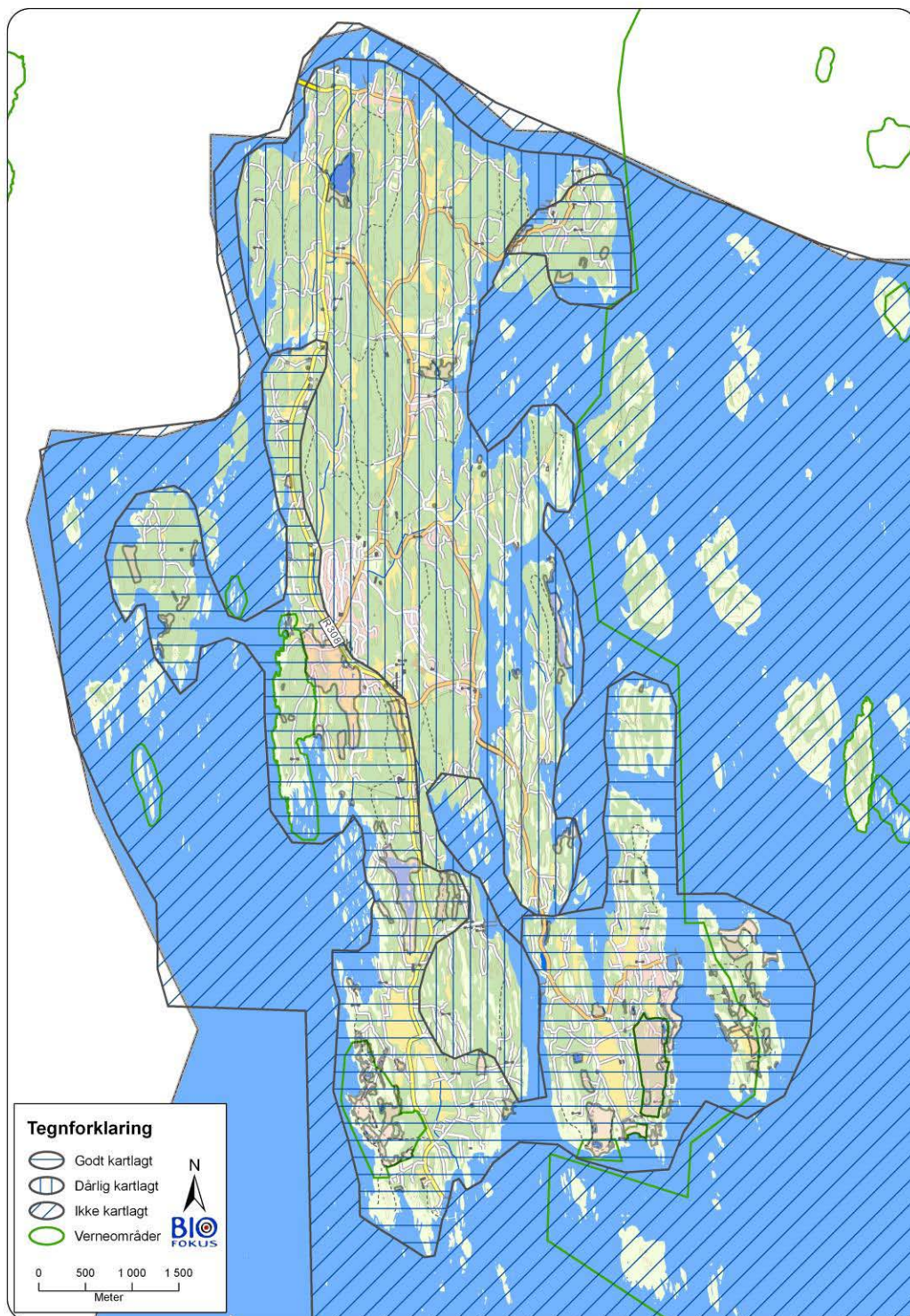

Bilde 4: Et utvalg rødlistearter registrert på Tjøme. 1) ormetunge (VU) 2) liten salamander (NT) 3) tusengylden (EN) 4) sørlig metallvannymfe (EN) 5) spissutet frosk (NT) og 6) karminspinner (EN).
Alle foto: *Kim Abel*.

3.3 Registreringsstatus

Ifølge naturtypehåndboka (Direktoratet for Naturforvaltning 2007), kap. 7.7, er det en målsetting at kommunen skal ha en oversikt over hvilke arealer som er godt kartlagt og hvilke som ikke er godt kartlagt. I figur 3, samt den etterfølgende teksten er det gjort en grov vurdering for Tjøme kommune. Det er kriteriene i DNS håndbok 13 som ligger til grunn for vurderingene. Vurderingene tar kun for seg registreringene som er gjort på land og i ferskvann. De marine naturtypene er dermed ikke med når status gjennomgås.

Figur 3: Oversiktskart med registreringsstatus inntegnet.

3.3.1 Vurdering av dekning

Det er fortsatt mye som står igjen av uregistrerte naturtyper på Tjøme. Kommunen er veldig fragmentert av bebyggelse og rik på biologisk mangfold. Dette skaper utfordringer i forbindelse med kartleggingen og medfører at jobben tar mye tid. Til tross for dette føler vi at vi har dekket bredden av naturtyper i kommunen og har fått et godt overblikk over hvilke naturverdier som er knyttet til kommunen.

Godt kartlagt

Arealet som er avmerket som godt kartlagt på Tjøme dekker i all hovedsak de sørlige og vestre deler av kommunen. Dette samsvarer også med hvor de fleste verneområdene ligger, samt med hvor de fleste undersøkelsene av biologisk mangfold har vært konsentrert. Dekningen i disse områdene må sies å være ganske god, men i et såpass mosaikkartet landskap som det er på Tjøme er det vanskelig å få den fulle oversikten. Antallet hytter og hyttetomter er stort og kartlegging i disse områdene er vanskelig. Det skjuler seg helt sikkert flere A og B områder i denne sonen, men en antar at de største og viktigste forekomstene er fanget opp. Enkelte av områdene kan imidlertid være mangelfullt dokumentert når det gjelder arter slik at verdiene på de registrerte områdene kan endres etter hvert som de blir bedre dokumentert.

Dårlig kartlagt

Innenfor sonen som er dårlig kartlagt er det gjort flekkvise registreringer slik at deler av dette området er godt kartlagt, men dette omfatter i all hovedsak de nærmeste arealene til de registrerte naturtypene. Det som er felles for hele området er at det kun er gjennomført sporadiske undersøkelser og stikkprøver. I sonen er det helt sikkert flere verdifulle naturtyper og flere mulige kandidater er observert fra avstand. Det har imidlertid ikke vært mulig å bruke mer tid i dette området på grunn av ressursprioriteringer.

3.3.2 Vurdering av de ulike hovednaturtypene

Kulturlandskap

Hovednaturtypen kulturlandskap er de hyppigst forekommende naturtypene i kommunen. 53 lokaliteter er registrert, og selv om 25 av disse er store gamle trær er det store verdier knyttet til tradisjonelt kulturlandskap med bl.a. naturbeitemarker og slåttemark. Det er fortsatt mye som ikke er fanget opp og flere viktige naturtyper forventes bl.a. rundt de ulike gårdsbrukene. Det har ikke vært fokus på å kartlegge rundt gårdene og fremtidig kartlegging bør fokusere på disse arealene. Trolig er de viktigste naturtypene som ikke er kartlagt hagemarksskog og store gamle trær.

Kyst og havstrand

Det er registrert 33 lokaliteter innen denne hovednaturtypen. De fleste av disse er lagt til naturtypen strandeng og strandsump. Dette er en type som ofte finnes som mindre fragmenter langs kysten av Tjøme. Det er å forvente en god del flere av disse, men de største og best utviklede er trolig fanget opp. Generelt er Tjøme, Brøtsø, Hvasser, Sandø, Vasskalven og Hudø kartlagt godt, men på resten av øyene er det å forvente en god del flere viktige naturtyper, spesielt innen sand- og grusstrand.

Ferskvann/våtmark

Det er registrert 19 lokaliteter innen denne hovednaturtypen og de fleste utgjøres av dammer. Trolig er det ikke mange dammer som ikke er kartlagt, men de nordøstre deler av kommunen kan skjule noen flere.

Skog

Skog har tidligere vært kartlagt gjennom de nasjonale MiS-registreringene, men data herfra er ikke konvertert over til naturtyper. Det har ikke vært noe fokus på skogkartlegging gjennom naturtypekartleggingen, men til tross for dette er det registrert 39 skoglokaliteter. Generelt er skoglandskapet hardt utnyttet over lang tid og det er lite å forvente av biologisk

gammel skog, men Tjøme har innslag av skogtyper som mange andre steder er sjeldne, deriblant rik sumpskog, en type som er hyppig forekommende i det småkuperte landskapet på Tjøme. Flere rike sumpskoger er også å forvente i areal som ikke er kartlagt. Det samme gjelder trolig naturtyper med edelløvskog.

Myr og kilde

Det er kun registrert en kystmyr i datasettet fra Tjøme, men myr inngår stedvis i andre naturtyper. Det har ikke vært noe stort fokus på myrer under kartleggingen, men en antar at antallet myrer som ikke er fanget opp er lavt.

Rasmark, berg og kantkratt

Det er registrert fire lokaliteter innen denne hovednaturtypen. Det er spesielt innen naturtypen kantkratt at en kan forvente mange flere naturtyper og dette er en naturtype som er vanskelig å avgrense når landskapet er så mosaikkartet som det er. Kantkratt er dermed en naturtype som er sterkt underrepresentert i datamaterialet. Kantkratt inngår imidlertid som viktige deler i andre naturtyper.

Marine naturtyper

I datasettet vårt er det kun en naturtype med to lokaliteter innen marine områder. Resten har Havforskningsinstituttet og NIVA kartlagt.

3.4 Digitale kart og naturbase

BioFokus har digitalisert alle lokalitetene ved hjelp av kartprogrammet ArcMap (shapefil). Shapefila er så konvertert til SOSI før oversendelse til DN sammen med egenskapsdataene til de enkelte kartobjektene. DN vil på dette grunnlag oppdatere Naturbase. Egenskapsdataene er lagt inn i databaseprogrammet Natur2000.

4 Litteratur

Litteratur sitert i denne rapporten:

- Abel, K. 2010. Natur- og kulturlandskapskartlegging, samt innspill til skjøtsel på tre øyer i skjærgården øst, Nøtterøy og Tjøme. BioFokus-rapport 2010-1. <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>
- Abel, K. og Blindheim, T. 2008. Kulturlandskapskartlegging i Nøtterøy og Tjøme kommuner, skjærgården øst. BioFokus-rapport 2008-27. <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>
- Abel, K., Blindheim, T. og Olsen, K. M. 2009. Oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune 2008. BioFokus-rapport 2009-16. <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>
- Artsdatabanken & GBIF Norge. 2010. Internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13. <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>
- Simonsen, L. 2000. Kartlegging av naturtyper og verdsetting av biologisk mangfold i Tjøme kommune.

Litteratur sitert i Natur2000 (også sitert i Naturbase/faktaark):

- Abel, K. 2009. Natur- og kulturlandskapskartlegging, samt innspill til skjøtsel på tre øyer i skjærgården øst, Nøtterøy og Tjøme. BioFokus-rapport 2010-1.
- Abel, K. 2010. Supplerende naturtypekartlegginger i Tjøme kommune 2009. BioFokus-rapport 2010-6. ISBN 978-82-8209-102-2.
- Abel, K. Blindheim, T og Olsen, K.M. 2009. Oppdatering av naturtypekartet for Tjøme kommune. Biofokus-rapport 2009-16.
- Andersen, T. & Søli, G. 1998. Sjeldne og truede sommerfugler i Vestfolds kystområder. -Økoforsk Rapp. 1988:17: 1-129
- Andersen, T & Fjeldsø, A. 1984. Sommerfugler i åpent kystlandskap på Sandøy, Hvasser og sydenden av Tjøme. Rapport T-576. Miljøverndepartementet.
- Artskart. 2009. www.artsdatabanken.no
- Artsobservasjoner. 2009. www.artsdatabanken.no
- Dolmen, D. 1997. Herpetologisk statusrapport for Vestfold fylke (1996), utbredelse av amfibier. Zoologisk notat 1997-4.
- Fjeldstad, H., Larsen B.H. & Melby, M.W. 2009. Forvaltningsplan for Sandebukta LVO, Rød-Dirhue LVO, Langø LVO og Vikørøya LVO/Viksfjorden NR i Vestfold fylke. Grunnlags-registreringer og forslag. Miljøfaglig Utredning rapport 2009-54. ISBN 978-82-8138-385-2.
- Fremstad, E. og Moen, A. 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 2001-4.
- Fylkesmannen i Vestfold, Miljøvernavdelingen 1999. Naturfaglige registreringer i Vestfold, "Oslofjord-verneplanen" 1994-1996, 173s.
- Fylkesmannen i Vestfold, Miljøvernavdelingen. 1991. Botaniske naturminner i Vestfold.
- Hanssen og Hansen 1998. Verneverdige insekthabitater. Oslofjordområdet. -NINA Oppdragsmelding 546: 1-132.
- Heggland, A. 2006. Engø (Tjøme); Konsekvenser for naturmiljø og friluftsverdier i strandnære områder. Asplan Viak.
- Lundberg og Rydgren 1994. Havstrand på Sørøstlandet. Regionale trekk og botaniske verdier. -NINA Forskningsrapport 47: 1-222.
- Olsen, K.M. 2008. Biologiske registreringer på Hertåsmyra, Tjøme 2008. BioFokus-rapport 2008-21. 4 s.
- Røsok, Ø. 2009. Forvaltningsplan for Moutmarka naturreservat, Tjøme kommune. BioFokus-rapport 2010-5.
- Simonsen, L. 2000. Kartlegging av naturtyper og verdsetting av biologisk mangfold i Tjøme kommune. Naturplan.
- Tjøme Kommune 2000. Kommuneplanens arealdel 2000-2012.

Vedlegg

Lokalitetsbeskrivelser

Etterfølgende er de viktigste egenskapene til de 151 naturtypene. For komplette beskrivelser henvises det til Naturbase. Listen er sortert etter nummer som referer til nummerangivelse på oversiktskartet.

9 Kolabekkilen

Poller – Verdi: **B** Areal : 184,766 daa

Beliggenhet/avgrensning: Kolabekkilen ligger ca. 3 kilometer sør for Tjøme sentrum, Vestfold fylke. Lokaliteten utgjør et over 1200 meter langt området med en mosaikk av naturtyper. Området er en klassisk plantelokalitet som er undersøkt av botanikere i over 100 år. Beskrivelsen nedenfor er en enkel sammenstilling. For ytterligere informasjon se Lundberg og Rydgren 1994 og Fylkesmannen i Vestfold 1999 med referanser for en grundigere beskrivelse og diskusjon av verdier. Lokaliteten ble også kartlagt i felt av Terje Blindheim (BioFokus) den 03.09.2008.

Naturtyper og utforminger: Brakkvannspoll med åpent vannspeil utgjør det meste av arealet. I sør er nesten hele den tidligere mer åpne strandenga grodd igjen med takrør. Takrør dominerer også mye av kantsonene rundt resten av lokaliteten, men stedvis finnes små åpne og noe kortvokste strandengfragmenter, samt høyvokst starrvegetasjon. Undervannseng er vanlig forekommende i pollen. Svartorstrandskog står tett rundt begge kilene og er i ferd med å oppnå noe større dimensjoner på trærne. Den best utviklede rike sumpskogen finnes helt i nord. Her er trærne ganske grove og vegetasjonen er rimelig godt utviklet. Det er gjort funn av tannrot og moskusurt her i 1993. I sør finnes godt utviklede utforminger av rik viersumpskog.

Artsmangfold: De mange rapportene, samt Artskart dokumenterer en rekke rødlistearter fra lokaliteten. De aller fleste av disse er utgått (ormetunge, fettblad, knottblom, myggblom, bittersøte, smalsøte, engmariehånd, pusleblom, skjoldblad, buttmarikåpe og vanlig løvehale). I 1993 ble det dokumentert dverggylden og strandrødtopp i to engfragmenter i nordvest og nord. Det er usikkert hvorvidt disse finnes i dag. Det er registrert en rødlistet bille og området har trolig en viktig funksjon for mange fuglearter.

Trusler: Truet av gjengroing, spesielt ved spredning av takrør.

Verdivurdering: Verdien er satt til viktig og ikke svært viktig da det er antatt at de fleste av de svært sjeldne artene er utgått. Skjøtsel av deler av lokaliteten vil trolig heve lokalitetens verdi.

Skjøtsel og hensyn: Det er ulike forslag i rapportene fra Lundberg og Rydgren 1994 og Fylkesmannen i Vestfold 1999 til hva som er fornuftig skjøtsel på lokaliteten. Beite eller brenning av takrør er en mulighet, men det er usikkerhet knyttet til resultatet av denne skjøtselen for det biologiske mangfoldet. Det bør som en minimumsløsning vurderes og slå noen av engarealene i nord og vest som enda ikke er fullstendig overtatt av takrør.

10 Sønstegård vest

Naturbeitemark – Verdi: **A** Areal : 110,676 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ble kartlagt i felt av BioFokus av Kim Abel 03.09.2008 og Kjell Magne Olsen 07.06.2008, delvis også 14.08.2009. Lokaliteten ligger helt sør på Hvasser i Tjøme kommune, Vestfold fylke, og er avgrenset av bergknauser, hyttefelt, sjø og åker. De søndre deler av området inngår i Pirane naturreservat.

Naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine avsetninger mellom to bergrygger i øst og vest. Skjellbanker inne på land gir grunnlag for en artsrik flora med mange næringskrevende arter. Terrenget er flatt, men enkelte fuktdrag drenerer ned mot sjøen gjennom naturbeitemarka. Enga er preget av mye grov stein spredt ut over enga. I øst er det et felt hvor silofor blir lagt ut til dyra. Enga beites av sau. Mot sjøen i sør er det små partier med strandeng og tangvoller med bakenforliggende sump.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres i hovedsak av "naturbeitemark", men helt i sør er det en overgang til naturtypene "dammer" og "sand og grusstrand". Stranda har tidligere vært en del av en større strandlokalitet sammen med deler av lokaliteten "Hvasser, Sønstegård".

Arealet helt ned til sjøen er gjerdet inn og derfor er hele området avgrenset som en helhet. I nord, nord for veien og utenfor gjerdet finnes rester etter eng, delvis gjengrodd med busker og kratt. Her vokser bl.a. blåstorr, hjartegras, krattalant, dunhavre, blodstorkenebb, en del bjørnebær, nikkesmelle (NT), slåpetorn, trollhegg, rosebusker og en del einer. I sør, mellom dammene, er det mye einerbusker og rose-/slåpetornkratt.

Antakelig bør noe mer av dette ryddes bort, men ikke alt. Området er i dag uoversiktlig; det er mange fine, små enger langt innimellom einerbusker og kratt. Meget rik flora; man kan kanskje si at de dominerende artene er gjeldkarve og enghavre, men også mange andre arter opptrer i stort antall. Følgende ble notert: engknoppurt, raudkløver, hjartegras, dunkjempe, blåklukke, tiriltunge, fjørekoll, gulmaure, smalkjempe, nikkesmelle (NT), kjertel(?)augnetrøst, blodstorkenebb, prikkperikum, villin, bergskrinneblom, hårsvæve, sølvmore, gulaks, storblåfjør. Listen kunne sikkert blitt dobbelt så lang, men området bør kartlegges noe tidligere på sommeren.

Artsmangfold: Enkelte naturbeitemarkarter vokste spredt på enga, men den bærer også sterkt preg av å være gjødslet. Arter som villin, gjeldkarve, fagerknoppurt, engknoppurt, ryllik, gulmaure, krattalant og blodstorkenebb vokste på enga. I nord fløy den rødlistede vannymfen Lestes dryas (EN) over engene. Både her og på enga helt i sør sto nikkesmelle (NT).

Trusler: Gjødsling av enga er svært uheldig. Tilleggsforing fungerer i så måte som gjødsel for engene.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig grunnet funn av den sterkt truede vannymfen Lestes dryas.

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt restaurering av området, men det anbefales å ikke rydde i nedre del mot sjøen. Silofor til dyra anbefales ikke da dette gjødsler vegetasjonen alt for mye. Naturbeitemarkartene faller ut ved gjødsling. Det er ønskelig med økt rydding av busker i nordre del, nord for vegen.

12 Hudø øst

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: **A** Areal : 8,626 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) og Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten er tidligere registrert i forbindelse med første runde av naturtypekartleggingen (Simonsen 2000), men med en litt annen avgrensning. Den opprinnelige avgrensningen inkluderte areal som ikke tilhører naturtypen.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger øst på øya Hudø som igjen ligger vest for Tjøme. Strandengen er smal langs den eksponerte stranda i sør og utvider seg inne i en liten vik i nord. På utsiden ligger det noen mindre øyer som beskytter enga.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”, utforming ”hevde med beite (G0503)”. Det er lenge siden området har vært beitet av husdyr, og gress beiter nok kun i begrenset grad på enga, men utformingen er den som passer best. Vegetasjonstypen er i all hovedsak øvre salteng (U5) og med et lite areal med brakkvannsump, havsivaksutforming ytterst (U8b).

Artsmangfold: To rødlistede karplanter er registrert i området og begge vokste i store bestander. Artsliste: strandrisp, gåsemure, strandvortemelk, strandrødtopp (VU), smalkjempe, strandkjempe, strandkjeks, melkerot, strandstjerne, strandkryp, tusengylden (EN), fjæresauløk, saltsiv, havsivaks, blåtopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området beites ikke av husdyr, og kun i begrenset grad av gress. Feltsjiktet bærer preg av gjengroing da feltsjiktet er svært tett og forholdsvis høyt.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten ble under første runde av naturtypekartleggingen i Tjøme (Simonsen 2000) vurdert til å være viktig (B), men på grunn av funn av sterkt truet (EN) karplante justeres den opp til svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: En slått av enga bør gjennomføres jevnlig for å redusere tettheten på feltsjiktet og tykkelsen på vegetasjonsmatta. Det avkuttete graset må fjernes fra enga etter slåtten. Tidspunkt for slått bør ikke være før midten av august. Foreløpig har både tusengylden og strandrødtopp gode bestander, men trolig vil disse gå tilbake ved enda sterkere gjengroing.

.....

13 Jenteisen

Dam – Eldre fisketom dam Verdi: A Areal : 5,175 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR i Tjøme kommune, Vestfold fylke.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Jenteisen har åpent vannspeil, og en dybde på omkring en meter. Dammen er omgitt av takrør, som dominerer i kantsonen. Den virker mindre rik på karplanter enn mange av de andre dammene. Takrørbeltet og krattvegetasjonen rundt dammen er viktig for nattsangere, som rørsanger, sivsanger, gresshoppesanger, nattergal og vannrikse, samt skjeggmeis. Det åpne vannspeilet er viktig for ender og andre vannfugl.

Artsmangfold: Øyenstikkeren sørlig metallvannymfe (EN) er påvist i Jenteisen. Flere rødlistede insektarter observert i Moutmarka kan ha levested her. Totalt 2 art(er) påvist: Liten salamander (NT), Sørlig metallvannymfe (EN).

Verdivurdering: Dammen er intakt, og vurderes derfor som viktig. Funn av en sterkt truet øyenstikkerart, samt potensial for mange rødlistede arter, tilsier at lokaliteten vurderes som svært viktig.

Skjøtsel og hensyn: Jenteisen ble oppgravet i 2001, og bør graves opp med jevne mellomrom, ca. hvert tiende år, for å opprettholde åpent vannspeil og dybde.

.....

14 Sønstegård

Naturbeitemark – (D04) Tørr, meget baserik eng i lavlandet Verdi: A Areal : 51,851 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ble kartlagt i felt 03.09.2008 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten ligger helt sør på Hvasser ved Sønstegård i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten ligger innklemt mellom bergknauser, hytter og sjøen. Vestre deler av lokaliteten inngår i Sønstegård plante- og dyrefredningsområde.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Naturbeitemark (D04)", nærmere bestemt underutformingen "(D04) Tørr, meget baserik eng i lavlandet". Ned mot sjøen er naturtypen "Sand og grusstrand (G04), underutforming "sandstrand med tangvoller (G0401" representert. Helt i øst er det et par mindre dammer "dam (E09)".

Artsmangfold: I sanddynene (tørrengene) er det en særpreget vegetasjon med bl.a. hundetunge (NT), nikkesmelle (NT), blodstorkenebb, fagerknoppurt, hjerte gras, krattalant, engstorkenebb. På Artskart (2009) ligger det inne funn av sodaurt (EN) og kubjelle (NT). Området er også kjent som en viktig lokalitet for sommerfugl og flere rødlistearter er funnet (Andersen & Søli 1988, Artskart 2009).

Påvirkning: Området er et populært friområde med påfølgende slitasje i tørrengene (tråkk, ridning og sykling). I forbindelse med enkelte av hyttene er det opparbeidet gressplener som strekker seg ut i området.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet funn av mange høyt kategoriserte rødlistearter, samt på grunn av at området er velutviklet med en rik flora.

Skjøtsel og hensyn: De frodigste delene av engene bør slås. Ved slått må avfallet fjernes for å hindre gjødslingseffekt på vegetasjonen. En rydding av eier i deler av lokaliteten bør vurderes.

.....

15 Fagerbakke

Naturbeitemark – (D04) Tørr, meget baserik eng i lavlandet Verdi: B Areal : 3,354 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ble besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger ved Fagerbakke (Jørestrandveien 104), inne i Storemyr-Fagerbakke landskapsvernområde, Tjøme kommune, Vestfold fylke.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "naturbeitemark (D04)", utforming "tørr, meget baserik eng i lavlandet (D0406)". Dette er en tørr, sandholdig beite- eller slåttemark som de siste årene har vært slått manuelt på ettersommeren. Her vokser mye kubjelle (NT) og gulaks, sammen med bl.a. fjørekoll, engsyre, bakkestorr og engnellik, samt noe lundkarse i kanten.

Artsmangfold: Kubjelle. Enga er ellers dårlig undersøkt, så her kan også være andre interessante arter.

Verdivurdering: Eng med stor populasjon av kubjelle og hvor enga er holdt i hevd gir verdi viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Slått eller beite er fordelaktig for enga. Det er laget skjøtelsplan (1986) for landskapsvernområdet som skal revideres i 2010.

.....

16 Havna

Store gamle trær – Hult tre Verdi: A Areal : 1,25 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger rett nordvest for Havna hotell sørøst på hovedøya i Tjøme kommune, Vestfold fylke, og er kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 03.09.2008.

Naturgrunnlag: Eikene står/ligger i et storsteinet, bratt, sørøstvendt parti ned mot en campingplass. Nord og vestover er det edelløvskog og mot sør og øst er det en smal skjerm med trær ned mot campingplassen. Vegetasjonstypen er lågurt-edelløvskog. Det ene er svært grovt, og har en diameter på over to meter ved basis. Treet har tre hovedstammer hvorav en død. I midten er det et stort hulrom. Ca 10 meter unna ligger det siste treet på bakken og er dødt for lenge siden.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “store gamle trær (D12), utforming “hult tre (1203)”.

Artsmangfold: Generelt er slike gamle og hule eiker viktige levesteder for en lang rekke av insekter. Det foreligger ingen funn fra Artskart (2009), men under befaringen ble den nær truede vedboende soppen oksetungesopp (NT) funnet. I Hansen og Hansen (1998) er det listet opp noen rødlistearter fra lokaliteten.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at treet er svært grovt og med hule partier.

Skjøtsel og hensyn: Vegetasjonen i forkant av treet bør ryddes gradvis for å gi treet tilgang til mere sol.

.....

17 Sekkemyr

Naturbeitemark – (D04) Våt/fuktig, middels næringsrik eng Verdi: C Areal : 18,743 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger nord for Grevikveien og sør for Omdal sør på hovedøya i Tjømø kommune, Vestfold fylke.

Naturtyper og utforminger: Fuktengvegetasjon, mosaikkpreget landskap med forskjellige vegetasjonstyper. En sti og en høyspentledning krysser området øst–vest ca. 70 m fra sørenden. Området har nok opprinnelig vært en myr, men er nå svært uttørket og gjengrodd med høye urter og busker. Sør for stien er vegetasjonen dominert av mjødurt, men det er også mye elvesnelle, samt kattehale, enghumleblom, sennegrass, fredlaus og noe breitt dunkjeve. Med andre ord en blanding av myr-/sumpplanter og arter som overtar når denne gror igjen. Det har ikke vært brakt på det rene hvorvidt området tidligere har vært beitet eller slått. Langs kantene gror området igjen med trær og busker. Nord for stien er det enda mer gjengrodd med viere og bjørk, samt mye trollhegg, men det er også stedvis mer åpent og myrpreget innimellom. Her finnes mange av de samme artene som i sør, men det er i liten grad omfattende mjødurter. Her finnes imidlertid også en del lodnegras og knappsiv, samt noe hjartegrass, loppestorr, tvebostorr og duskull. Helt i nord er det et større område med gråseljekratt, en truet vegetasjonstype.

Nord for området er det et skogsparti med ask, hassel, gran og furu; feltsjiktet har noe skavgras og tannrot. Enda noe lenger nord var det tidligere avmerket en dam som naturtypelokalitet, men denne er nå helt uttørket og dominert av fredlaus, gåsemure og grøftesoleie. Lokaliteten ble slettet i 2009 ved levering DN/Naturbase.

Artsmangfold: Floraen viste ingen spesielle arter; loppestorr og hjartegrass er vel de mest interessante. Antakelig hekker flere myrsangere i området. Stær (NT) benytter også området til fødesøk.

Trusler: Gjengroing (med dertil hørende uttørring).

Fremmede arter: Iberiaskogsnile.

Verdivurdering: Gjengroende eng/myr uten spesielle arter gir verdi lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Slått eller beite ville være fordelaktig.

.....

18 Megarden sør

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: A Areal : 17,1 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger på Hvasser vest for Lia, mellom dam i nord, skog i vest og bebyggelse i øst og sør, 15 m.o.h. i Tjømø kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten vurderes som godt avgrenset, buffersonen er inkludert i lokaliteten da den er utsatt for drenering og kanteffekter fra evt. tiltak nær opptil lokaliteten. Lokaliteten ble kartlagt av Terje Blindheim og Kim Abel (begge BioFokus) den 03.09.2008.

Naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på marine strandavsetninger avgrenset av en høyere rygg i vest og en svak forhøyning mot øst. De aller fuktigste partiene ligger noe lavere enn resten av flata.

Naturtyper og utforminger: Rik sumpskog dominerer vegetasjonen. I buffersonen finnes lågurtfuruskog med innslag av hassel. Utformingen anses som rik sumpskog i henhold til oversikten over truede vegetasjonstyper i Norge (Moen og Fremstad 2001).

Her vurderes rike sumpskoger som en sterkt truet vegetasjonstype. Skogen har en variert treslagssammensetning med furu som dominerende treslag, og er flersjiktet med god spredning i alder og dimensjoner i det meste av området. I partier er det mye svartor og bjørk, samt noe hegg og vierkratt. I nord er det mye ask på vei opp. Grunnet høy grunnvannsstand er det mange godt utvikla sokler på svartora i hele lokaliteten, noe som er med på å øke variasjonen.

Skogen er ikke svært gammel, men det er få spor etter hogst. Stedvis er det dannet en del død ved i form av læger og gadd. I bunnsjiktet dominerer mosene stortujamose, krusfagermose og storkransemose, noe som tyder på svært rikt jordsmonn og stabile fuktighetsforhold. På tuene dominerer bregnene skogburkne og broddtelg. Helt i sør er det et svært fuktig parti hvor det også fantes en dam på registreringstidspunktet. Her vokser det skogsvaks, andemat, sennegrass, slyngsøtevier og mye krossved.

Påvirkning: En mindre grøft som har liten effekt på vannbalansen i dag. I tillegg deler to små grusveier området. Området har med stor sannsynlighet vært beitet tidligere, men kvalitetene i dag er knyttet til skog og ikke kulturmark.

Artsmangfold: Det ble ikke gjort funn av sjeldne og trua arter på lokaliteten når den ble raskt befart, men potensialet for at slike finnes vurderes som høyt.

Verdivurdering: Rike sumpskoger av denne størrelsen i lavlandet er sjeldent forekommende. Lokaliteten er i liten grad påvirket av drenering og har intakt vegetasjon typisk for denne type biotoper og begynner å danne en del død ved og noe grove trær. Det vurderes som svært sannsynlig at lokaliteten kan huse et sjeldent mangfold av insekter, karplanter, moser og potensielt sopp. Kriteriene for å gi lokaliteten verdi som svært viktig (A) vurderes å være oppfylt da alle rike sumpskoger av denne typen skal ha denne verdien.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at lokaliteten i sin helhet overlates til fri utvikling.

.....

19 Megarden øst

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,712 daa

Naturtyper/vegetasjonstyper: **Beliggenhet/avgrensning:** Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 03.09.2008 i forbindelse med oppdateringen av naturtypekartet i Tjømø kommune, Vestfold fylke. Treet er kun vurdert på avstand.

Naturgrunnlag: Stor ask som står inne i en privat hage. Dimensjonen på treet ligger rundt 120 cm i brysthøydiameter. Treet har trolig vært styvet for lenge siden, men mest sannsynlig er det for sent til å gjenoppta styvingen ved de gamle kuttstedene.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen er “store gamle trær (D12)”, “utforming (D1204)”.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være regionalt viktig (B) grunnet at det er et svært grovt tre med høy alder.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Passe på at treet får god lystilgang.

.....

20 Ottersti

Rik edellauvskog – Verdi: B Areal : 73,467 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger rett nordvest for Havna hotel sørøst på hovedøya i Tjøme kommune, Vestfold fylke, og er kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 03.09.2008. Deler av området er båndlagt til naturvernformål i kommuneplanen.

Naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i to nord-sørvendte forsengkninger mellom skrinne åsrygger. Edelløvsog er dominerende skogtype med mye ask, lønn, hassel, svartor, og ellers en del bjørk, rogn, selje, osp og hegg. I sørøst er det et parti med ask-snelleskog og i vest er det en mosaikk av hovedsakelig lågurtskog, men også fuktige partier med hogstaudeskog, gråor-heggeskog og noe sumpskog. Totalt sett en del variasjon. Det er en del innslag av middels grove edelløvtrær, spesielt av ask, men generelt er skogen tydelig påvirket av tidligere hogst. Enkelte aske- og ospetrær oppnår en dimensjon opp i 70 cm i brysthøydiameter, men skog rundt 20-30 cm dominerer. Innslaget av død ved er sparsomt, men enkelte innslag forekommer, spesielt av osp.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "rik edellauvskog (F01)", men det er også innslag av "rik sumpskog (F06)" i sørøst. Rik sumpskog med Ask-snelleskog står oppført som sterkt truet (EN) i oversikten over truede vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001).

Artsmangfold: Ingen spesielle rødlistearter ble registrert, men det er et godt potensial for bl.a. markboende sopp i området. Karplantefloraen er rik og typisk for middels rike edelløvsog.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er en velutviklet, men ikke spesielt gammel edelløvsog, i en region hvor det er stort press på slike arealer. Området er på vei til å få gode kvaliteter med tanke på død ved, men skogen er noe for ung til å få verdi A. Den rike sumpskogen trekker også verdien opp, da rik sumpskog alene skulle hatt A verdi, men på grunn av liten arealandel blir verdien totalt sett B.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

21 Storemyr/Fagerbakke

Rik edellauvskog – Verdi: A Areal : 260,709 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten omfatter mesteparten av Storemyr-Fagerbakke landskapsvernområdet sør på Hvasser (minus fire andre naturtyper som er figurert for seg selv) i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Berggrunnen består av eruptive dyppergarter vesentlig alkalisenitter. På de fuktigste områdene vokser svartorstrandskog og svartor-sumpskog. På tørrere mark spiller hassel en dominerende rolle. Isprengt vokser alm og enkelte store eksemplarer av søtkirsebær. Busksjiktet er velutviklet med samme arter som tresjiktet. Feltsjiktet er særlig variert og interessant med små bestand av arter som skogbingel, småmarimjelle. Rikt våraspekt med mye blåveis.

Spredt i området finnes tørrenger rikt utformet med kubjelle.

Formålet med vernet er å bevare et floristisk rikt løvskogsområde med tilhørende tørrengsamfunn.

Naturtyper og utforminger: Området er variert med flere naturtyper representert, men området er ikke prioritert undersøkt da det er et landskapsvernområde. Trolig er rikere sumpskog og rik edellauvskog de to vanligste naturtypene. Fire andre naturtyper innen landskapsvernområdet er skilt ut som egne naturtyper.

Artsmangfold: Udokumentert, men trolig et rikt mangfold. I Artskart (2009) ligger det inne flere arter som ikke er rødlistet.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet potensial for mange rødlistearter, samt forekomst av trua vegetasjonstyper.

Skjøtsel og hensyn: Det er utarbeidet en skjøtelsplan for området (1986) som skal revideres i 2010.

22 Lindhøybøka

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune. Lokaliteten er tidligere registrert i forbindelse med første runde av naturtypekartleggingen (Simonsen 2000), men med en avgrensning som lå noen meter for langt øst. Avgrensningen av lokaliteten er nå flyttet til riktig sted.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Lindhøy i Tjøme kommune ca en kilometer sør for Tjøme sentrum, rett ved avkjøringen mot Hvasser. Treet er fredet som botanisk naturminne og står i midtrabatten mellom bilvegen i vest og gangvegen i øst. Treet er stort og ca 120-150 cm i diameter i brysthøyde.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "store gamle trær (D12)", utforming "gammelt tre (D1204)".

Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Treets plassering i midtrabatten mellom en bilveg og en gangveg gjør treet utsatt, men treet ser livskraftig ut fortsatt. Grener er kuttet av hensyn til en luftledning som går nær treet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at treet er en grov utgave av bok.

Skjøtsel og hensyn: I den grad det er mulig av hensyn til gangvegen bør greiner som dør få lov til å bli værende på treet. Død ved er et viktig substrat for en lang rekke ulike arter. Eventuelt kan farlige grener kuttes i ytre deler slik at en bevarer de indre og grove delene.

23 Vestgardskilen

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: A Areal : 14,972 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er avgrenset av vei i sør, sjøen i nord, bebyggelse og infrastruktur i øst og vest. Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim og Kim Abel (begge BioFokus) den 03.09.2008.

Naturtyper og utforminger: Lokaliteten utgjør en av de største svartor-strandskogene på Tjøme med høyreist skog som begynner å bli ganske grov og danne noe død ved.

Artsmangfold: Det ble ikke kartlagt noen spesielle arter i lokaliteten.

Trusler: Kjempepringfrø bør bekjempes da arten utgjør en trussel mot stedegen vegetasjon.

Fremmede arter: Kjempepringfrø har spredd seg til området.

Påvirkning: Det går en treklopp gjennom området.

Verdivurdering: I henhold til DN håndbok 13 skal alle lokaliteter med svartor-strandskog vurderes som svært viktig (A verdi). Denne lokaliteten er godt utviklet og forholdsvis stor og forsvaret derfor kriteriene for A verdi.

Skjøtsel og hensyn: Bør overlates til fri utvikling.

24 Velvika

Tangvoll – Ett-årig meldetangvoll Verdi: B Areal : 3,036 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger innerst i Velvika rett vest for Verdens ende i Tjøme kommune. Velvika er kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 2.7.2008 etter tips fra Arne Fjellberg (under første runde med naturtypekartlegging Simonsen (2001)). Lokaliteten grenser mot hyttetomter, innmark og berg.

Naturgrunnlag: Tangvollen er velutviklet med tykke lag med tang og tare og med overgang mot tynnere lag i indre del. Substratet består stort sett av sand, men på sidene kommer det inn noe steinstrand.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “tangvoll (G06)”, undertype “ett-årig meldetangvoll (G0602)”. I indre deler av stranda er det overganger til “flerårig gras/urtetangvoll (G0603)”.

Artsmangfold: Vanlige arter er strandmelde, tangmelde og strandreddik. I indre del en del takrør, strandrug og strandkål.

Trusler: Rydding av stranda.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være regionalt viktig grunnet at tangvollen er en stabil og velutviklet utgave i en region hvor det er stort press på slike arealer.

Skjøtsel og hensyn: Ingen tiltak nødvendig.

.....

25 Mostrand

Sand- og grusstrand – Grus- og steinstrand med spesiell flora Verdi: A Areal : 6,552 daa

Beliggenhet/avgrensning: Mostrand ligger i en beskyttet bukt i tilknytning til Mostranda camping sørvest i Tjøme kommune. Lokaliteten er avgrenset av svaberg i vest og en campingplass i sør og øst. Lokaliteten er kartlagt i felt den 02.07.2008 av Kim Abel (BioFokus).

Naturgrunnlag: Den beskyttende bukta har gitt grunnlag for en velutviklet sandstrand med noen mindre sanddyner i indre deler. Lokaliteten er noe oppbrutt av mindre svaberg. Sanddynene har innslag av sparsom engvegetasjon og det er trolig disse partiene som har størst verdi for det biologiske mangfoldet og da spesielt sandlevende bier, samt sommerfugler tilknyttet karplantene.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “sand- og grusstrand (G04)”, utforming “grus- og steinstrand med spesiell flora (G0403)”. Naturtypen kunne like gjerne vært lagt inn under “sanddyne” da store deler består av kortvokste enger på sanddyne, men slitasje har redusert omfanget av engene.

Artsmangfold: Lokaliteten er kjent som en god sommerfugllokalitet (Andersen og Fjeldsø, 1984), og funn av Niobeperlemorvinge (EN) ligger inne på Artskart (2009). I tillegg er det i den første runden med naturtypekartlegging nevnt funn av liten salamander, men det er ingen forekomst av dammer innenfor avgrensningen. Ifølge Arne Fjellberg er lokaliteten en kjent lokalitet for sandlevende insekter. Fra DN's Naturbase ligger det funn av strandmaurløve fra 1984, men trolig er denne forekomsten utgått på grunn av slitasje. Karplanten tusengylden er også registrert på denne lokaliteten i Naturbase, men stedsangivelsen er Treidene slik at funnet er mest trolig lokalisert til andre siden av bukten og utenfor avgrensningen av Mostranda. Per Marstad med fler har registrert de rødlistede soppene hårseigsopp (NT) og beltevæpnerhatt (DD). Totalt 13 art(er) påvist: tangmelde, oksetunge, hundetunge (NT), strandkjempe, fagerknoppurt, strandkryp, fjæresauløk, gulmaure, saltsiv, strandrug, hårseigsopp (NT), beltevæpnerhatt (DD), niobeperlemorvinge (EN).

Trusler: Slitasje på grunn av stort press fra badegjester er en stor trussel for de biologiske verdiene. Moderat slitasje vil kunne være positivt, men lokalitetens beliggenhet i tilknytning til Mostranda camping, samt at det er en flott badestrand gjør lokaliteten meget populær blant badegjester.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til tross for stor slitasje til å være svært viktig (A) grunnet at det historisk er funnet en del sjeldne og uvanlige arter i området. Nye registreringer vil kunne avdekke om arts mangfoldet fortsatt er intakt.

Skjøtsel og hensyn: Det beste hadde vært å kanalisert ferdselen og bruken av området til de mest åpne (selve stranda) arealene. En god del mindre ferdsel på engene er gunstig for å ivareta karplantefloraen, og livsmiljøet for insekter.

.....

26 Grevik

Sand- og grusstrand – Grus- og steinstrand med spesiell flora Verdi: A Areal : 15,41 daa

Beliggenhet/avgrensning: Grevik ligger sørøst på hovedøya i Tjøme kommune og ble kartlagt av Kjell Magne Olsen og Kim Abel (begge BioFokus), samt Arne Fjellberg den 02.07.2008. Lokaliteten ligger eksponert til med åpen sjø rett ut. Lokaliteten er avgrenset av mindre båthavner/moloer på sidene og hytter, veg og bergknauser i indre deler.

Naturgrunnlag: Stranda er stort sett grovsteinet og eksponert med åpen sjø rett ut. Noen mindre tangvoller har opparbeidet seg i ytre deler og flerårig vegetasjon har etablert seg i indre deler av stranda. Enkelte partier av stranda er grusdominert. Innenfor stranda er det en gradvis overgang til kantkratt.

Naturtyper og utforminger: Naturtypene utgjøres av “sand- og grusstrand (G04)”, undertype “grus- og steinstrand med spesiell flora (G0403)” og “kantkratt (B02)”. Selve stranda kunne også ha vært lagt inn under “tangvoller (G06)”, men grunnet begrenset arealdekning av tangvollene er valget falt på “sand og grusstrand”.

Artsmangfold: Av rødlistearter kan nevnes den kritisk truede strandflatbuk-edderkoppen og den nær truede billen Hylobius transversovittatus, begge funnet av Arne Fjellberg. Ellers ble de nær truede artene sivgresshoppe og nikkesmelle funnet under befaringen. Stort potensial for flere rødlistede arter, spesielt i forbindelse med kantkrattet i indre del.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet funn av den kritisk truede edderkoppen strandflatbuk-edderkoppen, samt på grunn av stort potensial for flere sjeldne arter i to velutviklede naturtyper.

Skjøtsel og hensyn: Foreløpig ingen behov for skjøtsel, men det kan på sikt være behov for å tynne kantkrattet.

.....

27 Skjælva

Rik kulturlandskapssjø – Næringsrik utforming Verdi: A Areal : 13,664 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsek fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Skjælva-området omfatter selve dammen Skjælva og deler av fuktområdet rundt. Dammen er rik på vannplanter, som hesterumpe, grastjønna, vasslirekne, og med kanter dominert av høyvokste sumpplanter som takrør, sjøsvaks, pollsvaks, havsvaks, sennegrass, mjørdurt, fredløs og vassgro. Lokaliteten inkluderer en mjørdurteng nord for Skjælva, og grenser i sør mot et vekselfuktig fuktområde som er avgrenset som egen naturtypelokalitet bl.a. med vegetasjonstypen blåstarr-engstarr-eng. Mens området ikke har vært beitet de siste årene, omtales det av Stabbetorp (1994) som preferanseområdet for beitedyrene i Moutmarka, og var i 1994 sterkt preget av beiting og dyretråkk. Skjælva er av stor verdi for en rekke arter innen flere organismegrupper, også rødlistearter. Den sterkt truede kransalgen hårpiggkrans (EN), samt den rødlistede øyenstikkarten sørlig høstlibelle (VU) er knyttet til Skjælva. Det antas at dammene i Moutmarka har en rik og særegen fauna av vannlevende tovinger. Den kritisk truede (CR) vårfluearten Limnephilus hirsutus er påvist i Moutmarka. Området er viktig for en rekke vadefugler og ender. Nattsanger, sivsanger, og gresshoppesanger, vannrikse, samt skjeggmeis observeres i takrørskogen og våtmarksområdet. Småsalamander benytter Skjælva som yngleområde. En rekke rødlistede biller lever i Skjælva.

Artsmangfold: Totalt 9 art(er) påvist: liten salamander (NT), vannrikse (VU), sivsanger, rørsanger, gresshoppesanger (VU), skjeggmeis (NT), hårpiggkrans (EN), sørlig metallvannymfe (EN), sørlig høstlibelle (VU).

Verdivurdering: Skjælva vurderes som særlig artsrik og velutviklet og fysisk intakt, og gis verdien svært viktig, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: For å øke arealet med fritt vannspeil, og motvirke gjengroing, anbefales det at området graves opp over en periode på flere år. Det er en fordel for vegetasjonen om kantsonen beites.

28 Bukkeberget vest

Strandeng og strandsump – Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand Verdi: C Areal : 4,45 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune. Lokaliteten er tidligere registrert i forbindelse med første runde av naturtypekartleggingen (Simonsen 2000) basert på et tips fra Arne Fjellberg. Den opprinnelige avgrensningen er justert i 2009 grunnet at den var unøyaktig angitt på kart.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Hvasser i Tjøme kommune og består av en smal strandeng som ligger på østsiden av en smal og dyp bukt. Mot øst grenser lokaliteten mot en lav, men markert bergrygg (Bukkeberget). Strandenga er oppbrutt av enkelte mindre svaberg og tørre enger.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "strandeng og strandsump (G05)", utforming "kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand (G0505)". Lokaliteten er ikke spesielt rik på skjellsand, men mangel på andre egnede utforminger gjør at denne utformingen velges. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5) og med et midtparti dominert av brakkvannssump, takrørutforming U8d og havsivaksutforming U8b.

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter. Strandenga er ikke spesielt artsrik, og det ble ikke funnet noen rødlistede arter. Registrerte arter: strandrisp, strandsmelle, gåsemure, smalkjempe, strandkjempe, strandkjeks, strandstjerne, strandkryp, fjæresauløk, saltsiv, takrør.

Bruk, tilstand og påvirkning: Områdets beliggenhet gjør at det er lite ferdsel i området. En hyttetomt ligger og sperrer tilgangen fra sør. Strandenga er derfor i en gjengroingsfase. Takrørskogen er trolig i spredning.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være lokalt viktig (C) grunnet at lokaliteten er liten, smal og i en gjengroingsfase.

Skjøtsel og hensyn: Artsmangfoldet knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Beite virker lite sannsynlig på denne enga og slått er antagelig det enkleste. En slått av enga bør gjennomføres jevnlig for å redusere tettheten og tykkelsen på vegetasjonsdekket. Det avkuttete graset må fjernes fra enga etter slått. Tidspunkt for slått bør ikke være før midten av august. Spesielt takrørskogen bør slås i kantene for å hindre at den sprer seg ytterligere. Dette kan gjerne gjøres i flere omganger gjennom sesongen.

29 Fyn

Sanddyne – Verdi: A Areal : 72,053 daa

Generelt: Lokaliteten er en del av større sanddyne og strand kompleks langs østsiden av Hvasser. Området er tidligere avgrenset som naturtypelokalitet, men det er foretatt vesentlige justeringer av grensene i forbindelse med revisjon i 2008/09. Området er kun raskt feltbefart (ca. 1,5 timer) 3. sept. 2008 og tidspunktet for kartlegging av karplanter var ikke optimalt. Artsdelen av beskrivelsen baserer seg også på litteratur og databasene Artsobservasjoner.no og Artskart.no.

Naturtyper og utforminger: Hele det avgrensede området har trolig vært beite/slåttemark tidligere. De øvre delene kan karakteriseres som sanddyne, mens de strandnære områdene inneholder sand- og grusstrand, samt sparsomt med tangvoller. Siden området i liten grad skjøttes i dag brukes sanddyne som hovedbetegnelse på lokaliteten med en mosaikk av andre forekomster.

Vegetasjon: Vegetasjonen i de øvre delene domineres av ganske rik engvegetasjon på grunnlendt, sandig mark. På grunn av stor bruk som friluftsområde, parkering m.m. er det mange steder kun åpne sandområder. Av urter ble det registrert flekkmure, kubjelle (NT), gåsemure, gjeldkarve, gulmaure, hundetunge (NT), tiriltunge, fagerknoppurt, blåkløkke, storblåfjær, engsvingel, nikkesmelle (NT) og marigras. Stedvis finnes noe fuktigere partier med arter som mjødukt og sverdlilje. De strandnære områdene har dårlig utviklet vegetasjonsbelte (mye slitasje fra badegjester), men spredt finnes strandrug, strandsmelle, strandarve, strandkjempe, strandpryd, strandkål, åkerdylle, gåsemure, strandstjerne og saltsiv. Mindre tangvoller finnes spredt, men de har dårlig utviklet vegetasjon.

Artsmangfold: Lokaliteten huser rødlistearter knyttet til flere organismegrupper. Karplantefloraen må regnes som artsrik med forekomst av flere rødlistede arter. Av markboende sopp er det registrert stor væpnerhatt og vrangjordtunge. Sommerfuglen nellikfly er kartlagt i området og er knyttet til nikkesmelle som finnes tallrikt. Den kristisk truede edderkoppen Haplodrassus minor (CR) er kartlagt i området senest i mai 2008. Lokaliteten er en av fem kjente lokaliteter for denne arten i hele Skandinavia. Alle lokalitetene er i Tjøme.

Påvirkning: Området påvirkes ganske mye av badegjester om sommeren i form av tråkk og parkering/kjøring. I og med at områdene ikke hevdes tradisjonelt fører dette i en hvis grad av forstyrrelse som er gunstig for enkelte arter.

Hevd: Deler av området, særlig hageeiendommer, hevdes ved gressklipping. Store partier hevdes ikke, mens det er noe skjøtsel i forbindelse med strandområdene. Trolig ryddes tangvoller bort i badesesongen.

Verdivurdering: Stort sammenhengende strand- og sanddyneområde som har funksjon for en rekke sjeldne og truede arter innen flere organismegrupper, deriblant en kritisk truet edderkopp art, som kun er påvist i Tjøme i Skandinavia. På denne bakgrunn vurderes området som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: De delene av området som ikke skjøttes i det hele tatt i dag bør hevdes med slått i midten av august, alternativt ved bruk av beitedyr med et moderat beitetrykk.

30 Mågerø

Rik blandingsskog i lavlandet – Boreonemoral blandingsskog Verdi: B Areal : 14,813 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) og Magne Flåten den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune. Lokaliteten er tidligere registrert i forbindelse med første runde av naturtypekartleggingen (Simonsen 2000) basert på et tips fra Arne Fjellberg. Den opprinnelige avgrensningen er justert i 2009 da den var unøyaktig.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger helt ut mot sjøen sør på Mågerø i Tjøme kommune i en sørvendt lise med mye stein, bergvegger og blokkmark. Tykkere løsmasser finnes i nedre deler samt i flate partier oppe i lisen. Tresjiktet er variert, men dominert av eik i de øvre deler og osp i sørvest. Ellers er det innslag av ask, noe gran, furu i kantene, lind, rogn og selje. Det er innslag av noe død ved, men ingen verdier knyttet til død ved er registrert. Bortsett fra noen middels gamle eiketrær er skogen ikke spesielt gammel, men dimensjonene og treslagssammensetningen er variert, noe som er med på å øke kvalitetene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik blandingsskog i lavlandet (F13)”, utforming ”boreonemoral blandingsskog (F1301)”. Lokaliteten var opprinnelig registrert som gammel lauvskog (F07), men på grunn av stort innslag av edelløvtrær og en variert treslagssammensetning er den endret til rik blandingsskog i lavlandet. Vegetasjonstypen utgjøres i all hovedsak av lavurtskog (B1).

Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble registrert under den korte befaringen, men rødlistearten karplanten blankstorkenebb (NT) er tidligere registrert i området av Arne Fjellberg..

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger inne i et militært område. I nedkant ligger det en hytte som har en adkomststi som strekker seg gjennom lokaliteten i øst.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet forekomst av enkelte gamle eiketrær og noe død ved. Tilstanden er derfor brukbar og potensialet er stort for en rekke sjeldne arter på sikt.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep da slike skogtyper er sjeldne på Tjøme.

31 Holme nord

Strandeng og strandsump – Stort strandengkompleks Verdi: A Areal : 79,498 daa

Beliggenhet/avgrensning: Holme nord ligger nordøst på Brøtsø i Tjøme kommune. Her ligger det en rekke mindre holmer og skjær (Gryteskjær) i tilknytning til nordøstsiden av Brøtsø. Lokaliteten ble kartlagt i felt av Kim Abel og Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) den 01.07.2008.

Naturgrunnlag: Innenfor alle holmene og skjærene er det et beskyttet miljø med grunne vik og sund. Her har det utviklet seg et forholdsvis stort kompleks av strandenger, strandsump, svaberg og sjø. Området er mosaikkartet da innslaget av svaberg deler opp området i mange mindre delområder, men hele området er avgrenset som en helhet. Mange av strandengene viser en god sonering av vegetasjon fra nedre og midtre salteng (U4) til øvre salteng (U5), mens andre utgjør kun smale kantsoner mot sjøen. Det viktigste beitemyket kommer fra gjess da husdyr ikke bruker området.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05), utforming ”stort strandengkompleks (G0501)”.

Artsmangfold: Flere uvanlige og rødlistede arter knyttet til strandenger og kulturmark ble registrert i området under befaringen. Arter verdt å nevne er ormetunge (VU), dverggylden (VU), tusengylden (EN), bukkebeinurt (EN), marinøkkel (NT) og strandrisp. På Artsdatabankens Artskart (2009) ligger det inne et funn av marinøkkel.

Trusler: Gjengroing.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert til å være svært viktig (A) grunnet funn av høyt rødlistede arter knyttet til strandenger, samt at det er et velutviklet område i brukbar hevd.

Skjøtsel og hensyn: Det er trolig lite aktuelt med husdyr, men det hadde vært positivt for det biologiske mangfoldet.

32 Neholmveien nord

Strandeng og strandsump – Verdi: A Areal : 3,906 daa

Beliggenhet/avgrensning: Neholmveien nord ligger nord på Brøtsø i Tjøme kommune på vestsiden av Holmekilen. Lokaliteten er kartlagt i felt av Kjell Magne Olsen (BioFokus) den 01.07.2008. Lokaliteten grenser til skog, svaberg og sjø i storparten av området. I sørøst grenser området til en hytte med gressplen.

Naturgrunnlag: Opprinnelig inkluderte lokaliteten et tjern/gjengroende tjern i vest. Denne delen ble besøkt og funnet uinteressant da det var bygd en vei over deler av området, samt at denne delen var sterkt påvirket av anleggsarbeid. Selve strandengene ble ikke oppsøkt, men kun observert kort fra avstand. Det er vanskelig å konkludere noe om tilstand og arts mangfold, men trolig er strandengene intakte. Lokaliteten bør oppsøkes i felt for grundigere undersøkelser.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”.

Artsmangfold: Totalt 5 art(er) påvist: jordbærkløver (EN), strandrødtopp (VU), tusengylden (EN), dverggylden (VU), Phylan gibbus (VU). Alle arter hentet fra Artskart (2009).

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet funn av flere rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Generelt er breite eller slått gunstig for strandenger, men konkrete råd er vanskelig å komme med uten nærmere undersøkelser.

33 Sønstegård vest, dam

Dam – Eldre fisketom dam Verdi: B Areal : 2,613 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger i sauebeitet (som den nordligste av to eksisterende, tidligere lå det også en tredje noe øst for disse) sørvest for Sønstegård (sørøst for Tjønneberget), sør på Hvasser. Grensen er justert noe i 2008. Navn endret fra Sønstegård til Sønstegård vest, dam.

Naturtyper og utforminger: Grunn dam i nokså nylig ryddet og restaurert sauebeite. Stort sett ca. 15–20 cm dypt vann, samt ca. 10 cm tykt mudderslag før det er gaske fast grunn, men noen steder er alle lag noe dypere. Vegetasjonen domineres av bukkeblad, duskull og sverdlilje, ellers finnes hjartegrass, engstorr, slåttestorr, mjødurt, myrhatt, sennegrass, stjernestorr, blåtopp, tepperot, vassgro, sumpsivaks(?), kysttjørnaks(?), hesterumpe, mannosøtgrass, småblærerot, knappsiv, kornstorr og krypsiv. Store mengder av en kransalge Chara sp. (innsamlet, men foreløpig ikke bestemt).

Artsmangfold: Store mengder kransalger. Dvergblåvinge. Dolmen (1997) nevner dammen, men den er uten funn av amfibier.

Trusler: Ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Dam uten spesielle arter registrert, men med potensial for sjeldne og truede arter. Ferskvannsfauna og en kransalge fra dammen er innsamlet, men ikke bearbeidet. Foreløpig gis lokaliteten verdi viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Beitet må ikke gjødsles, da dette vil gi uheldig avrenning til dammen.

34 Megarden, dam

Dam – Gårdsdam Verdi: B Areal : 7,805 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger sør for Oppegårdsveien, ca. 15 m over havet nordvest for Megarden og sørvest for Oppegård, på Hvasser. Grensene justert noe i 2008. Navnet endret fra Megarden til Megarden, dam.

Naturtyper og utforminger: Ganske stor og dyp gårdsdam, stort sett med bratte bredder. Mye åpent vannspeil. Vegetasjonen domineres totalt av takrør, ellers finnes bl.a. sennegrass, sumpsivaks(?), vassgro, breitt dunkjevle, kattedale, lyssiv, krypsiv og rusttjørnaks. I tillegg rapporterer Trond Grøstad (in litt.) om grastjørnaks og småtjørnaks fra dammen. Vest for dammen er det i ferd med å fylles opp et område med jord og stein. På dette området er det tidligere funnet flere interessante skrotemarksarter (Trond Grøstad in litt.): bokkveite, bulkemispeil, fysalissøtvier (fjerde funn i Norge), musekløver, byvortemjolk og firfrøvikke. I et fuktområde sør for utfyllingen sto blåmelde (trolig ny for Tjøme), vasskryp (VU; få registreringer i Tjøme), sumpmaure og froskesiv.

Artsmangfold: Småfisk (ørekryt eller stingsild). Myrrikse (EN) hørt. Vasskryp (VU). Kransalgen Chara globularis finnes i dammen. Noe ferskvannsfauuna er samlet inn, men ikke bearbeidet.

Trusler: Utfyllingen på vestsiden må ikke utvides mer i retning av dammen.

Fremmede arter: Ingen sett i eller i umiddelbar nærhet av dammen, men flere er funnet på skrotemarksområdet ved fyllingen på vestsiden.

Verdivurdering: Vanskelig å verdivurdere. Dersom dammen er yngleplass for myrrikse skal den ha verdi svært viktig (A). Dersom dette kun er en tilfeldig streifer, er det først og fremst forekomsten av vasskryp som regulerer verdien, men dennes opptreden i dammen er også p.t. usikker. I mangel av konkrete opplysninger om hvilke rødlistearter som i dag benytter dammen, settes verdien foreløpig til viktig (B). Dammen bør med andre ord undersøkes grundig, særlig i hekketida til myrrikse.

Skjøtsel og hensyn: Forhindre at utfyllingen på vestsiden utvides videre mot dammen.

35 Storemyr

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: **A** Areal : 10,814 daa

Beliggenhet/avgrensning: Dammen befinner seg sør for Jørestrandveien, sør på Hvasser. Området strekker seg helt fra veien og sør til ca. 10 m sør for dammen, i en bredde på ca. 80 m. Lokaliteten ligger inne i Storemyr/Fagerbakke landskapsvernområde.

Naturtyper og utforminger: Hele området er valgt å kartlegges som rik sumpskog, type svartorsumpskog av slakkstorr-typen. Sør i området ligger en liten og grunn dam, som sannsynligvis er i ferd med å gro igjen. I sumpskogen nord og vest for dammen dominerer langstorr, men det er også en del slakksorr, samt myrtelg (EN), krossved, trollhegg, sumphaukeskjegg, firblad, ask, kvitsymre og mjødukt. Skogbunnen blir tørrere desto lenger nord mot veien man kommer. Den samme vegetasjonstypen fortsetter egentlig på nordsiden av veien, men her er det såpass tørt at det ikke tas med. I selve dammen, som er helt uten vannspeil, men med svært fuktig mudder, dominerer sverdlilje, sennegrass og gråselje, men her vokser også noe fredlaus, mjødukt og mannasøtgrass.

Artsmangfold: Myrtelg (EN). Nord for dammen står en grov osp på ca. 60 cm dbh. Rådyrspor. Nattergal hørt. Tidligere er det også funnet småsalamander (NT) her (Dolmen 1997), men denne har sannsynligvis dårlige kår i dammen i dag.

Trusler: For dammens del: gjengroing, ellers ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Rik og velutviklet svartorsumpskog med bl.a. den rødlistede arten myrtelg (EN på 2006-listen) gir verdi svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Dammen kunne vært gravet opp noe, men det er vanskelig å komme til med maskiner uten å sette store og langvarige spor i sumpskogen. Det er laget skjøtelsplan for landskapsvernområdet (1986) som skal revideres i 2010.

37 Kvie myr

Dam – Verdi: **B** Areal : 2,553 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger vest for Kvieveien og øst for Kvieberget på Hvasser.

Naturtyper og utforminger: Antakelig flere meter dyp dam med varierende vegetasjonsmengde langs breddene. I sør et smalt belte med sverdlilje, i nord et bredt belte med elvesnelle utenfor en kantsone av svartor og viere. Ellers finnes bl.a. sennegrass, myrhatt, stolpestorr, fredlaus, slåttestorr, mjødukt, gråselje, gråstorr, lyssiv og mannasøtgrass. I sørenden er det anlagt plen helt ut til bredden, og det ligger båt(er) i dammen. Stubber etter nokså nylig felte trær. På vestsiden går veien ganske tett inntil dammen, og flere steder er bredden og nærområdene påvirket av menneskelig aktivitet.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble påvist, men det er bra med voksne øyestikkere ved dammen, og i dammen er det store mengder av en foreløpig ubestemt froskeart. Ifølge Dolmen (1997) er det kun spissnutfrosk som er kjent fra Tjøme. Dammen var for noen år siden full av "gullfisk", og akvarieiere m.fl. valfartet dammen for å supplere "hjemlige bestander" (Erik J. Blomdal pers. med).

Trusler: Mye menneskelig påvirkning langs breddene, særlig i sør og vest.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Ettersom ingen spesielle arter påvist i 2008, men med muligheter for at dammen er full av spissnutfrosklarver, gis dammen foreløpig verdi viktig (B). Dette underbygges også av at det tidligere er funnet småsalamander i dammen.

Skjøtsel og hensyn: Menneskelig aktivitet helt inntil dammen kan med fordel begrenses noe.

38 Hertåsmyr

Kystmyr – Jordvannsmyr Verdi: **B** Areal : 2,66 daa

Informasjon fra Olsen (2008):

Områdebeskrivelse laget av Kjell Magne Olsen, BioFokus 29.09.2008, basert på eget feltarbeid 02.09.2008:

Mosaikk: Lite vannspeil (myrpytt), trådstorreg, sennegrasseng, tørr svartorsumpskog, gråseljekratt

Beliggenhet: Hertåsmyra ligger ca. 18,5 m.o.h. sør-sørøst for den søndre svingen i Hvasserveien (denne veien er imidlertid langt mindre markert i terrenget enn på diverse kart). Sentralt koordinat: MGRS(EUREF89) 32VNL82744957.

Naturgrunnlag: Området ligger i et søkk i grunnfjellsområde med iskurte bergknauser og spylerenner både på øst- og vestsiden, og er sannsynligvis begunstiget av næringsrike marine sedimenter (leire) i bunnen.

Naturtyper og utforminger: Området er lite, men må kartlegges som Kystmyr. Naturtypen Dammer, som har vært benyttet på lokaliteten tidligere, er mindre passende, selv om det sentralt på myra ligger en liten pytt. Myrtypen er ei flatmyr med høyt grunnvannspeil og mindre partier med åpent vann. Store deler av myra hadde på undersøkelsesdatoen ca. 10–20 cm høy vannstand i starrengene, maksimalt ca. 50 cm i pytten. Det er små bestander av gråseljekratt i eller i tilknytning til området, samt en tørr (og nylig hugget) oresumpskog i sør.

Påvirkning/bruk: Det har ikke blitt skaffet til veie opplysninger om eventuell tidligere bruk av området, men det er grunn til å tro at myra tidligere har vært beitet. Søndre del av området har relativt nylig blitt hogd, og det er også spor etter tidligere hogst i samme området (mye tørre kvister). Også langs andre deler av myra ligger busker og trær som for en tid tilbake er felt ut over myra. De nordligste delene av myra er sannsynligvis gjenfylt med masser, og er nå del av plenareal tilhørende den gule hytta nordøst for myra. Langs vestsiden ligger en sti, men denne

har i liten grad påvirket selve myra. På ortofoto i Norge i Bilder og i kommunens egen nettside sees at høyspentledninger krysser direkte over myra i nord-sørretning, men dette ble ikke notert i felt, og fremgår heller ikke av bilder som ble tatt i området. Er disse fjernet?

Artsmangfold: Vegetasjonen på myra domineres av trådstorr og sennegrass, i tillegg finnes bl.a. sverdlilje, stjernestorr, fredlaus, blåtopp, slåttestorr, knappsisv, kornstorr, broddtelg, myrhatt, bukkeblad, stortranebær, skrubebær, blokkebær, torvull, duskull, sumpsisvaks og lyssiv. Det nå ca. 2 m høye krattet i sør (omtrent fra den røde hytten på østsiden og sørover) består av svartor, trollhegg, ask, hassel, låglandsbjørk, gråselje, kirsebær og krossved, og det er her ganske tørt og ikke særlig myrpreget. Faunaen i området inneholder en lang rekke arter knyttet til ferskvann, men ingen rødlistede eller sjeldne arter ble funnet, ei heller spissnutfrosk, som skal være registrert her tidligere (Dolmen 1997). En art, småvannkalven *Hydroperus gyllenhalii*, ble imidlertid funnet som ny for Vestfold fylke. Ellers er faunaen dominert av vannbiller (ni arter), vannteger (sju arter) og øyestikkere (fem arter). Artsantallet i alle undersøkte grupper er sikkert langt større, men for å utrede dette må grundigere undersøkelser utføres.

Fremmede arter: Det er lite fremmede arter i området foreløpig. Ballastsiv står i ganske store mengder langs stien på vestsiden av myra, og haustberberis står i få eksemplarer i krattskogen sør for myra

Trusler: Det er fremmet et privat reguleringsforslag for bygging av boliger i deler av området (sør og vest).

Verdivurdering: Det ble ikke påvist noen spesielle arter i området i 2008, og selv om det legges til grunn at spissnutfrosk (NT) fremdeles finnes her, er det vanskelig å begrunne at området skal ha verdi A (som det nå har). Selve lokaliteten er også liten, myrarealet er bare ca. 1,5 daa, og grensen for at en kystmyrlokalitet skal få verdi B (viktig) er av DN satt til 5 daa. Det er således også vanskelig å forsvare en B, men på grunnlag av at myrer i det hele tatt er sjeldne i kystområdene i denne delen av landet foreslås allikevel verdi B. Dette også på grunnlag av at det er potensial for flere sjeldne og truede arter i området, en vurdering som håndboken gir rom for å gjøre. Faunaen i området bør utredes ytterligere.

Skjøtsel og hensyn: Det ses ingen grunn til å drive kontinuerlig skjøtsel i området, men hogst i oreskogen i sørenden bør opphøre, og man bør fjerne kvist og busker som tidligere er felt ut over myra. På lang sikt kan det være aktuelt å hindre gjengroing av selve myrarealet. Også Dolmen (1997) skriver at "dam bør restaureres".

39 Blomstermyra

Slåtte- og beitemyr – Verdi: **A** Areal : 2,817 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Blomstermyra er et beitepåvirket myrområde ca. 250 meter nordøst for Skjælva. Det er så gjengrodd at vannspeilet forsvinner i en normal sommer. I følge Stabbetorp er vegetasjonen tydelig påvirket av skjellsand i grunnen (Fylkesmannen i Vestfold, 1999) Det har i dag en utforming som en høystarrmyr (L4) dominert av starrartene slåttestarr, trådstarr, grisenestarr, samt sennegrass i kantene, og med innslag av sverdlilje, mjødurt, melkerot, myrhatt, fredløs, elvesnelle, blåtopp, småblærerot og bukkeblad. I kanten er det rikelige forekomster med hjertegrass og engstarr, og med urter som blåknapp, fagerknoppurt og vill-lin (Fylkesmannen i Vestfold 1999). Blomstermyra har svært lav vanndybde, men vil ha vannspeil i fuktige perioder. Ei tue med bunkestarr (VU) ble funnet på befaring 29/7-09, og er eneste kjent levested (pr. 2009) for arten i Tjøme kommune. Øyestikkerarten sørlig metallvannmyr (EN), samt småsalamander (NT) er påvist her.

Artsmangfold: Totalt 21 art(er) påvist: liten salamander (NT), elvesnelle, mjødurt, myrhatt, vill-lin, småblærerot, melkerot, blåknapp, fagerknoppurt, fredløs, bukkeblad, sverdlilje, grisenestarr, bunkestarr (VU), engstarr, trådstarr, slåttestarr, sennegrass, hjertegrass, blåtopp, sørlig metallvannmyr (EN).

Verdivurdering: Myra holdes ikke i hevd i dag, men har en tilstand som indikerer tidligere hevd. Den kan betegnes som tradisjonelt hevdet og intakt beitemyr. Den har en forekomst av bunkestarr, som er rødlistet som sårbar (VU), og er levested for sørlig metallvannmyr (EN). På dette grunnlag vurderes Blomstermyra som svært viktig, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes om området bør graves noe ut for å øke vannstanden i tørre perioder. Videre bør området være aktuelt som beitemyr med beiting av storfe, gjerne tilknyttet et omkringliggende skogbeite.

40 Grevikveien, dam

Dam – Verdi: **B** Areal : ,887 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger sør for Grevikveien (ved nr. 18) på Gunnarsløkka, vest-nordvest for Grevik, sør i kommunen. Grensen justert noe i 2008. Navnet endret fra Grevik til Grevikveien, dam.

Naturtyper og utforminger: Dam i hyttehage, med delvis naturlig (i sør), men med hovedsakelig kunstig bredd. Rundt mesteparten av dammen er det bredd av rullesteiner og med "plen" helt inntil (hovedsakelig kvitkløvereng). Det er relativt grunt, og meget brunt, vann i dammen. Ganske mye åpent vann, særlig i sør. Vegetasjonen domineres av vassgro, sennegrass og stautpiggeknope, ellers finnes hesterumpe, mannasøtgras, knereverumpe, krypsiv, elvesnelle, myrhatt, bukkeblad og småtjørnaks.

Artsmangfold: Ifølge grunneier ble det satt ut karper i dammen i 2007; de store (ca. 10 cm lange) har blitt borte, antakelig på grunn av hegre. Mange små, orangefargede fisk sett i 2008 under feltarbeidet, muligens ble også damkaruss sett. Ettersom fiskene ikke er sikkert artsbestemt, er de ikke ført i artslisten for dammen. Ellers er det bemerkelsesverdig lite liv i dammen, sett opp mot vegetasjon og andre forhold. Dette kan umulig skyldes noe annet enn de utsatte fiskene. Ett egg av småsalamander (NT) ble funnet; uten fisk i dammen burde dette ha vært en meget tallrik art på et slikt sted. Fra tidligere er det også kjent småsalamander, og buorm, i dammen (Dolmen 1997).

Trusler: Fremmede fiskearter ser ut til å ha stor innvirkning på øvrig dyreliv i dammen.

Fremmede arter: Karper og/eller karuss.

Verdivurdering: Fin og vegetasjonsrik dam, men med bemerkelsesverdig lite dyreliv. Verdien for biologisk mangfold vil øre betraktelig om fremmede fiskearter fjernes, og foreløpig settes verdien til viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Karpefiskene må bort! Det hadde også vært gunstig med noe mer naturlig vegetasjon langs breddene i øst, nord og vest.

41 Norildsand

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **A** Areal : 19,463 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjør artsrike enger mellom rygger av strandberg og partier med kratt i vest. Lokaliteten strekker seg ut av verneområdet i nord. Engene har ikke vært hevdet de siste årene, men har før det vært i langvarig drift som beiteareal for husdyr, for det meste storfe. Artsinventaret indikerer at lokaliteten ikke har vært gjødslet, men har trolig kalkrik grunn. Dominerende vegetasjonstyper er urterik kant av blodstorkenebbutforming (F4a) og middels baserik eng i lavlandet (G7), med arter som krattalant (mye), bukkebeinurt (en del), åkermåne, skogkløver, hjertegrass, gullmaure, rødknapp, hvitmaure, strandnellik, tiriltunge, lintorskemunn, engtjæreblom, ryllik, blodstorkenebb, blåknapp, smørbutikk, gjeldkarve, markjordbær, blåkløkke, teiebær, nyseryllik, flekkgrieseøre. Det er begrenset innslag av mer nitrofile arter som hundekjeks, løvetann, hundegrass, samt mer fuktighetskrevenende arter som kattehale, enghumleblom, og et mindre parti med mjørdurteng. En sti med kjørespor

går gjennom området. Her dominerer arter som tåler tråkk, som groblad, strandnellik, hårsveve, smalkjempe, løvetann, følblom og strandnellik. Nord for veier er det tørrere med dominans av grasarter, men med innslag av arter som gulmaure, smalkjempe, blodstorkenebb, engkloppurt, rødknapp, hjertegras, tiriltunge, vivendel, gjeldkarve, markmalurt, strandnellik og skjermssveve. Vest for bergryggen er det gode forekomster av nikkesmelle, blåbringebeær, bitter bergknapp, øyentrøst, kystfrøstjerne, flekkgriseøre, strandkvann, samt flere arter som vokser øst for ryggen.

Artsmangfold: Totalt 39 art(er) påvist: strandnellik, engtjæreblom, nikkesmelle (NT), kystfrøstjerne, bitterbergknapp, smørbukk, åkermåne, mjødukt, markjordbær, enghumleblom, blåbringebeær (NT), teiebær, tiriltunge, bukkebeinurt (EN), skogkløver, blodstorkenebb, lintorskemunn, kattehale, smalkjempe, groblad, vivendel, strandkvann, hundekjeks, gjeldkarve, rødknapp, blåknapp, blåklukke, ryllik, nyseryllik, markmalurt, engkloppurt, hårsveve, flekkgriseøre, krattalant, føllblom, hvitmaure, gulmaure, hjertegras, hundegras.

Verdivurdering: Artsinventaret med hensyn til karplanter er høyt, med flere rødlistearter, bl.a. bukkebeinurt (EN), og inneholder et par vegetasjonstyper som er rødlistede. Området er videre levested for flere rødlistede sommerfuglarter. Lokaliteten er ikke i drift. På dette grunnlaget vurderes lokaliteten som svært viktig, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Området er i begrenset grad truet av gjengroing, men krattoppslag forekommer i kantene. Området kan skjøttes ved forsiktig beitepress, for eksempel høstbeite av sau.

.....

42 Jenteisen eng

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **A** Areal : 3,741 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR. **Naturtyper/vegetasjonstyper:** Området utgjøres av et engkompleks vest for Jenteisen, splittet opp av krattskog og kantkratt. Engene grenser mot strand i vest. Engene har ikke vært hevdet de siste årene, men har tidligere vært i langvarig drift som beiteareal for husdyr, for det meste storfe.

Artsinventaret indikerer at lokaliteten ikke har vært gjødslet, men har trolig kalkrik grunn. Dominerende vegetasjonstyper er urterik kant av blodstorkenebbbutforming (F4a) og middels baserik eng i lavlandet (G7), med arter som marianøkleblom, smalkjempe, vårmarihånd, lodnefaks, marmalurt, blåbringebeær, krattalant, hjertegras, bukkebeinurt, blodstorkenebb, hvitmure, blåknapp, blåtopp, gulmaure, tiriltunge, tepperot, teiebær, krekling, røsslyng, gjeldkarve, skogkløver, engfiol, øyentrøst, nikkesmelle, vårrubblom, engkloppurt, rundskolm, strandsmelle, strandnellik, rødknapp, markjordbær og nakkebeær. Flere rødlistede arter av beitemarkssopp er også nylig påvist her, bl.a. Clavaria greletii (VU), oliventunge (VU), hvit småfingersopp (NT) og elegant småfingersopp (NT). Engene grenser mot kantkratt dominert av slåpetorn og einer, og med innslag av geitved, krossved, roser, rogn og kirsebær. Området er i ferd med å gro igjen med slåpetornkratt, men holdes delvis oppe på grunn av at området benyttes mye til friluftslivsbruk. Det finnes mindre partier med rynkerose.

Artsmangfold: Totalt 28 art(er) påvist: strandnellik, nikkesmelle (NT), strandsmelle, vårrubblom, nakkebeær, slåpetorn, rynkerose, blåbringebeær (NT), rundbelg, bukkebeinurt (EN), skogkløver, blodstorkenebb, geitved, engfiol, korsved, gjeldkarve, markmalurt, engkloppurt, krattalant, marianøkleblom, gulmaure, vårmarihånd, hjertegras, lodnefaks, Clavaria greletii (VU), oliventunge (VU), hvit småfingersopp (NT), elegant småfingersopp (NT).

Verdivurdering: Lokaliteten har et velutviklet og artsrikt naturbeite med lang kontinuitet. Det er ikke i drift pr. 2009, men inneholder mye av artsinventaret med beiteindikatorer, samt flere rødlistede karplanter, og er levested for flere rødlistede sommerfuglarter. Naturbeitemarkene må sies å utgjøre en del av et "helhetlig kulturlandskap", og gis på dette grunnlag verdien svært viktig, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Slåpetorn og annet kratt er i ferd med å etablere seg på engarealene. Engene bør ryddes for å holdes åpne. Dette bør videre følges opp med husdyrbeite. For at ikke artsamangfoldet skal bli redusert, anbefales et begrenset beitetrykk, for eksempel høstbeitende sauer. Etterrydding av kratt er også aktuelt.

.....

43 Fynsmyra

Dam – Verdi: **A** Areal : 13,525 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger vest for Fynsveien på østkysten av Hvasser. Lokaliteten ligger innenfor Storemyr-Fagerbakke landskapsvernområde med plantelivsfredning.

Naturtyper og utforminger: Området består av ei myr, med en dam i søndre del, og med kantsoner av svartorsumpskog. Rundt dammen i sør, som er minst 50 cm dyp og har relativt mye vannspeil, domineres vegetasjonen av sverdlilje, sennegras og bukkeblad, sammen med bl.a. fredlaus, slyngsøtvier, elvesnelle, flotgras, sumpsivaks(?), duskull, myrhatt og kattehale. Den nordlige delen er mye tørrere og mer myrpreget, med kun grunt vann og lite åpent vannspeil. Det er omtrent samme artsinventar her som i sør, men i tillegg finnes bl.a. slåttestorr, myrmaure, sjøsvaks(?), kysttjørnaks, kornstorr, myrtistel, kjevlestorr og vanleg beitestorr. Mellom søndre og nordre del er det svartorsumpskog med bl.a. langstorr, storkonvall og istervier, samt den innførte arten haustberberis. Mot hytta som ligger vest for nordenden av lokaliteten er kantsonene fjernet.

Artsmangfold: I og ved dammen finnes småsalamander (NT), sørlig metallvannymfe (EN) og flere andre øyenstikkere, bl.a. armert blåvannymfe. Øvrig ferskvannsf fauna er innsamlet, men ikke bearbeidet, og her er stort potensial for flere interessante arter. Mye spor etter rådyr i sumpskogen rundt.

Trusler: Hageavfall tømmes inn i området ved hyttene på østsiden. Dette gir risiko for spredning av fremmede arter inn i området.

Fremmede arter: Haustberberis vokser i sumpskogen.

Verdivurdering: Vegetasjonsrikt område med myr og en dam, som inneholder minst to rødlistearter, gir verdi svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Tømming av hageavfall må ikke forekomme. Man bør også vurdere å reetablere kantsoner ved myra i nordenden (fjernet av hytteier). Det foreligger skjøtselsplan for verneområdet (1986) som skal revideres i 2010.

.....

44 Ørnevollen

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: **B** Areal : 2,158 daa

Beliggenhet/avgrensning: Dammen ligger i et myr/sumpomme nordøst på Hvasser, noe gjenvokst av takrør (Simonsen 2000, undersøkt 08.07.1995). Lokaliteten er ikke oppsøkt i felt i sesongen 2008, men besøkt av Kjell Magne Olsen, BioFokus, 14. august 2009 i forbindelse med supplerende naturtypekartlegginger. Det interessante området strekker seg mellom NL8282050923 og NL8281850890.

Naturtyper og utforminger: Området var tidligere kartlagt som dam, men ble etter feltbesøk i 2009 endret til rik sumpskog. Området er lite og smalt, men har allikevel en godt utviklet sumpskog av halvstore svartorer med kraftige sokler nederst. Mellom trærne finnes et par små pytter uten mye vegetasjon. Sennegras er dominerende art i feltsjiktet, ellers ble bare trollhegg, blåtopp og sau-/geittele notert.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Normalt skal alle rike sumpskoger kartlegges som svært viktig (verdi A), men på grunn av liten størrelse settes verdien til viktig (verdi B).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling anbefales.

.....

45 Kjynna

Rik kulturlandskapssjø – Næringsrik utforming Verdi: **B** Areal : 80,556 daa

Beliggenhet/avgrensing: Kjynna ligger helt nord i Tjømme kommune rett på østsiden av hovedvegen gjennom Tjømme. Kjynna ble bare overfladisk kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 01.07.2008.

Naturgrunnlag: Kjynna er Tjømmes eneste tjern. Tjernet er næringsrikt med naturlig vegetasjon helt ned til vannet. Vegetasjonen utgjøres i all hovedsak av tåkrør-sivaks-sump (O5) med dominans av tåkrør, og enkelte innslag av sivaks. Enkelte felter i vannet domineres av flyteblad-vegetasjon (P2). På østsiden av tjernet er det enkelte hytter/hus.

Naturtyper og utforminger: Naturtype utgjøres av “rik kulturlandskapssjø, E08”, utforming “næringsrik utforming, E0801”. Lokaliteten er på grensen til å kunne kalles en rik kulturlandskapssjø, men inkluderes i denne typen grunnet mangel på andre passende alternativ naturtype. Potensialet for å finne sjeldne arter vurderes også som bra.

Artsmangfold: Artsmangfoldet er i svært begrenset grad dokumentert. Ingen spesielle arter funnet hverken på Artskart (2009) eller i felt. I Artskart (2009) ligger det inne funn av laks i tjernet.

Trusler: Ingen kjente.

Fremmede arter: Ingen kjente.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes kun til å være viktig (B) grunnet noe manglende dokumentasjon av artsamangfold og verdier.

Skjøtsel og hensyn: Ingen kjente, men en nøyere kartlegging kan avdekke behov.

46 Hulebak

Dam – Verdi: **B** Areal : ,838 daa

Beliggenhet/avgrensing: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger nord for Hulebakveien like ved der Hagaveien begynner (ved hus nr. 1), ca. 1,5 km nordøst for Kirkebygda.

Naturtyper og utforminger: Kunstig oppdemt hagedam med rik vegetasjon. Noen steder er det nakne bergknauser i vannkanten. Dammen ser ut til å være dyp, og det er anlagt brygge med en liten jolle i dammen. Ikke kontinuerlig kantsone, kun spredte trær rundt hele dammen, slik at deler av dammen ligger i skygge. Vegetasjonen domineres av bukkeblad og stor nykkerose (hvorav noen er rosa), ellers finnes vassgro, sverdlilje, lyssiv, liten andemat, strandrør, fredlaus, småtjørnaks og markrapp.

Artsmangfold: Ifølge grunneier skal det tidligere ha vært fire store (ca. 50 cm) karper (koi) i dammen, men i 2008 ble det antatt at kun én av disse var igjen. I tillegg er det siden 1999 satt ut 12–14 mindre karper, samt en “rødspette” (muligens skrubbe?) som ble sett senest 2006.

Salamandre har vært sett i dammen for flere år siden. Verken fisk eller salamandre ble observert under feltarbeidet i 2008, men derimot mye padderumpetroll. Materiale av ferskvannsfauunaen er innsamlet, men ikke bearbeidet.

Trusler: Karpefiskene og andre fisk har høyst sannsynlig en negativ effekt på den stedegne ferskvannsfauunaen.

Fremmede arter: Karper og en flyndre er satt ut i dammen. Krypfredlaus finnes langs bredden.

Verdivurdering: Fin og vegetasjonsrik hagedam med potensial for sjeldne og truede arter, men med en del utsatt fisk som sannsynligvis reduserer det biologiske mangfoldet gir verdi viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Fjerne utsatte fiskearter. Begrense utbredelsen til krypfredlaus langs bredden (og forhindre at andre hageplanter sprer seg for mye i retning dammen).

47 Sundene

Dam – Verdi: **A** Areal : ,923 daa

Beliggenhet/avgrensing: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 01.07.2008. Lokaliteten ligger like nord for Vestveien (Rv308) ved Blåsenberg, helt nord i kommunen.

Naturtyper og utforminger: Vegetasjonsrik dam med relativt mye trær og busker rundt, hovedsakelig svartor, gråselje, selje, bjørk og eik.

Dammen ser dyp ut, men faktisk dyp ikke målt. Vegetasjonen domineres av sverdlilje, kalmusrot (NT), elvesnelle, vanleg tjørnaks og gul nykkerose. Ellers finnes kattehale, flaskestorr, lyssiv, vassgro, liten andemat, mjørdurt, skogsivaks, småtjørnaks, storkvein og gulskolm. Dammen ligger i en parkliknende og velskjøttet hage. Et fyrtårnformet lysthus(?) ved bredden.

Artsmangfold: Mye kalmusrot. Flere larver av småsalamander (NT).

Trusler: Ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Dam med to registrerte rødlistearter, samt potensial for flere, gir lokaliteten verdi svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Ingen aktuelle.

48 Holmenbukta

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: **A** Areal : 6,946 daa

Beliggenhet/avgrensing: Lokaliteten ligger nord på Brøtsø i Tjømme kommune, nærmere bestemt strekker lokaliteten seg fra Holmenbukta i sør og ca 150 meter nordover. I sør grenser den mot sjøen, mens den grenser mot furuskog og tørrere lågurtskog i øst, nord og vest. Lokaliteten ble kartlagt i felt av Kim Abel og Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) den 01.07.2008.

Naturgrunnlag: Svartor-strandskogen er lokalisert til et lavtliggende parti som strekker seg nordover i skogen fra Holmenbukta. Høy grunnvannstand gir gode kår for svartor-strandskog, men området er grøftet for en del år siden. Grøfta er på vei til å gro igjen slik at effekten av grøfta er redusert. Tresjiktet er dominert av svartor, men også en del av ask. Dimensjonene på svartora ligger hovedsakelig rundt 30 cm i brysthøydiameter, med innslag av trær opp i 80 cm. Ellers svakt utviklet da hogstpåvirkningen er tydelig i form av lite død ved og gamle trær. Feltsjiktet er dominert av arter som mjørdurt, vendelrot, enghumleblom og skogburkne.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik sumpskog (F06)”, utforming “svartor-strandskog (F0602)” og et mindre parti med “strandeng og strandsump (G05)”, utforming “hevde med beite (G0503)”.

Artsmangfold: Bortsett fra den rødlistede sivgresshoppa (NT) i strandenga ble det ikke funnet rødlistearter i området.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert til å være svært viktig (A) grunnet at alle svartor-strandskoger skal verdisettes til A.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling av skogen. Det beste hadde vært om grøftene ble tettet helt igjen.

49 Moveien I

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 1,598 daa

Beliggenhet/avgrensning: Moveien I ligger i søndre deler på hovedøya i Tjøme kommune. Moveien tar av fra hovedveien og ender ved Mostrand camping i vest. Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 02.07.2008.

Naturgrunnlag: På vestsiden av Moveien, ut mot Moutmarka naturreservat ligger det en mindre slette med kortvokst engvegetasjon på sandholdig grunn. I hvor stor grad enga er kultivert gjennom slått eller beite er usikkert, men trolig er dette av begrenset omfang.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “naturbeitemark (D04)”, undertype “frisk/tørr, middels baserik eng (D0407)” selv om lokaliteten trolig ikke har vært beitet på lang tid. Det tørre klimaet, samt substratet gjør at det tar lang tid for enga å gro igjen, samt at slitasje og trolig noe kulturpåvirkning er med på å holde enga åpen.

Artsmangfold: Det er kjent flere tilsvarende lokaliteter i søndre del av Tjøme kommune og de er kjent for en rik sommerfuglfauna og karplanteflora. Mange sandtilknyttede insekter har også viktige levesteder på disse engene, men denne enga har trolig ikke like stor verdi for denne gruppen da den ikke er like åpen og sandrik som de andre utgavene. Rødlistearten kubjelle ble funnet på enga, og ellers mer vanlige arter som blodstorkenebb, engnellik, fagerknoppurt, gulmaure, gulaks, engknoppurt, smalkjempe og reinfann.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet en rik karplanteflora, og på grunn av stort potensial for sjeldne insekter i en region hvor det er stort press på slike arealer.

Skjøtsel og hensyn: Slått av enga vil være positivt for karplantefloraen. Slått annet hvert år er trolig nok da tørkestresset holder vegetasjonen nede. Normalt kan slått gjennomføres fra midten av juli og frem til starten av august.

.....

50 Moveien II

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 6,92 daa

Beliggenhet/avgrensning: Moveien II ligger i søndre deler på hovedøya i Tjøme kommune. Moveien tar av fra hovedveien og ender ved Mostrand camping i vest. Lokaliteten er kartlagt av Arne Fjellberg og Kim Abel (BioFokus) den 02.07.2008.

Naturgrunnlag: På sørsiden av Moveien ligger det en større slette med kortvokst engvegetasjon på sand. Enga er naturlig åpen da vegetasjonen er svært tørr. I hvor stor grad enga er kultivert gjennom slått eller beite er usikkert, men trolig er dette av begrenset omfang.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “naturbeitemark (D04)”, undertype “frisk/tørr, middels baserik eng (D0407)” selv om lokaliteten trolig ikke har vært beitet på lang tid. Det tørre klimaet, samt substratet gjør at det tar lang tid for enga å gro igjen, samt at slitasje og trolig noe kulturpåvirkning er med på å holde enga åpen.

Artsmangfold: Kjent lokalitet for mange sandtilknyttede insekter (Arne Fjellberg pers. med.) bl.a. den solitære bien *Dasypoda hirtipes*. Enga er rik på karplanter og potensialet for sjeldne arter er stort. Vanlige arter er bl.a. blodstorkenebb og fagerknoppurt. Det ligger kun en sjelden sommerfugl (*Coleophora brevipalpella* (EN)) ute på Artskart (2009) med en grov stedsangivelse. Den er ikke listet opp i artslista grunnet usikker stedsangivelse.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) til tross for noe manglende dokumentasjon av arter, grunnet at det er en godt utviklet eng på sandgrunn. En type som er sjelden i regionen grunnet stort utbyggingspress. Potensialet for flere sjeldne arter er stort.

Skjøtsel og hensyn: Slått av enga vil være positivt for karplantefloraen. Slått annet hvert år er trolig nok da tørkestresset holder vegetasjonen nede. Normalt kan slått gjennomføres fra midten av juli og frem til starten av august.

.....

51 Mokjerka øst

Kantkratt – Slåpetorn-hagtorn-utforming Verdi: A Areal : 4,139 daa

Beliggenhet/avgrensning: Mokjerka øst ligger sørvest på hovedøya i Tjøme kommune og grenser til de nordøstre deler av Moutmarka naturreservat. Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel (BioFokus) og Arne Fjellberg den 01.07.2008. Avgrensningen er noe løst grunnet et mosaikkpreget landskap, men de nærmeste arealene til forekomsten av karminspinner er forsøkt inkludert.

Naturgrunnlag: Mosaikkpreget landskap med mindre partier med åpen eng rundt parkeringsplass. Ut i periferien dominerer kantkratt mot bergknauser, hyttetomter og veg.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres i sin helhet av “kantkratt (B02)”, utforming “slåpetorn-hagtorn-utforming (B0201)”.

Artsmangfold: Den sterkt truede sommerfuglen karminspinner ble funnet i lokaliteten på landøyda. Forekomsten var forholdsvis tallrik og det er kun larvene som ble funnet under befaringen. Ellers en rik og forholdsvis variert lokalitet med mye slåpetorn. Potensialet for flere sjeldne arter er stort.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet forekomst av den sterkt truede (EN) sommerfuglen karminspinner.

Skjøtsel og hensyn: Foreløpig ingen, men på sikt kan det være aktuelt med tynning av kratt for å hindre gjengroing av de åpne engene rundt parkeringsplass.

.....

52 Havna II

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: C Areal : ,703 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger rett nordvest for Havna hotell sørøst på hovedøya i Tjøme kommune, og er kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 03.09.2008.

Naturgrunnlag: Eika står i kanten mot campingplassen. Treet er middels grovt og har en diameter på ca 70 cm i brysthøyde. Treet er kartlagt på grunn av en gunstig lokalisering med god tilgang på lys.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “store gamle trær (D12), utforming “gammelt tre (1204)”.

Artsmangfold: Generelt er gamle og hule eiker viktige levesteder for en lang rekke av insekter. Trolig er treet ikke spesielt gammelt og mangler en del av de typiske artene tilknyttet gamle og grove eiker, men det er også viktig å ta vare på neste generasjon eiketrær. På sikt vil verdien øke etter hvert som eika blir hul og utvikler rødmuld.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være lokalt viktig (C) grunnet en gunstig lokalisering hvor treet har god soltilgang, samt at treet er middels grovt.

Skjøtsel og hensyn: Vegetasjonen rundt treet bør ryddes slik at stammen får god soltilgang.

.....

53 Kjynna vest

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,703 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger rett vest for tjernet Kjynna, Tjømø kommunes eneste tjern. Lokaliteten er kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 01.07.2008.

Naturgrunnlag: Stor og grov eik på ca 110 cm i brysthøydiameter. Eika står ute på en åpen eng mellom hovedvegen gjennom Tjømø og Kjynna. Eika har grov bark, men tilsynelatende ingen hulrom i treet ennå. Flere råtnegrener er sagt av noe som er uheldig sett i et biologisk mangfold perspektiv.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “store gamle trær (D12), utforming “gammelt tre (1204)”.

Artsmangfold: Generelt er slike gamle og hule eiker viktige levesteder for en lang rekke av insekter. Det ble ikke funnet noen arter av interesse under befaringen.

Påvirkning: Bygging av gang-/sykkelvei våren 2009 påvirker lokaliteten negativt (beskjæring av røtter).

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et stort og grovt tre med en gunstig plassering med tanke på soltilgang.

Skjøtsel og hensyn: Døde grener bør ikke fjernes fra treet da slike substrater er viktige for en lang rekke sjeldne arter av spesielt insekter og sopp.

54 Kjynna sør

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: A Areal : 25,019 daa

Beliggenhet/avgrensning: Kjynna sør ligger nord i Tjømø kommune, og rett sør for Tjømøes eneste tjern. Lokaliteten ble kartlagt i felt den 01.07.2008 av Kim Abel (BioFokus). Avgrensningen er noe usikker i sør og øst da området er mosaikkartet med enkelte hvelvede partier som strekker seg inn i området. Mot vest danner veien en markert avslutning. Mot nord danner tjernet og de tilliggende myrene en naturlig avslutning.

Naturgrunnlag: Sør for tjernet er det et større areal med hovedsakelig svartorsumpskog og viersumpskog. Skogen er forholdsvis ung og bærer preg av å ha vært ganske åpent for en del år siden. Tresjiktet er dominert av svartor med en del innslag av bl.a. gråselje. Dimensjonene på svartora ligger stort sett rundt 10-15 cm, men ut mot veien er det noe innslag av grovere svartor. Gamle og grove trær er en mangelvare. Deler av området er grøftet.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik sumpskog (F06)”, utforming “svartor-strandskog (F0602)” og “viersump i lavlandet (F0603)”.

Artsmangfold: Feltsjiktet er ofte dominert av sverdlilje, men det er også en del innslag av fredløs, skogsivaks, slyngsøtvier, skjoldbærer og klourt. Rødlistearten spissnutet frosk (NT) ble funnet i lokaliteten.

Påvirkning: Bygging av gang-/sykkelvei våren 2009 påvirker lokaliteten negativt (kanteffekter; drenering, uttørring).

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert til å være svært viktig (A) grunnet at alle svartor-strandskoger skal ha verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

55 Mågerøkilen-Ødegårdskilen

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: A Areal : 15,216 daa

Beliggenhet/avgrensning: Mågerøkilen-Ødegårdskilen ligger rett sørvest for Mågerø verft i en trang bukt. Lokaliteten strekker seg tvers over Mågerø fra Mågerøkilen i nord til Ødegårdskilen i sør. Lokaliteten ble kartlagt i felt av Kim Abel (BioFokus) den 03.09.2008. på sidene grenser biotopen til tørrere lågurtskog, veg og hustomter.

Naturgrunnlag: De beskyttede forholdene innerst i de to kilene, samt det flate partiet i mellom har gitt gode forhold for både svartorskog, strandeng og strandsump. Midtpartiet og randsonene er dominert av svartor-strandskog, mens partiene nærmest sjøen er dominert av strandeng og strandsump. Skogen er ikke spesielt grov, men svartora har fått utviklet sokler. Dimensjonene ligger rundt 20 cm i brysthøydiameter med enkelte som er noe grovere. Strandenga er i dårlig hevd da eng ikke beites av husdyr, og bare i begrenset grad av gjess. Den trafikkerte veien som strekker seg gjennom lokaliteten i sør er trolig en viktig årsak til at eng ikke er benyttet i større grad av gjess.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik sumpskog (F06)”, utforming “svartor-strandskog (F0602)” og “strandeng og strandsump (G05)”, utforming “hevde med beite (G0503)”.

Artsmangfold: Ingen rødlistearter er funnet.

Trusler: Det planlegges gang-/sykkelvei langs veien til Mågerø.

Verdivurdering: Lokaliteten er vurdert til å være svært viktig (A) da alle svartor-strandskoger skal verdisettes som A.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling. Trolig lite aktuelt med beite på strandenga, men for arts mangfoldet hadde det vært gunstig.

56 Skjælva sørøst

Naturbeitemark – (D04) Frisk baserik eng Verdi: A Areal : 14,231 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsk fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten befinner seg rett sør-øst for Skjælva, og går gradvis over i dette fuktområdet. Mot vest grenser området mot bart berg, mot øst mot krattskog, og mot sør mot reservatgrense. Pr. 2009 er en mindre del av området beitet av sau. Et sauegjerdet deler lokaliteten i to. På grunn av høyt beitestrykk, var det et markert skille i vegetasjonen mellom beitet, og ikke beitet område. Dette gav utslag i kortere vegetasjon på beitet areal, og fravær av bl.a. vårmarihånd. Vegetasjonen er vekselfuktig, trolig med høyt, baserikt grunnvann som siger gjennom eng i våte perioder, og i alle fall deler av lokaliteten kan betegnes som blåstarr-engstarr, en sterkt truet vegetasjon. Det er foreløpig lite kratt- og buskvegetasjon innenfor lokaliteten, men enkelte spredte forekomster av vierkratt, trollhegg, rogn og enkelte furuer finnes. Krattet vokser trolig sent på grunn av hard vindpåvirkning. Av påviste arter på lokaliteten kan nevnes: vårmarihånd, hvitmaure, hestehavre, mjødurt, breiull, bukkeblad, hjerte gras, duskstarr, myrklegg, kattehale, klengemaure, grøflesoleie, elvenesnelle, åkersnelle, myrtistel, bekkeblom, gåsemure, sløke, myrhatt, fjæresauløk, tettegras, hanekam og starrarter som blåstarr og engstarr. På tørrere partier vokser tepperot, tiriltunge, gulaks, og krekling.

Artsmangfold: Totalt 20 art(er) påvist: åkersnelle, elvenesnelle, hanekam, bekkeblom, grøflesoleie, gåsemure, tepperot, myrhatt, tiriltunge, tettegras, sløke, myrtistel, krekling, fjæresauløk, hvitmaure, vårmarihånd, blåstarr, engstarr, gulaks, hestehavre.

Verdivurdering: Lokaliteten inneholder den sterkt truede vegetasjonstypen blåstarr-engstarr. Den må videre sies å utgjøre en viktig del av et helhetlig kulturlandskap. Deler av lokaliteten beites i dag. På dette grunnlag vurderes lokaliteten som svært viktig, dvs. A.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at hele området beites. I partiet som allerede beites, kan det synes som om beitestrykket er noe høyt, ettersom bl.a. vårmarihånd er borte fra området. Ettersom store deler av sonen er fuktområde, anbefales storfe som beitedyr, fordi sau har en tendens til å holde seg unna fuktige områder.

57 Skjælva øst enger

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **A** Areal : 28,651 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsk fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR. **Naturtyper/vegetasjonstyper:** Lokaliteten består av et mer eller mindre sammenhengende engområde splittet opp av partier med slåpetornkratt og krattskog, samt enkelte bergrygger. Et gjerde definerer engarealene mot omkringliggende areal, og avgrenser et areal som er blitt beitet av sau siden 2004. De åpne engområdene er blitt ryddet for kratt og krattskog i flere omganger, i hovedsak mellom 2001 og 2008. Artsdiversiteten på engene varierer fra et fåtalls pionérarter på nylig ryddede arealer, til artsrik engvegetasjon på arealer som har vært åpen eng lenger. Variasjonen i fuktighetsforholdene er god med tørre, friske og fuktige enger. Starrenger opptrer i de fuktigste partiene innenfor beiteområdet, men er ikke inkludert i naturtypelokaliteten. I motsetning til engene nord for beiteområdet, er blodstorkenebbutformingen av urterik kant fraværende innenfor. Dominerende vegetasjonstype er trolig frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet, med arter som øyentrøst, rødkløver, hvitkløver, gåsemure, smalkjempe, tepperot, blåkoll, følblom, tiriltunge, nyseryllik, sløke, hvitmaure, mjødukt, engknoppurt, hjertegras, lakrismjelt, skogkløver, ryllik, gjerdevikke, lintorskemunn, gjeldkarve, gulmaure, engknoppurt, prestekrage, rødknapp, merkjorbær, engsyre, tiriltunge, blåkoll, blåbringebeier, krattalant, bukkebeinurt, nikkesmelle. Vårmarhånd og blodstorkenebb ble ikke påvist innenfor beiteområdet, mens enkelte andre arter knyttet til urterik kant, som lakrismjelt, kukkebeinurt (EN) og krattalant finnes. I nylig ryddede partier dominerer klstersvineblom og vegetistel. Nylige registreringer fra 2008-9 forteller om tilstedeværelse av beitebetingede rødlistede sopparter, bl.a. rosebrun grynmusserong (VU), svarthette (DD) og vrangjordtunge (NT). I 2009 var beitepåvirkningen på forsommeren noe sterk, noe som kan redusere artsmangfoldet av karplanter på sikt, men som kan være positiv på mangfoldet av beitemarkssopp.

Artsmangfold: Totalt 17 art(er) påvist: nikkesmelle (NT), blåbringebeier (NT), lakrismjelt, bukkebeinurt (EN), skogkløver, gjeldkarve, rødknapp, ryllik, engknoppurt, krattalant, prestekrage, klstersvineblom, gulmaure, hjertegras, rosabrun grynmusserong (VU), svarthette (DD), vrangjordtunge (NT).

Verdivurdering: Engene må sies å være artsrike og velutviklede naturbeitemarker med lang kontinuitet, og er fortsatt i drift. Sammenliknet med de ubeitete engene lenger nord, kan det synes som enkelte arter mangler eller har begrensede forekomster, men rødlisteartene bukkebeinurt, nikkesmelle, blåbringebeier ble påvist i blomst. Lokaliteten er trolig levested for en rekke rødlistede sommerfuglarter. På dette grunnlag vurderes de beitete engene som svært viktige, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at beitet fortsetter. Beitetrykket kan holdes på dagens nivå i enda noen år, men det anbefales på sikt å redusere beitetrykket av hensyn til artsmangfoldet. Det anbefales at areal med åpen beitemark utvides.

58 Kjøye

Poller – Verdi: **B** Areal : 11,804 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger vest for Kolabekkilen i sørlige del av Tjome kommune.

Naturtyper og utforminger: Stort strandsumpområde, totalt dominert av takrøyr, og med en grunn, damlignende brakkvannspoll i midtre deler. Denne har svært løse bunnforhold og kan ikke vades. Sannsynligvis er vannutskiftingen liten. Langs vestsiden går en vei ut til en hytte, mens på østsiden avgrenses lokaliteten av bergknauser og noen skogholt. Sør for området ligger en fin svartorsumpskog. I tillegg til takrøyr finnes bl.a. knortestorr, klengjemaure, saltsiv, fredlaus, tangmelde, strandvortemelk, strandvindell og kattehale i området. Lite vegetasjon, men en del alger i pollen. Sør for pollen er det lite eller ingenting vann.

Artsmangfold: Gravand med 11 unger, rørsanger.

Trusler: Sannsynligvis ingen umiddelbare, men takrøyr vil sannsynligvis på sikt overta hele området.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Invertebratfaunaen er ikke undersøkt, så det foreligger ingen konkrete artsfunn å basere verdivurdering på; på grunnlag av naturtypens generelle sjeldenhet, en fin utforming av typen og potensial for sjeldne og interessante brakkvannsinvertebrater vurderes verdien foreløpig til viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Foreløpig ingen konkrete tiltak, men takrørbestanden bør overvåkes for å avdekke om området gror ytterligere igjen. I så tilfelle bør takrøret bekjempes for å hindre gjengroing.

59 Oladammen

Dam – Verdi: **A** Areal : ,363 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger i hagen til Goneveien 12, vest for Goneveien, like sør for Kirkebygda.

Naturtyper og utforminger: Dette er i dag en typisk hagedam, men den har opprinnelse som en del av Gonomyra, og har tidligere vært mye større enn den er nå. Dammen oppsto da det ble tatt ut masse til kirkegården, ned til et hardt lag med leire. På 1930-tallet strakk dammen seg helt ut til Goneveien, men er siden fylt igjen i to omganger, den siste i perioden 1970–75. Dammen er i dag ca. 75 cm dyp. I dag er det plen rundt mesteparten av dammen, kun på sørvestsiden er det en brem av trær, bl.a. gran. Mellom plenen og dammen er det en ca. 1 m bred brem med naturlig vegetasjon. Vegetasjonen domineres av sverdlilje rundt kanten og av liten andemat ute i dammen (ca. 95 % dekning). Også en ganske stor klon med stor nykkerose. Ellers finnes sumpsivask, myrhatt, myrmaure, sløkje, mjølkerot, mannasøtgras, sennegrass, slåttestorr, veikveronika, gulldusk, engsoleie, mjødukt, skogburkne og sjøsivaks.

Artsmangfold: Flere larver av småsalamander (NT) ble funnet. Grunneier opplyser at det har vært salamander i dammen i alle år. Det er innsamlet prøver av ferskvannsfauken i dammen, men denne er ikke bearbeidet.

Trusler: Ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Fin hagedam med småsalamander og bra potensial for annen interessant ferskvannsflora og -fauna gir verdi svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Ingen foreløpig.

60 Berstad N

Dam – Verdi: **C** Areal : 3,515 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger sørvest for Langvikveien og et lite stykke nord for Berstad på vestkysten, like vest for Kirkebygda. Dammen sør for gjerdet inngår i Rød-Dirhue landskapsvernområde (sone A med formål å opprettholde kulturlandskapet).

Naturtyper og utforminger: Grunn dam, 0,5–1 m over havnivå, delvis i (mesteparten) og delvis utenfor storfebeite (skilt ved nettinggjerde). Vegetasjonen utenfor gjerdet, ca. 10 m langt belte i nord, er dominert av havsivaks, men her finnes også noe gåsemure, klourt, fredlaus, kveke, krypkvein, krushøymole og mjødurt.

Artsmangfold: Kun sivgresshoppe (NT) registrert som interessant i felt, men noe fremdeles ubearbeidet materiale av ferskvannsfauna ble samlet inn. Potensialet for en interessant fauna anses imidlertid som ganske begrenset.

Trusler: Deler av dammen må karakteriseres som overbeitet av storfe.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Mesteparten av lokaliteten er hardt beitet av storfe og potensialet for en interessant ferskvannsflora og -fauna anses som begrenset. Den rødlistede arten sivgresshoppe (NT) finnes imidlertid i den ubeitede enga/sumpen i nordenden; verdien settes derfor til lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Beitetrykket bør reduseres i større deler av dammen. Forsøplingen fra den kommunale badestranden i nord bør reduseres. Sjøpplakasser i området bør tømmes jevnlig.

.....

61 Møllendammen

Dam – Verdi: **C** Areal : ,624 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 01.07.2008. Lokaliteten ligger innesluttet av veier, i krysset mellom Søndre Strandvei og Vestveien (Rv308), vest for Kynna i nordre del av kommunen.

Naturtyper og utforminger: Ganske gjengrodd dam, men med noe åpent vannspeil og en del vann innimellom vegetasjonen. Dammen er antakelig ganske grunn (inntil ca. 50 cm?), men med et tykt mudderlag. Karplantefloraen domineres av elvesnelle, gul nykkerose og sverdlilje. Ellers finnes fredlaus, gulldusk, vassgro, liten andemat, slyngsøtvier og mannasøtgras. To store og noen mindre svartorer står langs kanten, men det er ikke kontinuerlig kantsone rundt dammen.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter registrert. Det er muligheter for salamander, men bunnforholdene er ganske grumsete, så forholdene er ikke optimale.

Trusler: Gjengroing, forurensing fra veiene.

Fremmede arter: Iberiskogsnile.

Verdivurdering: En liten og gjengrodd dam med begrenset potensial for sjeldne og truede arter og med sterk menneskelig påvirkning gir verdi lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Dammen bør graves opp. Det bør muligens også etableres mer kontinuerlig kantsone mot riksveien for å forhindre for stor tilførsel av støv og forurensinger.

.....

62 Mokjerka vest

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: **B** Areal : 7,549 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsek fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjør blandingsskog dominert av eik og osp i partier, og med innslag av andre løvtrær, som svartor i kanten ut mot fuktområde, hassel, ask, morell, bjørk, rogn, hegg, krossved og dvergmispel. Trærne er generelt lavtvoksende, krypende ytterst, men reiser seg noe inn mot bergveggen fra Mokjerka i øst. Inn mot bergveggen dominerer eiker med vindblåste, kronglete stammer opp til 40 cm dbh. Det er lite død ved, men enkelte eiker er hule. Feltsjiktet er artsfattig, men inneholder urter som markjordbær, blåveis, lundrapp, hengeaks, einstape, kratthumleblom, nyresoleie, ormetelg, liljekonvall, teiebær, stankstorkenebb, litt blodstorkenebb, samt mye vivendel som danner tykke lianer som omslynger eikestammene. I sørvest dominerer ungt ospeoppslag. Skogbunnen utgjøres i stor grad av rullestein.

Artsmangfold: Totalt 13 art(er) påvist: einstape, ormetelg, blåveis, nyresoleie, markjordbær, kratthumleblom, teiebær, stankstorkenebb, blodstorkenebb, vivendel, liljekonvall, hengeaks, lundrapp.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som viktig, dvs. verdi B, ut fra at alle forekomster av rik edellauvskog er viktige.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres.

.....

63 Engø nord I

Kantkratt – Verdi: **C** Areal : 1,58 daa

Innledning: Lokaliteten er hentet fra en undersøkelse utført av Asplan Viak i 2006. Oppdragsgiver var Engø gård AS og Eriksen & Marlow AS. Tittelen på notatet er: Engø (Tjømø); Konsekvenser for naturmiljø og friluftsverdier i strandnære områder. Lokaliteten ligger øst på Tjømø, rett nord for Engø gård.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten består av en knaus med åpen bergflate, kantkratt og løvskog i østskrenten. En meget grov eik med ”dobbelstamme” med brysthøydediameter h.h.v. ca 60 og 80 cm står i kant mot stien, øst i lokaliteten (eksakt posisjon (wgs84) NL 81264 55245). For øvrig består lokaliteten av rikt kantkratt med verdifull, urterik vegetasjon. Kratt/tresjiktet består av bl.a. slåpetorn, roser (ubestemt), ask og eik. Vegetasjonen i dette partiet er så pass rik og interessant at lokaliteten avgrenses som en naturtypelokalitet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”kantkratt (B02)”, utforming er ikke gitt. Vegetasjonen består av kantkratt (F5).

Artsmangfold: Feltsjiktet består av bl.a. marianøkleblom, bergmynte, åkermåne, fagerklokke, prikkperikum, smalkjempe, smørbukk, skogkløver, fagerknoppurt, gulmaure, engtjæreblom, gjeldkarve, kratthumleblom, lintorskemunn og grassestjerneblom. Dette er dels arter knyttet til noe baserik forvittringsjord, og dels naturengarter.

Fremmede arter: Ukjent.

Verdivurdering: P.g.a. at området neppe er særlig sjeldent i lokal sammenheng, og dessuten lite i utstrekning settes verdien til lokalt viktig (C) etter naturtypesystemet, d.v.s. middels verdi i h.h.t. metoden for konsekvensutredning (Statens vegvesen hb 140). Denne typen områder har trolig stor verdi for insektfaunaen (kan hende også for trua og sjeldne arter), uten at dette er undersøkt videre.

Skjøtsel og hensyn: Ikke oppgitt, men generelt bør trær som vokser inn i eikas krone fjernes/beskjæres.

.....

64 Jenteisen sør I

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: **B** Areal : ,867 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsek fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten grenser mot bergrygger i sør, vest og nordøst, og mot sti i øst. Den utgjøres av et nesten rent svartorbestand som danner et lite holt beskyttet av bergveggene mot vest. Trærne har krokete stammer som oppnår diametre på 25-30 cm. Morell og hegg forekommer sparsomt. I busksjiktet inngår krossved og trollhegg, mens feltsjiktet inneholder storkonvall, slyngsøtvier, blåbrangebær, ormetelg, blåveis, vendelrot, vivendel, enghumleblom, stankstorkenebb, skogfiol, teiebær, lundrapp og mye mjødurt.

Artsmangfold: Totalt 15 art(er) påvist: ormetelg, blåveis, mjødurt, enghumleblom, blåbrangebær (**NT**), teiebær, stankstorkenebb, trollhegg, skogfiol, slyngsøtvier, vivendel, korsved, vendelrot, storkonvall, lundrapp.

Verdivurdering: Alle forekomster av rik sumpskog skal vurderes som svært viktige. På grunn av begrenset størrelse vurderes denne lokaliteten som viktig, dvs. verdi B.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres.

65 Jenteisen sør II

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: C Areal : 3,58 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av et skogholt omgitt av rullesteinsmorene på alle kanter. Den østlige delen domineres av ung osp med noe innslag av bjørk, mens det i vest er større treslagsvariasjon, med sommereik, hassel, ask, bjørk, osp, geitved, rogn og gran (ett tre). Eik opp til 30 cm dbh og furu mot 40 cm forekommer. I øst er det ca. 50 osper på 10-20 cm dbh. Skogbunnen som er tørr og veldrenert, domineres av lave urter, med markjordbær, teiebær, stormarimjelle, krossved, lundrapp, hengeaks, skogfiol, liljekonvall, skogsalat, rose sp., kantkonvall, og noe blodstorkenebb i kanten. Død einer inni skogen forteller om et ungt bestand. Rustkjuke ble funnet på hassel.

Artsmangfold: Totalt 12 art(er) påvist: markjordbær, teiebær, blodstorkenebb, skogfiol, stormarimjelle, korsved, skogsalat, liljekonvall, kantkonvall, hengeaks, lundrapp, rustkjuke.

Verdivurdering: Lokaliteten oppfyller ikke kriteriene for å vurderes som viktig. Ut fra at dette er et av de best utviklede ospeholtene i området, med store utviklingsmuligheter, vurderes lokaliteten som lokalt viktig, og gis verdi C.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres. Lokaliteten har stort utviklingspotensial, og vil etter noen år danne store mengder død ved som er av stor betydning for mange arter.

66 Blomstermyra nord

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: B Areal : 4,56 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av blandingsskog dominert av edelløvtrær mellom to bergrygger, avgrenset av et parti med rullesteinsmorene i nord, og ei starrmyr i sør. I nord er skogen dominert av sommereik, mens det i sør er ren svartorsumpskog. I nord er det innslag av villapal, hassel, trollhegg, rogn, osp, ask, svartor, bjørk og furu. Eika når dimensjoner på 40 cm dbh. Død ved finnes kun i form av kvister og døde grener. I partier er dreneringen god, og feltsjiktet er dominert av urter som tannrot, skogbingel, skogfiol, skogsalat, ormetelg, skogsnelle, krossved, vivendel, gjøkessyre, kratthumleblom, blåveis, korsknapp, maiblom, og stankstorkenebb. Berberis og en ubestemt asal vokser her. I partier er skogbunnen fuktigere med artene sløke, mjødurt, lyssiv og grøftesoleie. I sør er det svartorsumpskog med stammer opp til 50 cm dbh. Feltsjiktet inneholder arter som åkermynte, blåtopp, skogburkne, bjørnebær, sverdlilje, melkerot, klourt, slyngsøtvier, myrhatt, fredløs og sennegras.

Artsmangfold: Totalt 29 art(er) påvist: skogsnelle, skogburkne, ormetelg, blåveis, grøftesoleie, berberis, tannrot, mjødurt, kratthumleblom, myrhatt, gjøkessyre, stankstorkenebb, skogbingel, skogfiol, korsknapp, klourt, åkermynte, slyngsøtvier, vivendel, korsved, sløke, melkerot, skogsalat, fredløs, sverdlilje, maiblom, lyssiv, sennegras, blåtopp.

Verdivurdering: Deler av området er ubestemmelig blandingsskog, men med rik sumpskog dominert av kraftig svartor i sør. Den sørligste delen utgjør trolig den best utviklede svartorsumpskogen i verneområdet, og vurderes som svært viktig. Den nordlige blandingsskogen vurderes derimot kun som lokalt viktig. Samlet vurderes lokaliteten som viktig til svært viktig, dvs. verdi B til A.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres.

67 Innerstien

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: C Areal : 6,529 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjør et smalt skogholt i en markert dal mellom to bergrygger med bratte sider opp til 7-10 meter på begge sidene, samt et noe åpnere skogholt i nordligste del, rett sør for Mokjerka. Treslagsblandingen er rik med sommereik som dominerende treslag, og med innslag av hassel, morell, ask, alm, lind, osp, rogn, bjørk og selje. Et parti med svartorsumpskog med vier inngår ved parkeringsplassen i nordligste del. Eik og ei selje når opp i dimensjoner på 40 cm dbh. Det er lite død ved. I feltsjiktet vokser bl.a. markjordbær, fingerstarr, teiebær, hengeving, kratthumleblom, vivendel, sisselrot, gullris, smørbukk, bringebær, stankstorkenebb, ormetelg, stormarimjelle, blåbær, blåtopp, liljekonvall, skogfiol, samt skogburkne, mjødurt, fredløs, enghumleblom i fuktige partier, og med trollhegg, einer, noe geitved, slåpetorn og krossved i busksjikt.

Artsmangfold: Totalt 25 art(er) påvist: skogburkne, ormetelg, hengeving, sisselrot, alm (**NT**), smørbukk, mjødurt, markjordbær, enghumleblom, kratthumleblom, slåpetorn, bringebær, teiebær, stankstorkenebb, geitved, skogfiol, stormarimjelle, vivendel, korsved, blåbær, gullris, fredløs, liljekonvall, fingerstarr, blåtopp.

Verdivurdering: Skogen er blandet og inneholder ikke kvaliteter av høye verdier, men inneholder rik edelløvskog, og vurderes derfor som lokalt viktig, dvs. verdi C.

Skjøtsel og hensyn: Stien bør holdes ryddig. Det bør vurderes om enkelte av de største eikene bør fristilles. For øvrig anbefales det at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres.

68 Seileråsen øst

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: B Areal : 8,703 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av en smal stripe med edelløvskog inntil østvendt bergvegg i østkanten av verneområdet. I nord er skogen dominert av sommereik, med høyreiste individer på 40-60 cm dbh. Dette partiet har trolig de høyeste og groveste eikene i verneområdet. Lenger sør er det innslag av ask, lind, spisslønn, morell og mye hassel. Lokaliteten grenser mot et nokså ungt ospeholt i sør og øst.

I feltsjiktet inngår arter som kratthumleblom, skogfiol, vivendel, ormetelg, gjøkesyre, storkonvall, hundekveke, og noe hegg og krossved i busksjiktet. I partier er det mye blåveis og liljekonvall. I østre kant er det et steingjerde som trolig følger grensen for verneområdet.

Artsmangfold: Totalt 11 art(er) påvist: ormetelg, blåveis, kratthumleblom, hegg, gjøkesyre, skogfiol, vivendel, korsved, liljekonvall, storkonvall, hundekveke.

Verdivurdering: Alle forekomster av rik edelløvsog er viktige. Denne lokaliteten er liten og kan ikke sies å være godt utviklet, men inneholder en viktig forekomst med eik. På dette grunnlag vurderes lokaliteten som viktig, og gis verdien B.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at skogen får utvikle seg fritt, slik at grove, gamle trær og død ved produseres. Det bør vurderes om enkelte av de eldste eikene bør fristilles.

69 Seileråsen sør

Rik edellausvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: B Areal : 30,325 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av et større (i Moutmarka), sammenhengende skogsområde sørøst for Blomstermyra og syd for Seileråsen. Lenger sør åpner landskapet seg opp, med lite markert topografi. En bekk med lite vannføring renner gjennom skogen mot sørvest. Skogen langs bekken domineres av edle løvtrær som ask, alm, morell, spisslønn, hassel og svartorskog. Yngre ospeholt inngår i lokaliteten. I

feltsjiktet inngår bl.a. mjødurt, bringebær, sølvbunke, enghumleblom, sverdlilje, og med krossved, slåpetorn, og vierkratt i busksjikt. I svartorskogen er det trolig på grunn av sauebeite, lite vegetasjon i feltsjiktet, men innslag av brennesle og sverdlilje. Svartorskogen er lite sumppreget, ettersom morenepreget grunn med rullestein gir god drenering. Særlig langs bekken er det innslag av grove løvtrær, som alm (50-60 cm dbh), ask (40 cm), svartor (50 cm), morell (20 cm), selje (40 cm) og hassel (12 cm). Trær med lav og vid krone og flere stammer, samt døde einere, tyder på at området tidligere var langt åpnere, trolig på grunn av husdyrbeite. I dag går gjerdet som avgrenser suebeitet langs den ene siden av bekken. I skogkanten dominerer krattdannende arter som slåpetorn og vier. Mot beitet område lenger sør blir skogen småvokst og går over til kratt.

Artsmangfold: Totalt 8 art(er) påvist: alm (NT), mjødurt, enghumleblom, slåpetorn, bringebær, korsved, sverdlilje, sølvbunke.

Verdivurdering: Alle rike edelløvsog er viktige. Skogen bør regnes som forholdsvis ung, og er trolig resultat av flere tiårs gjengroing av åpen beitemark, med solitære løvtrær og kantsone med svartor langs bekken, men representerer i dag et viktig skogsmiljø innenfor Moutmarka. Ut fra dette vurderes lokaliteten som viktig, dvs. verdi B.

Skjøtsel og hensyn: Området sørøst for bekken beites av sau i dag. Dette kan fortsette. Skogen vurderes som så verdifull at den ikke bør prioriteres ved rydding av mer areal innenfor verneområdet. Fri utvikling, med produksjon av gamle trær og død ved anbefales.

70 Taredyngrevet nord

Tangvoll – Flerårig gras/urtetangvoll Verdi: A Areal : 3,712 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av en nordvest-vendt bukt hvor det avsettes store mengder tang. Tykke deponier av tang som brytes ned er uten vegetasjon. Innenfor de tykke lagene er det frodig vegetasjon med flere nitrofile arter som strandmelde, tangmelde, burot, engstorkenebb, høymol, strandkvann, gåsemure, fjæresauløk, sverdlilje, gjerdevikke, havsivaks, strandvindell, åkerdyll, strandrug, samt rødlisteartene bukkebeinurt (EN) og strandrødtopp (VU). Den rike forekomsten av engstorkenebb er et uvanlig innslag. Området er mye benyttet til næringssøk av fugler, både i trekkiden og ellers.

Artsmangfold: Totalt 15 art(er) påvist: strandmelde, tangmelde, gåsemure, bukkebeinurt (EN), gjerdevikke, engstorkenebb, strandrødtopp (VU), strandkvann, burot, åkerdyll, fjæresauløk, strandvindell, sverdlilje, havsivaks, strandrug.

Verdivurdering: Lokaliteten er ikke arealmessig stor, men har store volumer med tang og vurderes derfor som svært viktig for fuglers næringstilgang, med store mengder tang til stede. Den har i tillegg gode forekomster av de to rødlistede artene strandrødtopp (VU) og bukkebeinurt (EN). På dette grunnlag vurderes lokaliteten som svært viktig, dvs. verdi A.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel. Vind og havstrømmer sørger for tilførsel av tang og tare, som er grunnlaget for lokalitetens artsomangfold og verdi. For å unngå at fuglelivet blir unødig forstyrret, anbefales det å kanalisere ferdsløven utenom.

71 Taredyngrevet

Strandeng og strandsump – Stort strandengkompleks Verdi: A Areal : 4,378 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Beliggenhet/avgrensning/naturgrunnlag:

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av et flatt, lavtliggende område med moreneavsetning som når rett over havets nivå.

Området er beskyttet av en bergrygg lenger ut, og inneholder flere dammer som trolig ikke tørker ut, men stadig blir fylt med saltvann. Vegetasjonen er lav, med arter som salturt, saftmelde, strandstjerne, strandarve, strandsmelle, fjæresauløk, strandkryp, strandbalderbrå, hvitkløver og strandkjeks. Lokaliteten er levested for den sterkt truede jordbærkløveren.

Artsmangfold: Totalt 11 art(er) påvist: salturt, saftmelde, strandarve, strandsmelle, jordbærkløver (EN), hvitkløver, strandkjeks, strandstjerne, strandbalderbrå, strandkryp, fjæresauløk.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som svært viktig, dvs. verdi A, på grunnlag av forekomsten av jordbærkløver alene.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel vurderes ikke som nødvendig. Slitasje kan være en trussel.

72 Skjælva nordvest I

Strandeng og strandsump – Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand Verdi: A Areal : ,509 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av en fuktig forsenkning nær stranda. En liten pytt med brakkvann inngår. Registrerte arter er bl.a. bukkebeinurt, havsivaks, fjæresauløk, strandkvann, strandkryp, strandarve, strandstjerne, gåsemure og engknoppurt.

Artsmangfold: Totalt 9 art(er) påvist: strandarve, gåsemure, bukkebeinurt (EN), strandkvann, strandstjerne, engknoppurt, strandkryp, fjæresauløk, havsivaks.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som svært viktig basert på en rik forekomst med den sterkt truede planten bukkebeinurt.
Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel vurderes ikke som nødvendig. Slitasje kan være en trussel.

73 Skjælva nordvest II

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: A Areal : ,518 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.
Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av strandeng mellom nakne rygger av strandberg og rullesteinsstrand. Små saltvannsdammer inngår. Registrerte arter nederst er strandstjerne, strandkryp, strandkjempe, fjæresauløk, strandkvann og jordbærkløver. Jordbærkløveren vokser rett ved, eller i et tråkk som går gjennom enga. Lenger bort fra sjøen opptrer strandbalderbrå, strandnellik, strandsmelle, tiriltunge og gjeldkarve.
Artsmangfold: Totalt 11 art(er) påvist: strandnellik, strandsmelle, tiriltunge, jordbærkløver (EN), strandkjempe, strandkvann, gjeldkarve, strandstjerne, strandbalderbrå, strandkryp, fjæresauløk.
Verdivurdering: Lokaliteten vurderes som svært viktig, dvs. verdi A, på grunnlag av en viktig forekomst av jordbærkløver alene.
Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel vurderes ikke som nødvendig. Slitasje kan være en trussel.

74 Skjælva sør

Strandeng og strandsump – Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand Verdi: C Areal : ,694 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.
Beliggenhet/avgrensning/naturgrunnlag:
Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av en fuktig forsenkning mellom berggrygger rett ved sjøen. Området inneholder en brakkvannsdam med hesterumpe og sumpsivaks. Registrerte arter på land var strandkvann, melkerot, engknoppurt, bekkeblom, myrhatt, kattehale, gåsemure, klourt samt gras. Det er en god bestand av vårmarihand på lokaliteten.
Artsmangfold: Totalt 11 art(er) påvist: bekkeblom, gåsemure, myrhatt, klourt, kattehale, hesterumpe, strandkvann, melkerot, engknoppurt, vårmarihand, sumpsivaks.
Verdivurdering: Lokaliteten har lite areal, ingen påviste rødlistearter, og er ikke klart definert til vegetasjonstype. På dette grunnlag gis lokaliteten lokal verdi, dvs. verdi C.
Skjøtsel og hensyn: Det er ingen umiddelbare behov for skjøtsel.

75 Skjælva nord

Kantkratt – Slåpetorn-hagtorn-utforming Verdi: B Areal : 49,5 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsok fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.
Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av en mosaikk av tørrenger, urterik kant og slåpetornkratt. Krattvegetasjon er i ferd med å fortrenge åpne og artsrike vegetasjonstyper etter at den mest intensive beitebruken opphørte på begynnelsen av 1950-tallet. Buskvegetasjonen domineres av varmekjære arter som slåpetorn, geitved, trollhegg, hagtorn, dvergmispel, roser, bjørnebær, vivendel, berberis, krossved og villapal, samt en del einer. Treslag som rogn, morell, osp, hassel og sommereik forekommer gjerne der kantkrattet er i ferd med å gå over til krattskog. Mellom forekomstene av kantkrattet finnes partier med artsrik vegetasjon av typen urterik kant, bl.a. med blodstorkenebbutforming med rødlisteartene blåbringebær, nikkesmelle og bukkebeinurt. Krattvegetasjonen har klare verdier, og er levested for flere rødlistearter, bl.a. sommerfuglarter som lever på slåpetorn, hagtorn og geitved.
Artsmangfold: Totalt 11 art(er) påvist: nikkesmelle (NT), berberis, dvergmispel, hagtorn, slåpetorn, blåbringebær (NT), bukkebeinurt (EN), trollhegg, geitved, vivendel, korsved.
Verdivurdering: Lokaliteten kan betegnes som ”større kompleks med høyt artsantall”, og kvalifiserer til verdi svært viktig. Men på grunn av at forekomsten av kantkratt er i ferd med å fortrenge andre verdifulle naturtyper som vegetasjonstyper som kan betegnes som rik tørrbakke, vurderes lokaliteten i denne sammenheng som viktig, dvs. verdi B.
Skjøtsel og hensyn: Til tross for at lokaliteten har klare verdier i form av rødlistearter knyttet til krattvegetasjon, anbefaler vi å fjerne en god del av krattvegetasjonen gjennom målbevisst skjøtsel. Dette vil øke arealet med åpen og artsrik naturbeitemark, som er en truet vegetasjonstype i området. Deler av lokaliteten bør ryddes for kratt, og deretter beites av sau for å vedlikeholde åpnede arealer. Men minst 25% av arealet bør sikres som rikt kantkratt dominert av slåpetorn med innslag av geitved, hagtorn, dvergmispel, roser og bjørnebær, mens unge individer av treslag som osp, bjørk, morell, furu, sommereik og andre, med fordel kan fjernes for å unngå dannelse av krattskog.

76 Kåvikribba vest

Hagemark – Eikehage Verdi: C Areal : 8,296 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten ligger nordøst på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.
Naturgrunnlag: Et holt med eldre eiketrær. Ikke spesielt grove, men lavvokste, krokete og med en god del mose og noe lav. Feltsjiktet bærer preg av å ha vært beitet, noe det lokale stedsnavnet også indikerer. Ifølge Bengt Simonsen (en av grunneierne på øya) kalles dette stedet for Kuhagen. Sentralt i området er det en del store steiner og bart fjell med forholdsvis skrinne forhold for eika, mens lenger sør og øst er jorda friskere og trærne blir noe mer høyvokste. Vegetasjonstypen utgjøres stort sett av lågurt-eikeskog hvor einer er en dominerende gjengroingsart i deler av området, mens andre er mer dominert av forholdsvis åpne enger med bl.a. lundhengeaks, moskusurt og liljekonvall.
Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av ”hagemark” D05, utforming ”eikehage” D0503, men kunne også vært lagt til ”rik edellauvskog”, utforming ”lågurt-eikeskog”. På grunn av tegn på kulturpåvirkning i form av beite velges den førstnevnte.
Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble registrert på de gamle eikene.
Trusler: Gjengroing er en trussel for arter knyttet til engene, men eiketruene vil trolig klare seg i lang tid uten noen form for skjøtsel.
Verdivurdering: Lokaliteten gis bare lokal verdi (C) grunnet mangel på skjøtsel, grove trær og signal- og rødlistearter.
Skjøtsel og hensyn: En rydding av einer og andre busker for å åpne engene er å anbefale. Dette bør følges opp med beite, enten inngjerdet i en kortere periode (etter blomstringen), eller som del av et større skogsbeite. Alle mindre trær med unntak av eik bør fjernes for å gi skape hagemarksskogen.

77 Kåvikribba sørvest

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : ,706 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av en liten og åpen eng nordøst på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Enga grenser til bergknauser i vest og sluttet skog i de andre retningene. Like nordøst for lokaliteten ligger en annen naturtype med hagemarkskog. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.

Naturgrunnlag: Lokaliteten består av et lite og åpent felt med engvegetasjon som er på vei til å gro igjen, men har fortsatt gode muligheter for å restaureres. En av de få engene på øya som ligger beskyttet til inne i skogen og skogen gir dermed god beskyttelse fra vind for mange sommerfugler og andre insekter. Ifølge Arne Fjellberg har dette vært en rik lokalitet for insekter nettopp på grunn av at lokaliteten tilbyr beskyttede forhold på en øy som ellers kan være svært vindutsatt. Enga er middels nærings/kalrik med flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter. Vegetasjonstypen utgjøres av frisk/tørr, middels baserik eng (G7).

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “slåttemark” D01, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0107.

Artsmangfold: Flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter ble funnet som bl.a. engnellik, gulaks, skogkløver, gjeldkarve, prestekrage, flekkgrisøre, nikkesmelle, korsved, vårmarihånd, stor blåfjær, engtjæreblom, blodstorkenebb, berberis og slåpe.

Trusler: Gjengroing er en trussel for arter knyttet til engene.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi viktig (B) til tross for at arealet er lite og under gjengroing. Gunstig plassering, et variert arts mangfold og stort potensial for sjeldne arter trekker verdien opp.

Skjøtsel og hensyn: En rydding av busker og kantskog med påfølgende slått hvert år er å anbefale. Slåtten bør gjennomføres i slutten av juli-tidlig august. Alternativt kan forsiktig beite vurderes, men trolig vil dette gå ut over enkeltarter på enga.

.....

78 Kåvikribba sørvest II

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: A Areal : 5,629 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten ligger sentralt på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.

Naturgrunnlag: Et fuktdrag strekker seg fra nord til sør i skogen like nordøst for senter av øya. I nord vider lokaliteten seg noe ut med en sesongfuktig dam og sumpskog. Tresjiktet er stort sett glissent og variert med ask, alm, selje, hassel, bjørk, hegg og gråselje. Enkelte av trærne når opp i en diameter på ca 30 cm i brysthøydiameter. Forholdsvis artsrikt feltsjikt og vegetasjonstypen utgjøres av rik sumpskog E4, som også er vurdert til å være sterkt truet (EN) etter Fremstad (1997).

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik sumpskog” F06, utforming “rik sumpskog” F0601.

Artsmangfold: Forholdsvis artsrikt feltsjikt med bl.a. klourt, slyngsøtvier, skogburkne, liguster, vivendel og berberis.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi svært viktig (A) grunnet at alle forekomster av rik sumpskog skal verdisettes til A.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling uten hogst anbefales.

.....

79 Sandø II

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 22,063 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et større areal med naturbeitemark sentralt på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Enga er avgrenset av skog og bergknauser, hovedsakelig i den nordre halvdel, og mot tidligere åker og naturbeitemark i sør. Lokaliteten ligger delvis innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.

Naturgrunnlag: Enga er forholdsvis stor, langsmal og variert. De best utviklede arealene ligger i den nordre halvdel og her er vegetasjonen frisk med et variert utvalg av kulturengsarter. I sør er det to ulike partier hvor den vestlige beites per i dag. Her har det trolig vært gjødslet eller dyrket for en del år siden og vegetasjonen er mer grasdominert. I øst er det et mindre parti som klippes aktivt for å fungere som en fotballbane, men eng har til tross for hard klipping et godt utvalg av kulturengsarter. Terreng er i store deler av området svakt hellende mot sør og vest. Store deler av området ligger nok delvis på sandpåvirkede arealer, men i sammenligning med lokalitet 110 Sandø S og engene langs sjøen er denne mindre sandpåvirket og virker noe frodigere. Vegetasjonstypen utgjøres også her av frisk/tørr, middels baserik eng (G7). Grunneierne har de siste årene gjort en stor innsats med å rydde bort kratt i kantene av den nordre halvdel av lokaliteten, noe som er svært positivt for den videre utviklingen av naturbeitemarka.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “naturbeitemark” D04, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0407.

Artsmangfold: Lokaliteten innehar mange av de samme artene som er knyttet til de andre engene på øya, men i tillegg er det registrert blåbringeblom og bukkebeinurt på eng.

Trusler: Gjengroing og opphør av hevd er en trussel for arter knyttet til engene. Det samme er også et for hardt beitetrykk.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi svært viktig (A) grunnet at eng er del av et større kompleks med artsrike og hevdede arealer av naturbeitemark og slåttemark på baserik grunn.

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt beite er å anbefale på engene. I og med at engene er forholdsvis arts- og baserike, og med mange karplanter, bør beitetrykket holdes på et lavt til moderat nivå. Få dyr per areal eller høstbeite er det tryggeste for å gi gode forhold for karplantefloraen og beitemarkssoppfloraen.

.....

80 Sandø NV II

Dam – Gårdsdam Verdi: B Areal : ,969 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 14.10.2009 av Kim Abel (BioFokus). Lokaliteten ligger på innmarka sentralt på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten består av en dam med tilhørende fukteng rundt. Dammen har noen mindre busker i ene enden. Dammen ligger inne i et beiteområde for storfe.

Naturgrunnlag: Dammen er omkranset av fukteng. Dammen er ca 10x20 meter ut fra ortofoto, men forholdsvis grunn og med sesongtørre arealer. Området rundt beites av storfe.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “dam” E09, utforming “gårdsdam” E0901.

Artsmangfold: Fuktenga rundt er dominert av kvasstarr, sennegrass, knappsiv og fredløs. Dunkjevle er også representert i kanten av dammen. I selve dammen ble det observert et ukjent antall gullfisk.

Trusler: Dammen er noe gjengrodd.

Fremmede arter: Et ukjent antall gullfisk, men minst 10 stk.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi viktig (B) grunnet at alle intakte dammer i kulturlandskapet skal vurderes til minst B-verdi. Forekomst av gullfisk trekker verdi ned fra A-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt beite er positivt for fuktengene. En oppgraving av dammen for å restaurere noe av vannspeilet er å anbefale. Dette bør gjøres over minst to sesonger for å hindre at arter forsvinner under restaureringen. Oppgraving bør også gjøres sent på høsten, eller tidlig vinter, da eventuelle amfibier har forlatt dammen. Gullfisk bør fjernes fra dammen.

81 Sandø NV I

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 5,86 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et smalt parti med eng og ligger sentralt på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Enga er avgrenset av skog og bergknauser i øst og tidligere åker/gjøslet beitemark i vest.

Naturgrunnlag: Enga ligger inn mot bergknauser i øst og danner en naturlig kantsone mellom de hardere kulturpåvirkede arealene i vest og fjellknausene. Slik beitemarka er inngjerdet nå ligger denne sonen utenfor beitearealet. En traktorveg går i kanten av området fra nord til sør. Enga er variert og bruken er noe mosaikkpreget. I sør er det et felt som er grasdominert og med mye dunhavre. Dette området slås med maskin. De nordre deler er mer urterike og slås bare delvis. Stedvis er det en del innslag av stein, noe som sikkert har bidratt til lokale forskjeller i bruk. Enkelte eiketrær står spredt i området med dimensjoner rundt 20-30 cm i brysthøydiameter. Vegetasjonstypen utgjøres av frisk/tørr, middels baserik eng (G7). Grunneierne har de siste årene gjort en stor innsats med å rydde bort kratt i området, noe som er svært positivt for den videre utviklingen av naturbeitemarka.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “naturbeitemark” D04, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0407. Deler av området kunne også vært kartlagt som hagemark, men stort sett er tresjiktet meget sparsomt, eller fraværende.

Artsmangfold: Flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter ble funnet som bl.a. gjeldkarve, smalkjempe, engtjæreblom, prestekrage, blodstorkenebb, engkvein og engknoppurt.

Trusler: Gjengroing og opphør av hevd er en trussel for arter knyttet til engene. Det samme er også et for hardt beitetrykk.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi svært viktig (A) grunnet at enga er del av et større kompleks med artsrike og hevdede arealer av naturbeitemark og slåttemark på baserik grunn.

Skjøtsel og hensyn: Både beite og slått er tiltak som kan anbefales. En eventuell slått bør gjennomføres i slutten av juli-tidlig august. Alternativt kan forsiktig beite vurderes med få dyr per areal eller høstbeite.

82 Sandø NV III

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : ,689 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel (BioFokus), Arne Fjellberg og Kjell Magne Olsen (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et mindre parti med eng midt på vestsiden av øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Enga ligger mellom stranda i vest og hyttetomt i øst.

Naturgrunnlag: Enga danner et flatt, trekantet parti mellom stranda og hyttetomtene. Jordsmonnet er sandholdig og forholdsvis baserikt. På grunn av tørkestress, og trolig også noe slitasje fra menneskelig bruk, viser området ingen tegn til å gro igjen. Feltsjiktet er tett, noe som kan tyde på manglende hevd i form av beite eller slått. Vegetasjonstypen utgjøres av frisk/tørr, middels baserik eng (G7) og er artsrik.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “naturbeitemark” D04, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0407.

Artsmangfold: Flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter ble funnet som bl.a. nikkesmelle, ryllik, gulmaure, prestekrage og fagerknoppurt.

Trusler: Gjengroing og opphør av hevd er en trussel for arter knyttet til engene.

Fremmede arter: Rynkerose vokser i kantene.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi viktig (B) grunnet at enga fortsatt er intakt og til dels del av et større kompleks med artsrike og hevdede arealer av naturbeitemark og slåttemark på baserik grunn. Liten størrelse trekker ned fra A.

Skjøtsel og hensyn: Både beite og slått er tiltak som kan anbefales, men slått er trolig det mest aktuelle tiltaket på grunn av isolert beliggenhet. En slått vil også gi en mer artsrik eng. En eventuell slått bør gjennomføres i slutten av juli-tidlig august. Alternativt kan forsiktig beite vurderes med få dyr per areal eller høstbeite.

83 Sandø NV IV

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 2,407 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et engparti rundt en hytte nordvest på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke.

Naturgrunnlag: Enga ligger rundt en hytte og klippes dermed jevnlig gjennom sesongen med gressklipper. Til tross for hard medfart med gressklipperen er det et brukbart innslag av kulturengsarter. Registreringssesongen var veldig dårlig med tanke på beitemarkssopp og ingen arter ble funnet, men potensialet er tilstede. Vegetasjonstypen kan nærmest klassifiseres til frisk/tørr, middels baserik eng (G7).

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “slåttemark” D01, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0107.

Artsmangfold: Flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter ble funnet som bl.a. gjeldkarve, smalkjempe, ryllik, harekløver og prestekrage.

Trusler: Den hyppige klippingen begrenser nok artsrikdommen.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi viktig (B) grunnet at enga fortsatt er intakt og til dels del av et større kompleks med artsrike og hevdede arealer av naturbeitemark og slåttemark på baserik grunn.

Skjøtsel og hensyn: Hvis en hadde utsatt klippingen av enkelte arealer, for eksempel noen av ytterkantene, så hadde det medført en mer artsrik eng hvor blomstene hadde fått tid til å sette frø.

84 Sandø S IV

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : ,845 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et engparti rundt en hytte sør på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke.

Naturgrunnlag: Enga ligger som en lang kile inn mellom skog og bergknauser sør for hytta. Enga klippes jevnlig gjennom sesongen med gressklipper. Til tross for hard medfart med gressklipperen er det et brukbart innslag av kulturengsarter. Registreringssesongen var veldig dårlig med tanke på beitemarkssopp og lite ble funnet, men potensialet er tilstede. Vegetasjonstypen kan nærmest klassifiseres til frisk/tørr, middels baserik eng (G7).

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “slåttemark” D01, utforming “frisk/tørr, middels baserik eng” D0107.

Artsmangfold: Flere kulturbegunstigede og næringskrevende arter ble funnet som bl.a. fagerknoppurt og nikkesmelle. Av beitemarkssopp ble de forholdsvis vanlige artene engvokssopp, kritt vokssopp og mønjevokssopp funnet.

Trusler: Den hyppige klippingen begrenser nok artsrikdommen.

Verdivurdering: Lokaliteten gis verdi viktig (B) grunnet at enga fortsatt er intakt og til dels del av et større kompleks med artsrike og hevdede arealer av naturbeitemark og slåttemark på baserik grunn.

Skjøtsel og hensyn: Hvis en hadde utsatt klippingen av enkelte arealer, for eksempel noen av ytterkantene, så hadde det medført en mer artsrik eng hvor blomstene hadde fått tid til å sette frø.

.....

85 Sandø S V

Rik edellauvskog – Rikt hasselkratt Verdi: A Areal : 11,406 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et skogparti sør på Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten er forholdsvis naturlig avgrenset mot bergknauser og kratt. Mot nord følger grensa en mye brukt sti. Lokaliteten ligger delvis innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturgrunnlag: Skogen er forholdsvis småvokst og med dominans av ungt hasselkratt. Området bærer sterkt preg av gjengroing hvor hassel er i full ekspansjon. Enkelte asketrær står spredt rundt i bestanden, men lokaliteten er sterkt påvirket av vind og vær slik at skogen er forholdsvis lavvokst. Død ved er en mangelvare. Mot kantene av lokaliteten glir skogen over i artsrike kantkratt med innslag av liguster og slåpetorn.

Vegetasjonen er artsrik med mysegras, blåveis, storkonvall, skogbingel, myske og liljekonvall. Jordsmonnet er sandholdig, men også blandet en del stein. Det kan være at området tidligere er brukt til beite, men det er trolig at det har vært en viss kontinuitet av hassel og ask over lang tid.

Lokaliteten er derfor definert som rik edelløvsog med undertype rikt hasselkratt.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik edellauvskog” F01, utforming “rikt hasselkratt” F0103.

Artsmangfold: Vegetasjonen er rik og preget av næringskrevende karplanter som mysegras, blåveis, storkonvall, skogbingel, myske og liljekonvall. Ingen rødlistearter ble funnet, men området har potensial for en krevende flora av markboende sopp. Tilsvarende lokaliteter på Sandø har bekreftet dette. Rikt hasselkratt er i følge rapporten om truede vegetasjonstyper (Fremstad og Moen 2001) vurdert som direkte truet (EN).

Trusler: Ingen åpenbare, men hvis området skal få utvikle skogkvalitetene er det en fordel om området unntas fra hogst og rydding. En eventuell tynning for å fremelske enkelttrær kan vurderes.

Verdivurdering: Rike hasselskoger av denne typen er vurdert som en truet vegetasjonstype. I følge DN håndbok 13 skal alle slike lokaliteter ha verdi som svært viktig (A verdi). Funn av flere sjeldne markboende sopp i tilsvarende lokaliteter på Sandø, og potensial for langt flere underbygger denne verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn: Hvis området skal få utvikle skogkvalitetene videre er det en fordel om området unntas fra hogst og rydding. En eventuell tynning for å fremelske enkelttrær kan vurderes.

.....

86 Sandø N II

Rik blandingsskog i lavlandet – Boreonemoral blandingsskog Verdi: A Areal : 35,441 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg, og 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et skogparti på sanddyner nord på Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten er forholdsvis naturlig avgrenset mot nord og øst, men mot sør og vest er grensa mer diffus og glir gradvis over i noe yngre skog og bergknauser. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturgrunnlag: Den store sandstranda nord på Sandø har gjennom lang tid avgitt sand sørover og inn over øya. Dette har resultert i et småkupert landskap med gamle sanddyner mellom bergknausene som ligger mot øst og mot vest. Etter hvert som skogen har fått fotfeste i dette landskapet har nok sandflukten inn i skogen vært mer begrenset. En kant av buskfuru og vanlig furu mot nord danner en effektiv vindskjerm som hindrer sandflukt. Området skiller seg tydelig fra annen skog på Sandø og i regionen. Trebevokste sanddyner er et sjeldent innslag på landsbasis, og spesielt i denne regionen, og de fremstår som viktige lokaliteter på grunn av stort potensial for rødlistede arter. Treslagssammensetningen er variert, men dominert av furu og med en del innslag av osp og hassel. Ask forekommer spredt. Lokaliteten er preget av mye ungsog hvor osp og hassel er dominerende treslag i busksjiktet. Dannelsen av død ved er meget sparsom og kontinuiteten i død ved er følgelig lav. De eldste trærne utgjøres av furu som står spredt i området og som en kant mot nord. Skog har trolig vært dominerende i området i lang tid, men med varierende tetthet. Manglende kontinuitet i skogen har nok mer sammenheng med skogbruk og vedhogst fremfor gjengroing på for eksempel tidligere beitemarker. Vegetasjonstypen er av lågurttypen, men med elementer både fra lågurt-furuskog og lågurt-edelløvsog. Karplantefloraen er artsrik og det ble bl.a. funnet en fin forekomst av orkideen fuglereir i sørvest. Sandpåvirkningen fortsetter utenfor avgrensningen, men utdypende kartlegging av skogen trengs for å avklare hvordan resten av skogen på Sandø skal klassifiseres. Mot kantene av lokaliteten i vest og øst glir skogen over i artsrike kantkratt og åpne bergknauser.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “rik blandingsskog i lavlandet” F13, utforming “boreonemoral blandingsskog” F1301.

Artsmangfold: Vegetasjonen er artsrik og preget av næringskrevende karplanter som mysegras, blåveis, storkonvall, skogbingel, myske og liljekonvall. En fin forekomst av den rødlistede orkideen fuglereir ble funnet sørvest i området. Ingen markboende sopp ble funnet på grunn av en dårlig soppsesong, men området innehar absolutt potensial for uvanlige og sjeldne arter innen denne gruppen.

Trusler: Ingen åpenbare trusler ble registrert, men hvis området skal få utvikle skogkvalitetene videre er det en fordel om området unntas fra hogst og rydding. Unntaket er forekomsten av buskfuru i kanten av området mot nord som med fordel kan tas ut.

Fremmede arter: Buskfuru står i kanten av området mot nord.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at sandfurusog/sandedelløvsog er en sjelden utforming og med stort potensial for rødlista markboende sopp.

Skjøtsel og hensyn: Hvis området skal få utvikle skogkvalitetene videre er det en fordel om området unntas fra hogst og rydding. Fjerning av buskfuru i kanten mot nord bør gjennomføres.

.....

87 Sandø NV V

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: C Areal : ,313 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim (begge BioFokus). Lokaliteten består av et stort almetre i kant av beitemark sentralt på Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. I bakkant av treet er det krattskog.

Naturgrunnlag: Et forholdsvis stort almetre på ca 60-70 cm i diameter som står i kantsonen mellom beitemark og krattskog. Treet er ikke spesielt gammelt, men treet er det groveste som er registrert på Sandø. Store, gamle trær er generelt viktige i kulturlandskapet da en rekke sjeldne og trua arter er knyttet til denne naturtypen.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “store gamle trær” D12, utforming “gammelt tre” D1204.

Artsmangfold: Almelundlav ble registrert på stammen av treet.

Trusler: Gjengroing rundt treet bør unngås. Krattskog bør ryddes rundt treet i en diameter ca 1,5 ganger kronestørrelsen for at treet skal få gunstige levekår.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes kun til å være lokalt viktig (C) grunnet at treet bare er av middels størrelse uten noen registrerte rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Gjengroing rundt treet bør unngås. Krattskog bør ryddes i en diameter ca 1,5 ganger kronestørrelsen for at treet skal få gunstige levekår.

.....

88 Sandø S VI

Annen viktig forekomst – Verdi: **B** Areal : ,215 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Arne Fjellberg, Kjell Magne Olsen og Kim Abel (de to siste fra BioFokus) den 22.06.2009 og av Terje Blindheim (BioFokus) og Kim Abel den 04.10.2009. Lokaliteten ligger sør på øya Sandø rett øst for Hvasser i Tjøme kommune, Vestfold. Lokaliteten utgjøres av en tørreng på en sørvendt, liten skråning inne i tettere skog/kantkratt. Lokaliteten ligger delvis innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen er noe vanskelig å definere, og kunne kanskje vært plassert under kulturlandskap og slåttemark, men på grunn av beliggenheten på en sørvendt bergknaus velges naturtypen “Annen viktig forekomst” under hovednaturtypen “Rasmark, berg og kantkratt”.

Vegetasjon: Vegetasjonen er stort sett av det meget skrinne slaget med åpen jord/sand og med noe lågurtvegetasjon.

Arter: Arne Fjellberg har tidligere registrert en art i bieslekta Epeolus, som er parasitter hos sandbier, men den er ikke ferdig bestemt ennå. Type habitat har vist seg å være gunstig for mange sandbier.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet stort potensial for bl.a. sandbier, en gruppe med mange rødlistede arter.

Skjøtsel og hensyn: Kratt i lokaliteten bør fjernes. Soleksponering er positivt for de fleste artene.

.....

89 Sandø III

Dam – Gårdsdam Verdi: **A** Areal : 1,825 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten er besøkt 22.06.2009 av Arne Fjellberg og Kim Abel (BioFokus) og 14.10.2009 av Kim Abel. Lokaliteten ligger på innmarka sentralt på øya Sandø i Tjøme kommune, Vestfold fylke. Lokaliteten består av en dam med tilhørende fukteng rundt. Dammen ligger inne i et beiteområde for storfe. Lokaliteten ligger delvis innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet.

Naturgrunnlag: Dammen er omkranset av fukteng. Dammen er ca 15x15 meter ut fra ortofoto og med en øy i midten. Området rundt beites av storfe.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av “dam” E09, utforming “gårdsdam” E0901.

Artsmangfold: Fuktenga rundt er dominert av kvasstarr, sennegrass, knappsiv og fredløs. Over fuktengene rundt fløy den sterkt truede (EN) vannnymfen sørlig metallvannymfe.

Trusler: Dammen er noe gjengrodd.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til svært viktig (A) grunnet forekomst av en sterkt truet (EN) vannnymfe.

Skjøtsel og hensyn: Fortsatt beite er positivt for fuktengene. En oppgraving av dammen for å restaurere noe av vannspeilet bør vurderes om noen år. Dette bør gjøres over minst to sesonger for å hindre at arter forsvinner under restaureringen. Oppgraving bør gjøres sent på høsten eller tidlig vinter da eventuelle amfibier har forlatt dammen.

.....

90 Sydstien

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **B** Areal : 14,282 daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Øystein Røsk fra BioFokus i 2009 i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan for Moutmarka NR.

Naturtyper/vegetasjonstyper: Lokaliteten utgjøres av et delområde innenfor et større beiteområde som har vært beitet av sau siden 2004. Mot sør, øst og vest grenser lokaliteten mot beitegjerd. Mot nord grenser lokaliteten mot krattskog. De mest artsrike engene har trolig vært åpne fra de ble beitet av storfe fram til begynnelsen av 1950-årene. Vegetasjonen var i 2009 sterkt beitet fram til juni. Dette gav planter med dvergvekst og utsatt blomstring. I motsetning til beiteområdet lenger nord, bærer området ikke preg av nylig å være ryddet, og har ikke partier preget av artsfattig pionervegetasjon med ryddeavfall. Partier med krattvegetasjon som ikke er ryddet, inngår i lokaliteten. Frisk til tørr, middels baserik eng i lavlandet er dominerende vegetasjonstype. Følgende arter ble registrert: Ryllik, engknoppurt, øyentrøst, rødkløver, hvitkløver, skogkløver, gjeldkarve, tiriltunge, gulmaure, blåklukke, smalkjempe, prikkperikum, sølvmore, markjordbær, fyllblom, småsyre, hårsveve, strandnellik, fuglevikke, hundegrass samt andre grasarter.

Artsmangfold: Totalt 9 art(er) påvist: strandnellik, sølvmore, skogkløver, gjeldkarve, blåklukke, ryllik, engknoppurt, fyllblom, gulmaure.

Verdivurdering: Lokaliteten har et artsinventar som indikerer lang drift med liten bruk av gjødsel. Den er fortsatt i tradisjonell drift, men kan se ut til å mangle noen av de mest kresne artene av karplanter som var til stede lenger nord i beiteområdet, bl.a. enkelte rødlistearter. På dette grunnlag vurderes lokaliteten som viktig, dvs. verdi B.

Skjøtsel og hensyn: Saebeitet bør opprettholdes. Beitetrykket er noe høyt, og kan redusere arts mangfoldet. Enkelte arter, som blodstorkenebb og vårmarihånd ble ikke påvist innenfor saubeitet i 2009. Engarealene kan med fordel utvides ved at krattskog utenfor lokaliteten ryddes.

.....

91 Vesterås øst

Gammel barskog – Gammel granskog Verdi: **B** Areal : 36,843 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune. Nærmere bestemt ligger den i de nedre deler av den bratte østskrånningen til den nord-sørvendte kollen Vesterås. I øst slaker terrenget ut mot et flatt parti på tykke løsmasser. Terrenget er småkupert. Skogen har variert treslagssammensetning, men er dominert av gran. Det er et godt innslag av osp og noe mer sparsomt av selje, rogn, bjørk og små eik. På grunnlendte partier står noe furu. Grana er forholdsvis gammel og med en god del død ved som er stort sett lite og middel nedbrutt. Alder på en del av de eldre grantrærne ligger trolig rundt 100 år. Dimensjonene på grana ligger rundt 30 cm i brysthøydiameter og med enkelte opp mot 50 cm. Ospa er representert med eksemplarer rundt 30-40 cm.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”gammel barskog (F08)”, utforming ”gammel granskog (F0801)”. Vegetasjonstypen utgjøres av en mosaikk av småbregneskog (A5) og lavurtskog (B1) og med enkelte, mindre partier med storbregneskog (C1) og hogstaudeskog (C2).

Artsmangfold: Vegetasjonen er stedvis frodig og rik med bl.a. innslag av blåveis og liljekonvall i tørre partier og firblad i fuktigere partier.

Bruk, tilstand og påvirkning: Grunneier har ikke drevet moderne skogbruk på øya de siste tiårene, og skogen har derfor fått utvikle seg fritt. På øya Hudø er det en feriekoloni og utmarka er mye brukt som turmål for feriekoloniens deltagere.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet forekomst av gammel granskog, noe som er et sjeldent innslag i Tjøme kommune.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep, da slike skogsmiljøer er sjeldne på Tjøme.

92 Det hule treet, Hui

Store gamle trær – Hult tre Verdi: **B** Areal : ,313 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune. Lokaliteten utgjøres av en gammel og hul eik som står åpent til i skogkanten mot en sti. Treet står oppe på en bergrygg i et lite søkk med et tynt dekke med løsmasser.

Mot øst er soltilgangen god, men mot sør skygger flere trær for eika. Treet har trolig mistet øvre del av hovedstammen for mange år siden, eller har vært kuttet. Tre mindre stammer står nå opp fra en tykk hovedstamme. Store deler av kjernen til treet er råttent og hult. Dimensjonen på eika er ca 80 cm i diameter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”hult tre (D1203)”.

Vegetasjonstypen utgjøres trolig av eik-lågurtskog (D2), men slitasjen er stor så den er vanskelig å bestemme.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Eika er et populært lekested for barn som er på feriekolonien og treet bærer preg av mye slitasje. Barken er slitt og taustumper henger i treet som hjelp til å klatre i det. Vegetasjonen rundt er tråkket ned.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et gammelt og hult eiketree, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Slik bruken er av treet i dag er nok de viktigste verdiene knyttet til det som er inne i eika. Hule eiker er viktige substrat for en lang rekke ulike arter. Helst skulle treet blitt spart for all klatringen, men det er vel lite trolig at dette er realistisk. Det er viktig å holde omgivelsene rundt treet åpent slik at treet får god soltilgang. Noen av trærne mot syd bør fjernes slik at trekronen får nok lys.

93 Elserønningen vest

Store gamle trær – Hult tre Verdi: **A** Areal : 1,603 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest for Elserønningen på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune.

Lokaliteten utgjøres av en rad med gamle eiker hvor flere er hule. De står i kanten av en veg/sti gjennom skogen og står forholdsvis skyggefullt. Tre av eikene er døde eller nesten døde og er hule. Omkretsen på de tre groveste er 400 cm, 290 cm, og 160 cm. Selv om noen av trærne er døde har de store verdier som dødt trevirke for en lang rekke sjeldne arter knyttet til slike substrater. Ivaretagelse av slike elementer er derfor veldig viktig for å ta vare på arts mangfoldet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”hult tre (D1203)”.

Vegetasjonstypen utgjøres av eik-lågurtskog (D2).

Artsmangfold: Rødlisterarten oksetungesopp (NT) ble funnet på en av eikene.

Bruk, tilstand og påvirkning: Grunnet det skyggefulle miljøet er trærne en del svekket og de nederste grenene er døde. I tillegg er tre av trærne døde eller nesten døde.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet forekomst av flere gamle og hule eiketrær med forekomst av rødlisterart. Potensialet for å finne sjeldne arter av insekter er stort.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å holde omgivelsene rundt trærne åpent slik at trærne får god soltilgang. En fjerning av noen av trærne som skygger mest bør gjennomføres. Trær som vokser opp i eikekronene bør også fjernes.

94 Elserønningen

Rik edellauskog – Alm-lindeskog Verdi: **B** Areal : 8,806 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Elserønningen på øya Hui rett vest for Tjøme i Tjøme kommune. Lokaliteten er en svakt nordvest-vendt skrånning med småvokst alm-lindeskog. Marka er steinrik og tresjiktet er nesten totalt dominert av lind. Dimensjonene er forholdsvis små og dominert av dimensjoner rundt 15 cm i diameter. Død ved er nesten fraværende.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik edellauskog (F01)”, utforming ”alm-lindeskog (F0105)”.

Vegetasjonstypen utgjøres av alm-lindeskog (D4) som er klassifisert som hensynskrevende (LR) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper.

Artsmangfold: Marka er middels rik med innslag av blåveis og liljekonvall. Ingen spesielle arter ble registrert. Soppsesongen var dårlig på registreringstidspunktet og det ble kun funnet potettryksopp og rødne parasollsopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen grenser mot åpen eng (liten fotballbane) i vest og kaserner med gressplen i nord. Dette har medført at mye av kantsonen har blitt tynnet i disse retningene. Trolig har også området vært mye mer åpent for en del tiår siden. En sti strekker seg gjennom området.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at alle forekomster av rik edellauvskog skal kartlegges som minst verdi B. Forholdsvis ung skog har resultert i B og ikke A.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep da det ofte er knyttet store naturverdier til alm-lindeskoger. Død ved bør bli liggende i skogen.

95 Huibukta øst I

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: A Areal : 11,886 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune, nærmere bestemt på østsiden av Hudøbukta. Terrenget er flatt til meget slakt hellende ut mot stranda i sørvest. Skogen står på tykke løsmasser og er frodig og næringsrik. Mjødurt dominerer feltsjiktet i store deler av lokaliteten, mens svartor dominerer tresjiktet i de sentrale deler av lokaliteten. Ut mot kantene er det et økende innslag av furu. Dimensjonene på svartora er forholdsvis små og skogen er ensjiktet med jevn aldersfordeling. Dette tyder på at området har vært enten en hogstfalte for en del tiår siden, eller at området har vært åpent av andre grunner. Dimensjonene ligger stort sett rundt 15 cm i diameter. Furu i kantene er en del eldre. Død ved er nesten totalt fraværende.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik sumpskog (F06)”, utforming ”svartor-strandskog (F0602)”.

Vegetasjonstypen utgjøres av svartor-strandskog (E6) som er klassifisert som sterkt truet (EN) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper..

Artsmangfold: Feltsjiktet er frodig og næringsrikt med dominans av mjødurt og innslag av arter som bekkeblom, klourt, sløke, vendelrot, fredløs og sverdlilje.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger forholdsvis beskyttet til og er lite påvirket av nyere inngrep. Lite død ved og ensjiktning tyder på at området har vært åpnere for en del tiår siden.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at alle forekomster av svartor-strandskog skal kartlegges som A.

Tilstanden til skogen er god, noe som teller positivt i verdisettingen.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

96 Huibukta øst II

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: B Areal : 8,535 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune, nærmere bestemt på østsiden av Hudøbukta. Lokaliteten utgjøres av en smal strandeng over en strekning på ca 300 meter. I nord brytes strandenga opp av noen svaberg. På innsiden er det en brå overgang til svartor-strandskog og annen skog. Strandenga ligger forholdsvis beskyttet til bak mindre øyer og holmer.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”, utforming ”hevdet med beite (G0503)”. Det er mulig den heller skulle vært kartlagt som ”kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand”, men grunnet mer mudderholdig mark, samt at strandenga trolig beites sparsomt av gress ble den plassert i ”hevdet med beite”. En slitasje som et resultat av ferdsel er også å spore på enga, men dette er positivt for å holde vegetasjonen nede. Enkelte mindre felter med tørrere eng og delvis fuglegjødslede svaberg tilfører nitrofile arter og tørrengarter. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5).

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter. Strandenga er ikke spesielt artsrik, og det ble ikke funnet noen rødlistede arter. Registrerte arter: strandrisp, salturt, strandarve, smørbutikk, gåsemure, lintorskemunn, smalkjempe, strandkvann, strandkjeks, burot, strandstjerne, åkersvineblom, strandkryp, saltsiv, hjertegeas

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er mye ferdsel på strandenga da stien følger strandkanten. Dette ser imidlertid ikke ut til å være spesielt negativt for enga da slitassen kompenserer for et mangelfullt beite. Flere arter er også avhengig av en viss form for slitasje for å klare seg. Utenfor stien er feltsjiktet forholdsvis høyt og tett.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at lokaliteten er smal og i forholdsvis dårlig hevd. Nærhet til andre viktige strandenger, samt lang utstrekning trekker verdien opp.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Beite virker lite sannsynlig på denne enga og slått er antagelig det enkleste. En slått av enga bør gjennomføres jevnlig for å redusere tettheten og tykkelsen på plantedekket. Det avkuttete graset må fjernes fra enga etter slått. Tidspunkt for slått bør ikke være før midten av august.

97 Huibukta sør

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: A Areal : 5,13 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus), Erik J. Blomdal og Magne Flåten den 07.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sørvest på øya Hudø rett vest for Tjøme sentrum i Tjøme kommune. Lokaliteten utgjøres av en strandeng som ligger beskyttet til i en grunn vik bak Bukkholmen i sør. Strandenga ligger på mudderholdig mark og har fine overganger fra brakkvannssump i ytre deler til brede arealer med saltenger og til slutt en kantsone med kantkratt og åpne enger i indre del. Vegetasjonen er forholdsvis kortvokst, og om dette skyldes gåsebeite eller slitasje er noe usikkert, men begge deler er trolig viktige påvirkningsfaktorer. Strandenga består av en sammenhengende eng, men strekker seg i smale tårmer ut fra hovedfeltet i nord.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”, utforming ”hevdet med beite (G0503)”. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5) og mindre felter med brakkvannssump, havsivaksutforming (U8b).

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter, men rødlisteartene strandrødtopp (VU), tusengylden (EN) og dverggylden (VU) ble funnet på enga. I indre deler var det et felt med svartelistearten rynkerose.

Bruk, tilstand og påvirkning: Stranda ser tilsynelatende ut til å være i middels god hevd. Om dette skyldes gåsebeite eller slitasje fra ferdsel er usikkert, men begge faktorer er trolig viktige.

Fremmede arter: Rynkerose vokste i et felt på ca 5x10 meter i indre deler av enga.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at lokaliteten er forholdsvis stor, variert og med forekomst av den direkte truede (EN) karplanten tusengylden, samt to sårbare (VU) rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Beite virker lite sannsynlig på denne enga og slått er derfor antagelig det enkleste. En slått av enga bør gjennomføres jevnlig for å redusere tettheten og tykkelsen på plantedekket. Det avkuttete gras må fjernes fra enga etter slått. Tidspunkt for slått bør ikke være før midten av august. Rynkerose bør bekjempes da den regnes som en fremmed art i dette miljøet og fortrenger naturlig strandengvegetasjon.

98 Barkevika

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: A Areal : 11,879 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Tjøme kommune på vestsiden av Tjøme og ca 1 kilometer sør for Tjøme sentrum.

Lokaliteten består av en strandeng som ligger beskyttet til inne i en lang bukt, og med mindre holmer og skjær som ekstra beskyttelse rett utenfor enga. Enkelte mindre svaberg bryter opp strandenga i kantene mot vest og øst, ellers består strandenga av et større og sammenhengende areal sentralt i området. I øst ligger det en del småbåter i opplag på land, og det er kjørespør gjennom de østre deler av enga. Strandenga ligger på mudderholdig mark og har fine overganger fra brakkvannssump i ytre deler til brede arealer med saltsiveng i midtre deler. Innerst består arealet av mjødur- og fredløsdominerte fuktenger og tørrere engpartier. Vegetasjonen i ytre deler er meget kortvokst som et resultat av slitasje og delvis storfebeite. Mot vest og nordvest blir vegetasjonsdekket høyere og tettere frem til mjødurtenge i indre del.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”, utforming ”hevdet med beite (G0503)”. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5) i midtre deler og av sumpstrand, mjødur-utforming (U9a) i indre deler. I ytre deler er det en smal sone med brakkvannssump, havsivaksutforming (U8b).

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter, men rødlistearten strandrødtopp (VU) ble funnet på strandenga under befaringen. Tidligere er det registrert forekomster av jordbærkløver (EN) på enga. Andre registrerte arter er storengkall, knortestarr, tangmelde, mjødur, gåsemure, kattehal, smalkjempe, strandkjeks, strandkryp, fredløs, fjæresauløk, sverdlilje, saltsiv og havsivaks.

Bruk, tilstand og påvirkning: Stranda har store forskjeller i bruk på enga. De østre deler bærer sterkt preg av slitasje og er meget kortklipt. En viss slitasje er ofte positivt for strandengene, men det er mulig slitasjen er litt i meste laget på denne enga. De vestre og nordvestre deler er preget av lite bruk, og vegetasjonsdekket er tykt og høyt. Båtopplag og bryggeanlegg i østre deler er en av grunnene til ferdselsslitasjen. Ungdyr av storfe hadde ved registreringstidspunktet tilgang til enga og det var kumøkk på enga.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at lokaliteten er stor og forholdsvis velutviklet og med forekomst av den direkte truede (EN) karplanten jordbærkløver, samt en annen sårbar (VU) rødlisteart.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Denne enga beites trolig i perioder av ungdyr av storfe, men dette er ikke nok til å holde vegetasjonsdekket på de sentrale deler av enga nede. Det er mulig at et noe hardere beitetrykk ville være fordelaktig. Alternativt kan de vestre og nordvestre deler av enga slås en gang i året for å begrense gjenvæksten. En større del av enga vil trolig også bli mer attraktiv som beite etter slått. Det avkuttete gras må fjernes fra enga etter slått. Tidspunkt for slått bør ikke være før midten av august.

99 Barkevika øst

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: B Areal : 20,607 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på vestsiden av Tjøme og rett øst for Barkevika ca en kilometer sør for Tjøme sentrum.

Lokaliteten består av et variert skogområde i et småkupert landskap med nord-sørgående bergrygger med smale søkk innimellom. Skogen grenser mot sterkere påvirket skog i nord og kulturmark i sør. Mot øst og vest grenser den hovedsakelig mot bergknauser. Skogen har et variert innslag av trær. I deler av søkkene kommer velutviklet sumpskog dominert av svartor med sokler inn, men av forholdsvis små dimensjoner. På sidene og i partier opp mot bergknausene dominerer eik, til dels grov og opp mot 50-60 cm i diameter. Ingen er spesielt gamle, men de er i god vekst. Ellers er det en god del innslag av osp hvor enkelte er opp mot 60-70 cm i diameter. Andre treslag som kommer inn er selje, rogn, ask og bjørk. Det er lite død ved i lokaliteten.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik edellauvskog (F01)”, utforming ”lågurt-eikeskog (F0101)”.

Vegetasjonstypen utgjøres i all hovedsak av en mosaikk av lågurt-eikeskog (D2a) og rik sumpskog (E4) med førstnevnte som dominerende.

Artsmangfold: Vegetasjonen er middels rik med innslag av sisselrot, kratthumleblom, stankstorkenebb, vivendel, leddved, korsved og liljekonvall. I de fuktigste partiene er det flere åpne vannpartier med skogburkne i kantene.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området har vært lite påvirket av skogbruk de seneste tiårene. Mangel på død ved tyder på tidligere hogster i området. Flere hytter grenser inn til lokaliteten.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet dårlig kontinuitet og tidligere hogstaktivitet. Innslaget av rik sumpskog vurderes til ikke å være stort nok til å heve verdien opp til A.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

100 Sandø N

Sanddyne – Store og flate flyvesandområder Verdi: A Areal : 45,023 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02.09.2008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger nord på øya Sandø rett øst for Hvasser i Tjøme kommune. Området har tidligere vært undersøkt i forbindelse med havstrandundersøkelsene på 1990 tallet (Lundgren og Rydberg 1994). Det er gjort insektundersøkelser (Hansen og Hanssen 1998). Se Lundberg og Rydgren for flere eldre referanser. Befaringen i 2008 var svært kort (10 min). Den opprinnelige avgrensningen til Lundgren og Rydberg er delt i to og er avgrenset til åpne områder

på sand. Område 100 og 101 må sees i sammenheng og verdivurderes som en enhet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av sandstrand med tangvoller nærmest sjøen som går over i etablert sanddyne på flat mark. Det er den sistnevnte typen som utgjør det største arealet og har definert hovednaturtypen.

Vegetasjon: Nærmest sjøen sandstrand med mer og mindre velutviklede tangvollsamfunn med strandmelde ytterst, strandarve, strandkveke og så strandrug og marehalm i dyneranden. Den etablerte dynen har en svært tett forekomst av sandstarr og kubjelle. På skrinne partier dominerer lav og krekling.

Arter: Av rødlistede planter er i dag bare kjent kubjelle. Tidligere er det også funnet sodaurt, og trolig har det vokst strandtorn og sandfaks her. I Hanssen og Hansen 1998 er det angitt en rekke sjeldne arter som er knyttet til området: Phylan gibbus (VU), strandmaurløve (EN) og Phytosus spinifer (VU) er tre av artene som er knyttet til sandstrendene. Det finnes trolig langt flere rødlistede arter som lever her, særlig av veps og tovinger.

Verdivurdering: Lokaliteten er tidligere vurdert av Lundberg og Rydgren til å være av nasjonal verdi pga. sin unike utforming og funn av flere sjeldne arter. Området er til dels mye påvirket av badegjester som særlig påvirker tangvollvegetasjonen langs strendene, men også den etablerte dynen er utsatt for slitasje. Til tross for noe negativ påvirkning vurderes området som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Slitasje fra badegjester truer både naturtypen og en rekke arter som trenger noe uforstyrret mark for å overleve på sikt. Det bør vurderes å etablere besøksfrie områder for å spare vegetasjon og utsatte arter. Rynkerose har per 2008 overtatt en stor del av den etablerte sanddynen i lokaliteten. Det bør være et mål å få fjernet denne arten som regnes som en fremmed art i dette miljøet. Det bør kunne gå an å beite i området med sau, men det kan muligens bli for mye påvirkning dersom både dyr og mennesker skal bruke dette.

.....

101 Kåvikribba I

Strandeng og strandsump – Stort strandengkompleks Verdi: A Areal : 9,931 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger nord på øya Sandøy rett øst for Hvasser i Tjøme kommune. Området har tidligere vært undersøkt i forbindelse med havstrandundersøkelsene på 1990 tallet (Lundgren og Rydberg 1994). Det er gjort insektundersøkelser (Hansen og Hanssen 1998). Se Lundberg og Rydgren for flere eldre referanser. Befaringen i 2008 var svært kort (10 min). Den opprinnelige avgrensningen til Lundgren og Rydberg er delt i to og er avgrenset til åpne områder på sand. Område 100 og 101 må sees i sammenheng og verdivurderes som en enhet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av sandstrand med tangvoller nærmest sjøen som går over i etablert sanddyne på flat mark. Det er den sistnevnte typen som utgjør det største arealet og har definert hovednaturtypen.

Vegetasjon: Nærmest sjøen sandstrand med mer og mindre velutviklede tangvollsamfunn med strandmelde ytterst, strandarve, strandkveke og så strandrug og marehalm i dyneranden. Den etablerte dynen har en svært tett forekomst av sandstarr og kubjelle. På skrinne partier dominerer lav og krekling.

Arter: Av rødlistede planter er i dag bare kjent kubjelle. Tidligere er det også funnet sodaurt og trolig har det vokst strandtorn og sandfaks her. I Hanssen og Hansen 1998 er det angitt en rekke sjeldne arter som er knyttet til området: Phylan gibbus (VU), strandmaurløve (EN) og Phytosus spinifer (VU) er tre av artene som er knyttet til sandstrendene. Det finnes trolig langt flere rødlistede arter som lever her, særlig av veps og tovinger.

Verdivurdering: Lokaliteten er tidligere vurdert av Lundberg og Rydgren til å være av nasjonal verdi pga. sin unike utforming og funn av flere sjeldne arter. Området er til dels mye påvirket av badegjester som særlig påvirker tangvollvegetasjonen langs strendene, men også den etablerte dynen er utsatt for slitasje. Til tross for noe negativ påvirkning vurderes området som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Slitasje fra badegjester truer både naturtypen og en rekke arter som trenger noe uforstyrret mark for å overleve på sikt. Det bør vurderes å etablere besøksfrie områder for å spare vegetasjon og utsatte arter. Det bør kunne gå an å beite i området med sau, men det kan muligens bli for mye påvirkning dersom både dyr og mennesker skal bruke dette. Rynkerose bør fjernes fra lokaliteten.

.....

102 Kåvikribba II

Tangvoll – Ett-årig meldetangvoll Verdi: A Areal : 1,758 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger nordøst på øya Sandøy rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Eksponert strand rett ut mot havet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Tangvoll (G06)" og undertype ettårig meldetangvoll.

Vegetasjon: Ekstremt nitrofilt strandmiljø som tilføres mye tang. I den ytterste tangvollen er det lite vegetasjon. Innenfor finnes en sonering havsivaks, strandmelde, tangmelde, korsknapp, burot, hundekjeks, stornesle, strandbalderbrå, gåsemure, klengemaure, åkersvineblom, strandkål, strandrug, strandstjerne, strandarve og slyngsøtevier.

Arter: Det finnes flere sjeldne insekter som er funnet på øya og som er knyttet til denne naturtypen, men mer spesifikke data er ikke tilgjengeliggjort i noen database per 2008, bortsett fra bulmeurt (EN).

Verdivurdering: Lokaliteten ser ut til å ha en regelmessig tangvollavsetning med kontinuerlig avsetning av ny tang. Området er ikke veldig stort, men sammen med flere andre strender blir det en del areal av denne naturtypen på Sandøy og det er i tillegg gjort funn av sjeldne arter. Lokaliteten vurderes derfor til å være svært viktig (A-verdi). Verdien er justert opp fra B til A i 2009 på grunn av den kritisk truede arten.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av lokaliteten, fri utvikling anbefales.

.....

103 Kåvikribba III

Tangvoll – Ett-årig meldetangvoll Verdi: B Areal : ,537 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger nordøst på øya Sandøy rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Eksponert strand rett ut mot havet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Tangvoll (G06)" og undertype ettårig meldetangvoll.

Vegetasjon: Ekstremt nitrofilt strandmiljø som tilføres mye tang. I den ytterste tangvollen er det lite vegetasjon. Innenfor finnes en sonering havsivaks, strandmelde, tangmelde, korsknapp, burot, hundekjeks, stormesle, strandbalderbrå, gåsemure, klengemaure, åkersvineblom, strandkål, strandrug, strandstjerne, strandarve og slyngsøtevier.

Arter: Det finnes flere sjeldne insekter som er funnet på øya og som er knyttet til denne naturtypen, men mer spesifikke data er ikke tilgjengeliggjort i noen database per 2008.

Verdivurdering: Lokaliteten ser ut til å ha en regelmessig tangvollavsetning med kontinuerlig avsetning av ny tang. Området er ikke veldig stort, men sammen med flere andre strender blir det en del areal av denne naturtypen på Sandøy og det er i tillegg gjort funn av sjeldne arter. Lokaliteten vurderes derfor til å være viktig (B verdi). Verdivurdering bør gjøres på nytt når informasjon om arter blir tilgjengelig.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av lokaliteten, fri utvikling anbefales.

.....

104 Sandø Ø III

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **A** Areal : 9,631 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02.09.2008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. Lokaliteten ligger på østsiden av Sandø, rett øst for Hvasser i Tjøme kommune, Vestfold, og utgjør et åpent område med mosaikk av eng, kratt og rullesteinstrand. Avgrenset mot sjøen i øst og skogen i vest. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder

landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen fremstår som en blanding av krattvegetasjon og skrinngvegetasjon, som trolig har vært beitepåvirket fra tidligere tider. I dag slås noen arealer i tilknytning til en kjerrevei som kommer inn nordvest i området.

Vegetasjon: Vegetasjonen er stort sett av det meget skrinne slaget med noe mer jorddekning rundt busker og kratt. Einer er stedvis dominerende. Ellers finns mye nikkesnelle (NT), ormetunge (VU), engknoppurt, storblåfjær, fingerstarr, gjeldkarve, enghavre, rundbelg, blåklukke, kystfrøstjerne, sauesvingel og vill-lin.

Arter: Det ble registrert to rødlistede karplanter samt soppene: Vranglodnetunge (VU) (første funn i Vestfold i følge Artskart), kjeglevokssopp og kantarellvokssopp.

Verdivurdering: Vegetasjon av denne typen er i følge truede vegetasjonstyper i Norge vurdert som direkte truet (EN). Det er i tillegg gjort funn av tre rødlistearter hvorav en er første funn i Vestfold. Habitatet som er avgrenset samsvarer med de habitatkrav som mange av de registrerte rødlistede sommerfuglene på øya er avhengige av. Totalt sett vurderes området på denne bakgrunn som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er positivt med noe høyere beitetrykk, gjerne av sau, i området. Det kan med fordel ryddes noe einer der disse står veldig tett.

.....

105 Sandø Ø I

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: **A** Areal : 4,59 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02.09.2008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger på østsiden av øya og utgjør den eneste velutviklede sumpskogen på Sandø som ligger rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Avgrenset av berg i øst og rik hasselskog i sør, vest og nord. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen har en homogen utforming av rik sumpskog med svartor. Skogtypen kan kanskje benevnes som svartor-strandskog, men klourt som er typeart for denne naturtypen ble ikke registrert og området ligger i dag ikke i tilknytning til sjøen. Skogen er lavvokst, men ganske grov med mange svartor mellom 30 og 40 cm i diameter. Soklene er godt utviklet og mellom 50 og 100 cm høye. Det finnes spredt med gadd og læger av svartor i hele biotopen.

Vegetasjon: Vegetasjonen er i stor grad knyttet til velutviklede sokler som trærne står på. Her vokser det broddtelg/sauetelg, melkerot, storkonvall, fredløs, maiblom og gjøkesyre. I høylene som er vidt utbredte mellom trærne vokser langstarr, sverdlilje, sennegrass, sumpkarse og sumpmaure. I følge rapporten truede vegetasjonstyper i Norge er rik sumpskog en direkte truet (EN) vegetasjonstype.

Arter: De rødlistede artene vasstelg og myrtelg er registrert på øya. Disse artene kan absolutt ha vært funnet i denne lokaliteten.

Verdivurdering: Lokaliteten er ikke stor, men består av en velutviklet utforming av rik sumpskog. I følge DN håndbok 13 skal alle slike lokaliteter ha verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales fri utvikling. Det er svært viktig at lokaliteten ikke dreneres.

.....

106 Sandø Ø II

Rik edellauvskog – Rikt hasselkratt Verdi: **A** Areal : 11,413 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02.09.2008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger på østsiden av øya og utgjør en ganske homogen hasselskog. Avgrenses av skrinne type hasselskog i nord og sør, sumpskog i øst og berg i vest. Lokaliteten ble kun raskt befart. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjør et homogent bestand med hassel som er ca. 3 meter høy (begrenset av vind). Jordsmonnet er av tykk brunjordstype, trolig blandet med skjellsand. Lokaliteten avviker fra hasselskogen i sør og nord ved at jordsmonnet er tykkere. Hasselskogen i nord og sør er preget av mye stein i dagen. Hasselen er i hovedsak ganske ung, men noen eldre eksemplarer finnes. Det kan være at området tidligere er brukt til beite og andre jordbruksformål, men ut fra artssammensetningen er det trolig at det har vært en viss kontinuitet av hassel over lang tid. Lokaliteten er derfor definert som rik edelløvsog med undertype rikt hasselkratt.

Vegetasjon: Vegetasjonen er rik med store mengder blåveis, skogbingel, myske og myskegras. Skogen er ganske tett og noe mørk så diversiteten av karplanter er ikke veldig høy. Rikt hasselkratt er i følge rapporten om truede vegetasjonstyper vurdert som direkte truet (EN).

Arter: Det ble registrert noen få arter av sopp og karplanter av interesse i skogen. Trolig finnes et langt høyere antall rødlistede sopp, men innsamlingen ble mangelfull pga. knapphet på tid. Safranslørsopp (sørligste funn i Norge og første i Vestfold - VU) og trolig kjempeslørsopp (VU). Av mer vanlige arter var grønn fluesopp som fantes i 100 tall, gullkremle, grå ringløs fluesopp, såpemusserong, løvtraktsopp og honningvokssopp. Av karplanter ble den nær truede (NT) orkideen fuglerede registrert på ett sted.

Verdivurdering: Rike hasselskoger av denne typen er vurdert som en truet vegetasjonstype. I følge DN håndbok 13 skal alle slike lokaliteter ha verdi som svært viktig (A verdi). Funn av flere sjeldne markboende sopp og potensial for langt fler underbygger denne verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales fri utvikling. Området kan beites, men det bør ikke ryddes vegetasjon.

.....

107 Sandø

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 1,232 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. Lokaliteten ligger på midtre del av øya. Gammel beite/slåttemark på skjellsand. Kun meget hastig befart.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen er definert som beitemark, men kan godt ha vært brukt/brukes som slåttemark.

Vegetasjon: Frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet. Denne typen er vurdert som direkte truet, men avgrenset lokalitet har kanskje ikke helt det som skal til. Bør undersøkes nøyer. Vanlige arter er dunkjempe, smalkjempe, blåklomme, gjeldkarve og prestekrage. En del ryllik og hundekjeks i nord.

Påvirkning/hevd: De nordre delene virker veldig frodige og kan være gjødslet. Området i nord er trolig slått og ikke beitet i 2008. I sør er marka ikke hevdet i 2008.

Arter: Det ble ikke registrert noen spesielle arter.

Verdivurdering: Noe mindre verdifull enn de best utformede engene på øya, men området er en del av et større helhetlig kulturlandskap og har en del naturengkvaliteter. Verdien settes derfor til viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales at hele området slås eller beites. Gjødsling bør unngås.

108 Sandø V I

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 9,571 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel og Terje Blindheim, begge BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger sørvest på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Lokaliteten er langsmal og strekker seg over en strekning på ca 300 meter rett innenfor stranda. På innsiden grenser lokaliteten til beitemark som trolig har vært oppdyrket og bærer tydelig preg av å være gjødslet.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Naturbeitemark (D04)", nærmere bestemt underutformingen "Frisk/tørr middels baserik eng" (D0407). Typen kunne også vært puttet inn i slåttemark, men grunnet lang tids beite i området så vurderes naturbeitemark å være mer riktig.

Vegetasjon: Vegetasjonen er dominert av vegetasjonstypen Frisk/tørr middels baserik eng (G7). Typen står oppført som sterkt truet (EN) i oversikten over truede vegetasjonstyper. Det er innslag av arter knyttet til kantkratt, strand og beitemark.

Arter: Hundetunge (NT), slåpe, storkonvall, krattalant, gåsemure, havsivaks, åkersvineblom, korsved, engknoppurt, mjødukt, strandkjeks, hjertegras, fagerknoppurt, blodstorkenebb, gjeldkarve, tiriltunge, strandsnyltetråd, hanekam, krattsøleie, smalkjempe, rødsvingel, engkvein, bjørnebær, roser sp.

Påvirkning: Lokaliteten har delvis vært gjengrodd for inntil kort tid siden (Bengt Simonsen pers. med.). Deler av området har vært ryddet for kratt og en beitepusser har blitt brukt til å holde vegetasjonen nede. Andre deler har vært åpne i lang tid slik at en fortsatt finner flere arter knyttet til beitemarker. Tidligere lå dette området rett utenfor gjerdet til innmarka og har trolig vært holdt åpent av f.eks. sau som gikk på utmarksbeite. Fremmede arter: Hagelupin står spredt i et lite felt opp mot beitemarka i øst.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at området fortsatt innehar flere beitemarksarter, samt at lokaliteten ligger i et område med flere viktige naturbeitemarker. Tidligere gjengroing har redusert verdien fra en ellers A lokalitet til en B lokalitet.

Skjøtsel og hensyn: En bør fortsette med å holde arealet fritt for kratt. Beitedyr er positivt for å opprettholde/utvikle naturkvalitetene. Et for hardt beite vil trolig ikke være gunstig, men å ha det som en del av et utmarksbeite for f.eks. sau er positivt. Det er fortsatt innslag av en del kratt og det er gunstig å holde dette på et minimumsnivå.

109 Sandø V II

Sand- og grusstrand – Sandstrand med tangvoller Verdi: B Areal : 5,397 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel, BioFokus, den 02092008 og av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. Lokaliteten ligger sørvest på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Lokaliteten er langsmal og strekker seg over en strekning på ca 300 meter. På innsiden grenser lokaliteten til naturbeitemark og hyttebebyggelse.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Sand- og grusstrand (G04)", nærmere bestemt underutformingen "Sandstrand med tangvoller" (G0401). Stranda er forholdsvis smal og består stort sett av sand med et varierende innslag av grus og rullestein.

Vegetasjon: Stranda har flere steder, og spesielt i de indre deler, et tett vegetasjonsdekke. Det er stort sett av ustabil drift- og sandstrandvegetasjon (V). Indre del er dominert av strandrug mens midtre del er dominert av strandmelde.

Arter: Strandrug, havsivaks, strandkål, klengemaure, strandkrapp, strandvortemelk, gåsemure, ormehode, åkerdylle, strandmelde.

Påvirkning: Midt i området er det et bryggeanlegg, men ellers er stranda lite påvirket av menneskelige inngrep.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er en forholdsvis lang og intakt strand i en region hvor presset på slike arealer er stort.

Skjøtsel og hensyn: Videre utbygging av bryggeanlegg bør unngås.

110 Sandø S

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 19,839 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel og Terje Blindheim, begge BioFokus, den 02092008 g av Kim Abel, Kjell Magne Olsen (begge BioFokus) og Arne Fjellberg den 22.06.2009. En kort tur ble også gjennomført den 14.10.2009 av Kim Abel og Terje Blindheim. Lokaliteten ligger sentralt på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Lokaliteten utgjøres av et svakt hellende og vestvendt parti av innmarka på ca 13 daa. Lokaliteten grenser til tidligere dyrka mark og skog.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Naturbeitemark (D04)", nærmere bestemt underutformingen "Frisk/tørr middels baserik eng" (D0407).

Vegetasjon: Vegetasjonstypen er dominert av "Frisk/tørr middels baserik eng" (G7). Naturbeitemarka er i sin helhet beliggende på sand hvor sandstarr er et dominerende innslag.

Arter: Sandstarr, nikkesmelle (NT), rødsvingel, harekløver, gulmaure, fagerknoppurt, blodstorkenebb, smalkjempe, sølvmaure, rødknapp, ormehode, gjeldkarve, marigras, enghavre, storblåfjær, røsslyng, tranehals, prestekrage, blåklomme, mørk kongsløys, prikkperikum, kvitdodre, bergørkvein, vill-lin.

Påvirkning: Ifølge Bengt Simonsen har denne enga vært brukt til hestebeite for en del år siden. Siden da har enga stått brakk. Den tørre utformingen har hindret at området har grodd igjen. Gjennom de siste par årene har vellet på øya åpnet noe areal på oversiden (øst). Dette området bestod før av tett kratt.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være nasjonalt viktig (A) grunnet at det er en forholdsvis stor og intakt lokalitet med naturbeitemark. Vegetasjonstypen står oppført som sterkt truet i oversikten over truede vegetasjonstyper. Potensialet for sjeldne arter innen insekter og beitemarkssopp vurderes som stort.

Skjøtsel og hensyn: Det anbefales å gjenoppta beite på enga. Mest sannsynlig vil et svakt-moderat beitepress gjennom deler av sesongen være mest gunstig. Mange kyr på en gang vil trolig ikke være gunstig.

111 Sandø SØ I

Tangvoll – Ett-årig meldetangvoll Verdi: B Areal : ,874 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008. Lokaliteten ligger sørøst på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Eksponert strand rett ut mot havet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Tangvoll (G06)" og undertype ettårig meldetangvoll.

Vegetasjon: Ekstremt nitrofil strandmiljø som tilføres mye tang. I den ytterste tangvollen er det lite vegetasjon. Innenfor finnes en sonering havsivaks, strandmelde, tangmelde, korsknapp, burot, hundekjeks, stornesle, strandbalderbrå, gåsemure, klengemaure, åkersvineblom, strandkål, strandrug, strandstjerne, strandarve og slyngsøtevier.

Arter: Det finnes flere sjeldne insekter som er funnet på øya og som er knyttet til denne naturtypen, men mer spesifikke data er ikke tilgjengeliggjort i noen database per 2008.

Verdivurdering: Lokaliteten ser ut til å ha en regelmessig tangvollavsetning med kontinuerlig avsetning av ny tang. Området er ikke veldig stort, men sammen med flere andre strender blir det en del areal av denne naturtypen på Sandøy og det er i tillegg gjort funn av sjeldne arter. Lokaliteten vurderes derfor til å være viktig (B verdi). Verdivurdering bør gjøres på nytt når informasjon om arter blir tilgjengelig.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av lokaliteten, fri utvikling anbefales.

112 Sandø SØ II

Tangvoll – Ett-årig meldetangvoll Verdi: B Areal : ,313 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008. Lokaliteten ligger sørøst på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Eksponert strand rett ut mot havet. Lokaliteten ligger innenfor Ormø-Færder landskapsvernområde, i en sone hvor plantelivet er fredet

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Tangvoll (G06)" og undertype ettårig meldetangvoll.

Vegetasjon: Ekstremt nitrofil strandmiljø som tilføres mye tang. I den ytterste tangvollen er det lite vegetasjon. Innenfor finnes en sonering havsivaks, strandmelde, tangmelde, korsknapp, burot, hundekjeks, stornesle, strandbalderbrå, gåsemure, klengemaure, åkersvineblom, strandkål, strandrug, strandstjerne, strandarve og slyngsøtevier.

Arter: Det finnes flere sjeldne insekter som er funnet på øya og som er knyttet til denne naturtypen, men mer spesifikke data er ikke tilgjengeliggjort i noen database per 2008.

Verdivurdering: Lokaliteten ser ut til å ha en regelmessig tangvollavsetning med kontinuerlig avsetning av ny tang. Området er ikke veldig stort, men sammen med flere andre strender blir det en del areal av denne naturtypen på Sandøy og det er i tillegg gjort funn av sjeldne arter. Lokaliteten vurderes derfor til å være viktig (B verdi). Verdivurdering bør gjøres på nytt når informasjon om arter blir tilgjengelig.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av lokaliteten, fri utvikling anbefales.

113 Sandø S II

Sand- og grusstrand – Grus- og steinstrand med spesiell flora Verdi: B Areal : ,941 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel, BioFokus, den 02092008. Lokaliteten ligger sør på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Lokaliteten er begrenset til en sørvendt og eksponert liten vik.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Sand- og grusstrand (G04)", nærmere bestemt underutformingen "Grus- og steinstrand med spesiell flora (G0403)". Lokaliteten utgjør en mosaikk av flere naturtyper med overgang fra tangvoll i ytre del, sand- og grusstrand i midtre del, og diffuse overganger til eng og kantkratt i indre del. Lokaliteten er tillagt naturtypen sand- og grusstrand på grunn av at det er den dominerende utgaven.

Vegetasjon: Lokaliteten er i de sentrale deler dominert av strandkål. Vegetasjonstypen faller inn under driftinfluert grus/stein-strand (V5), nærmere bestemt strandkål-utforming (V5b). I indre del er det overganger til engvegetasjon.

Arter: Strandkål, klengemaure, lintorskemunn, tangmelde, smalkjempe, strandrug.

Påvirkning: Bortsett fra lokal bruk av området fra hyttebeboerne er det ingen ting som tyder på at området er negativt påvirket.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) til tross for at lokaliteten er av begrenset størrelse. Dette er begrunnet i at lokaliteten er velutviklet og ligger i en region hvor presset på slike strender er stort.

Skjøtsel og hensyn: Vegetasjonen bør få utvikle seg mest mulig fritt. De indre deler av enga kan holdes i hevd ved å holde krattvegetasjonen nede. Nå er trolig vegetasjonen her utsatt for mye vær og vind slik at det trolig ikke er noe stort problem med gjengroing.

114 Sandø S III

Sand- og grusstrand – Grus- og steinstrand med spesiell flora Verdi: B Areal : 2,505 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Kim Abel, BioFokus, den 02092008. Lokaliteten ligger sør på øya Sandø rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Lokaliteten er begrenset til en sørvendt og eksponert liten vik.

Naturtyper og utforminger: Naturtypen utgjøres av "Sand- og grusstrand (G04)", nærmere bestemt underutformingen "Grus- og steinstrand med spesiell flora (G0403)". Lokaliteten utgjør en mosaikk av flere naturtyper med overgang fra tangvoll i ytre del, sand- og grusstrand i midtre del og diffuse overganger til eng og kantkratt i indre del. Lokaliteten er tillagt naturtypen sand- og grusstrand på grunn av at det er den dominerende utgaven.

Vegetasjon: Lokaliteten er i de sentrale deler dominert av strandkål, strandrug og delvis havsivaks. Vegetasjonstypen faller hovedsakelig inn under driftinfluert grus/stein-strand (V5), nærmere bestemt strandkål-utforming (V5b). I indre del er det overganger til engvegetasjon.

Arter: Havsivaks, åkermåne, strandrug, strandkål, strandmelde.

Påvirkning: Bortsett fra lokal bruk av området fra hyttebeboerne er det ingen ting som tyder på at området er negativt påvirket.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) til tross for at lokaliteten er av begrenset størrelse. Dette er begrunnet i at lokaliteten er velutviklet og ligger i en region hvor presset på slike strender er stort.

Skjøtsel og hensyn: Vegetasjonen få utvikle seg mest mulig fritt. De indre deler av enga kan holdes i hevd ved å holde krattvegetasjonen nede. Nå er trolig vegetasjonen her utsatt for mye vær og vind slik at det trolig ikke er noe stort problem med gjengroing.

115 Vasskalven N

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: B Areal : 1,775 daa

Generelt: Lokaliteten er kartlagt av Terje Blindheim, BioFokus, den 02092008. Lokaliteten ligger nord på øya Vasskalven rett utenfor Hvasser i Tjøme kommune. Beskyttet liten vik med svartor-strandskog. Avgrenset av berg på begge sider.

Naturtype/vegetasjon: Typisk utforming av svartor-strandskog. Skogen er ikke veldig gammel og inneholder en del bjørk i tillegg til svartor. Skogen har trolig vært åpnere beiteland for noen tiår siden. Verdien i dag er i første rekke knyttet til skog og det faktum at denne skogtypen er sjelden på landsbasis og vurdert som direkte truet (EN).

Arter: Ingen spesielle registrert.

Verdivurdering: Er gitt B verdi da lokaliteten er svært liten og ung i skoglig forstand.

Skjøtsel og hensyn: Det er ikke behov for skjøtsel av lokaliteten, fri utvikling anbefales.

116 Bukkholmen

Strandeng og strandsump – Verdi: B Areal : 2,078 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en grunn bukt rett vest for Eidene i Tjøme kommune. Lokaliteten består av en strandeng som ligger beskyttet til inne i en lang og smal bukt med sjøen rett sør. Strandenga ligger på mudderholdig mark, og er en del påvirket og med forholdsvis høy vegetasjon i store deler av lokaliteten. I ytre deler er det en sone med ilanddrevet tang. Mot øst er det noe kortere vegetasjon på grunn av ferdsløp og det er i disse partiene strandrødtoppen vokser.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "strandeng og strandsump (G05)". Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5) og med en smal sone med brakkvannssump, havsivaksutforming (U8b) i ytre del.

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter, men rødlistearten strandrødtopp (VU) ble funnet på strandenga under befaringen. Andre registrerte arter er tangmelde, gåsemure, vivendel, strandkryp, havsivaks og takrør.

Bruk, tilstand og påvirkning: Strandenga er i dårlig hevd hvor partier er i gjengroing og andre med stor slitasje. Sentralt i området er det en mindre fyllplass for brenning av hageavfall.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet funn av den sårbare rødlistearten strandrødtopp (VU). Uten funn av strandrødtopp hadde verdien ligget mellom uprioritert og lokalt viktig.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Denne enga har stått uten skjøtsel i mange år og verdiene er betydelig redusert. Imidlertid er rødlistearten strandrødtopp funnet i lokaliteten og for å sikret fremtidig overlevelse av denne anbefales det at strandenga slås en gang i året ca i midten av august. Det avkuttete graset må fjernes fra enga etter slåtten.

117 Tuppåsen øst

Strandeng og strandsump – Verdi: B Areal : 2,587 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en grunn bukt rett vest for Eidene i Tjøme kommune. Lokaliteten består av en strandeng som ligger beskyttet til inne i en sørvendt bukt med mange holmer og skjær rett utenfor. Strandenga ligger på mudderholdig mark, og er mosaikkpreget. I øst er deler av strandenga innlemmet i et beiteområde for sau. Der hvor gjerdet er plassert er det en skarp overgang til takrørskog ut mot sjøen. I vest er strandenga dominert av saltsiveng med et ganske tett vegetasjonsdekke og et felt med brakkvannssump i ytre deler.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "strandeng og strandsump (G05)", utforming "hevde med beite (G0503)". Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5) i midtre deler og med en del innslag av brakkvannssump, mjødurt-utforming (U9a) og takrør-utforming (U8d) i ytre deler.

Artsmangfold: Tidspunktet for befaringen var noe sent for enkelte karplanter, men rødlistearten strandrødtopp (VU) ble funnet på strandenga under befaringen. Andre registrerte arter er strandrisp, gåsemure, smalkjempe, strandstjerne, strandkryp, fjæresauløk, havsivaks og takrør.

Bruk, tilstand og påvirkning: Strandenga viser stor variasjon i bruk og store deler av enga er i dårlig hevd. De østre deler av enga med et aktivt beite består av meget kortvokst eng. Takrørskogen er trolig i ekspansjon. Resten av enga er tettvokst og har ikke vært beitet på lang tid. Slitasje er viktigste årsak til at området ikke har grodd til med takrør.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet funn av den sårbare rødlistearten strandrødtopp (VU), samt at deler av enga er i god hevd gjennom sauebeite.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Store deler av enga har stått uten skjøtsel i mange år og verdiene er betydelig redusert. Imidlertid er rødlistearten strandrødtopp funnet i lokaliteten, og for å få sikre fremtidig overlevelse anbefales det at beitet utvides til å inkludere større deler av strandenga. Takrøret bør slås før beitesesongen slik at dyra kan beite på oppvoksende takrørskudd.

118 Furusund nord II

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: A Areal : 3,281 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest for Eidene, på nordsiden av Kolabekkilen der denne smalner av mot Furusund, og består av en svartorsumpskog i et sørvendt og fuktig søkk som ender ned i strandkanten. Trolig er området grøftet for mange år siden. I sør ved sjøen er

det først et lite felt med brakkvannssump før en småvokst og værutsatt svartorskog overtar. Mange av trærne er dekket med vivendel. Skogen blir gradvis mer storvokst innover og de største trærne kommer opp i 30 cm i diameter, men de fleste er en del mindre. Det er noe innslag av ask. I øvre del er vegetasjonen noe tørrere og eik kommer inn på sidene sammen med noen eksemplarer av gran. Det er sparsomt med død ved og området er tydelig påvirket av tidligere skogbruksaktivitet. Skogen står på tykke løsmasser og er frodig og rik. Vegetasjonen er dominert av mjødukt og med et stort innslag av vivendel. På sidene er det flere høye bergknauser som avgrensar store deler av lokaliteten.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik sumpskog (F06)”, utforming ”svartor-strandskog (F0602)”.

Vegetasjonstypen utgjøres av svartor-strandskog (E6) som er klassifisert som sterkt truet (EN) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper..

Artsmangfold: Feltsjiktet er frodig og rikt med dominans av mjødukt og vivendel.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger forholdsvis beskyttet til og er lite påvirket av nyere inngrep, men lite død ved og mye småvokst svartor tyder på at området har vært åpnere for en noen tiår siden.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at alle forekomster av svartor-strandskog skal kartlegges som A.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

.....

119 Herberg sør

Gammel barskog – Gammel granskog Verdi: B Areal : 7,971 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) og Magne Flåten den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjømme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger helt øst på Mågerø nordøst på Tjømme, nærmere bestemt i et forholdsvis flatt parti under den bratte og sørvendte siden av toppen Herberg. Lokaliteten består av gammel grandominert skog med en del innslag av lind og eik mot skrenten i vest og nord, bjørk i midtre deler og noe furu i øst. Ellers sparsomt innslag av osp, rogn og selje. Dimensjonene på grana ligger stort sett rundt 30 cm i diameter, men enkelte er opp mot 40 cm. Grov bjørk på ca 30-40 cm står spredt i de sentrale deler og lina og eika i vest har dimensjoner rundt 20-30 cm. Noe innslag av død ved av gran med middels kontinuitet i død ved, men ellers meget sparsomt innslag av død ved av andre treslag. Vegetasjonen er næringsrik inn mot bergskrentene og mer nøysom mot øst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”gammel barskog (F08)”, utforming ”gammel granskog (F0801)”.

Vegetasjonstypen domineres av blåbærskog (A4) og med en del innslag av småbregneskog (A5). Alm-lindskog (D4) er sparsomt representert i vest.

Artsmangfold: Vegetasjonen er stort sett nøysom, men mot skrentene i vest er det noe innslag av alm-lindskog med blant annet innslag av myske. På en granolag på ca 30 cm i diameter ble rødlistearten svartonekjuke (NT) funnet. Dette er første funnet av denne arten i Tjømme kommune.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det har ikke vært drevet moderne skogbruk i lokaliteten de siste tiårene og skogen har derfor fått utvikle seg fritt.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet forekomst av gammel granskog med rødlistefunn, noe som er et sjeldent innslag i Tjømme kommune.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

.....

120 Geiteglova sør

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: B Areal : 3,838 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) og Magne Flåten den 08.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjømme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sør på Mågerø nordøst på Tjømme, nærmere bestemt i den søndre enden av et markert søkk som ligger mellom Geiteglova i vest og Herberg i øst. Lokaliteten består av en smal sone med svartor-sumpskog rundt en liten forhøyning i terrenget. Både i øst og vest strekker det seg en traktorveg gjennom lokaliteten. Traktorvegen har medført at sumpskogen er noe tørr grunnet at grøftene har drenert deler av skogen. I feltsjiktet er det mye skogbukne og noe skogsivaks. Tresjiktet er dominert av svartor rundt 20-25 cm i diameter, men enkelte grove eksemplarer opp mot 40 cm finnes. Flere av trærne har velutviklede sokler. Spredt innimellom er det noe innslag av gran og bjørk. På sidene er det markerte bergvegger med innslag av bl.a. flatfellmose.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik sumpskog (F06)”, utforming ”rik sumpskog (F0601)”.

Vegetasjonstypen utgjøres av rik sumpskog (E4) som er klassifisert som sterkt truet (EN) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper, samt et lite parti med lågurtskog (B1) i nord..

Artsmangfold: Feltsjiktet er frodig og forholdsvis rikt med dominans av skogbukne og noe skogsivaks. På bergvegger var det teppe av flatfellmose.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger forholdsvis beskyttet til, men er sterkt påvirket av traktorvegen som strekker seg gjennom lokaliteten både i øst og i vest. Veggrøftene har drenert deler av lokaliteten. Skogen er grov og lite utsatt for inngrep i nyere tid (bortsett fra vegen).

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: I utgangspunktet skal alle rike sumpskoger verdisettes som svært viktig (A), men på grunn av sterk påvirkning av traktorveg og medfølgende drenering settes verdien ned til viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

.....

121 Rød

Store gamle trær – Hult tre Verdi: A Areal : 2,803 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjømme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sentralt på Tjømme ved Tjømme sentrum. Nærmere bestemt rundt parkeringsplassen til Tjømme golfklubb. Lokaliteten utgjøres av flere gamle og grove edelløvtrær, hovedsakelig eik (10 stk), men også to ask og en lind. Dimensjonene på trærne varierer mellom 40-70 cm i diameter. Flere av eiketrærne har en lav og vid krone som forgrener seg mye. Andre er mer høyreiste, men ingen av dem skiller seg ut som spesielt gamle eller grove. De står plassert på og rundt en gruset parkeringsplass i østkanten av Tjømme golfbane. På et av eiketrærne i nord står det et skilt som opplyser at treet er fredet. Dette treet er ikke fredet etter Naturvernloven, men ifølge Bjørn Bjerke Larsen i Tjømme kommune har grunneier på eget initiativ ”fredet” treet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Trærne står plassert rundt og i en gruset parkeringsplass med i en åpen kantsone, og vegetasjonen kan nærmest beskrives som lavurt-eikeskog (D2a).

Artsmangfold: Et meget spesielt funn ble gjort på ett av eiketrærne, og det var et funn av den direkte truede poresoppen eikekjuke. Dette er en art som kun er kjent fra noen få lokaliteter i Norge og den er sterkt knyttet til områder med mye grov, gammel eik og eikegadd. Funnet av denne arten tyder på at Tjøme har gode kvaliteter når det gjelder gammel eik. Dette er første funn av arten i Tjøme kommune og nærmeste funn er i Gullkronene naturreservat i Tønsberg kommune. Av andre arter kan nevnes eikemusling, svovelkjuke og lindelav.

Bruk, tilstand og påvirkning: Trærne er ved god vitalitet. Kronene er vide og glir inn i hverandre, men tilgangen på lys er forholdsvis god. Flere grove grener er tidligere kuttet på trærne. Terrenget rundt trærne er åpent på grunn av parkeringsplassen.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet funn av den direkte truede poresoppen eikeknivkjuke, samt på grunn av at dette er en konsentrert samling av gamle og grove trær, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for både stamme og krone er viktig.

.....

122 Vestveien 286

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,313 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt nordøst for Glennekilen i en hage i Vestveien 286. Lokaliteten utgjøres av en middels grov og gammel eik på ca 70-80 cm i diameter. Eika har en grov stamme som forgrener seg langt nede. Eika står åpent til, men enkelte mindre busker vokser opp i underkant av kronen. Eika ble kun observert på avstand og ikke undersøkt nærmere, men trolig er eika for ung til å ha hulheter i stammen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eika står i en hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: I og med at eika står i en hage holdes busker til en viss grad nede rundt treet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et gammelt og grovt eiketre. Et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Treet bør få god lystilgang ved at oppvoksende busker og trær som skygger på stamme og krone fjernes.

.....

123 Søndre Gjervåg

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,584 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt nordøst for Glennekilen i en hage på Søndre Gjervåg. Lokaliteten utgjøres av fem grove og gamle eiketrær i en hage. Dimensjonene varierer fra 60 cm i diameter til ca 90 cm. Eiketrærne står forholdsvis tett slik at kronene går inn i hverandre. Tilsynelatende har ingen av trærne utviklet hul stamme, men det er godt mulig at et par av dem har kommet i en fase med begynnende dannelse av rødmuld og hulrom.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eikene står i en hage og døde grener er fjernet.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: I og med at eika står i en hage holdes busker nede rundt treet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet flere gamle og grove eiketrær. Et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Trærne bør få god lystilgang ved at oppvoksende busker og trær som skygger på stamme og krone fjernes.

.....

124 Glenne

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt rett øst for Glennekilen i kanten mellom oppkjørsel til en hytte/hus og en hage. Lokaliteten utgjøres av et grovt og gammelt eiketre på ca 60-70 cm i diameter. Eika står fritt plassert med gode lysforhold og har en stor og vid krone. Eika er fortsatt i god vekst og har ingen tegn på å ha utviklet hul stamme.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eika står i kant av gressplen.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: I og med at eika står plassert i en hage holdes busker nede rundt treet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et grovt og forholdsvis gammelt eiketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Trærne bør få god lystilgang ved at oppvoksende busker og trær som skygger på stamme og krone fjernes.

.....

125 Glennestranda 6

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **B** Areal : ,612 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt rett sør for Glennekilen. Lokaliteten utgjøres av tre gamle og grove eiketrær ved et mindre ”småbruk”. To av trærne har lave hovedstammer før de forgrener seg ut i mange mindre stammer og grener. Dimensjonene er ca 50-60 cm i diameter. Trærne er rikelig bevokst med mose og står i kant av veggen Glennestranda og i forkant av gårdsplassen. De står forholdsvis lysåpent til, men skog på andre siden av veggen i sør skygger noe. Det siste treet er mer storvokst både i høyde og diameter og står rett sør for den gamle låven. Det er kun observert fra avstand og ikke undersøkt nærmere. Dimensjonen er ca 80 cm i diameter. Trolig har eikene ikke utviklet hulrom i stammene ennå, men for den største er dette usikkert.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eikene står i kant av veg, gårdsplass og hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: I og med at eikene står ved en gårdsplass holdes busker stort sett borte rundt treet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er flere grove og forholdsvis gamle eiketrær, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Trærne bør få god lystilgang ved at oppvoksende busker og trær som skygger på stamme og krone fjernes.

.....

126 Vestveien 356

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **B** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt sørøst for Glennekilen i en hage i Vestveien 356.

Lokaliteten utgjøres av en middels grov og gammel eik på ca 50-60 cm i diameter. Eika er forholdsvis høyreist og med en krone som er noe redusert i omfang, trolig på grunn av beskjæring. Eika står åpent til. Eika ble kun observert på avstand og ikke undersøkt nærmere, men trolig er eika for ung til å ha hulheter i stammen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eika står i hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: I og med at eika står plassert i forbindelse med en hage holdes busker stort sett borte rundt treet. Treet er utsatt for en del beskjæring, spesielt mot bolighuset.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et forholdsvis grovt og høyreist eiketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter.

Trærne bør få god lystilgang ved at oppvoksende busker og trær som skygger på stamme og krone fjernes.

.....

127 Vestveien 371

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **B** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt sørøst for Glennekilen i en hage i Vestveien 371.

Lokaliteten utgjøres av en middels grov og gammel eik på ca 60 cm i diameter. Eika er tostammet og deler seg langt nede. Nedre del er ca 120 cm i diameter. Eika er ikke spesielt høy og har mange forgreninger noe som gir en vid krone. Den står plassert mellom hovedvegen i vest, bak busslomme, og en mindre gårdsveg i øst. Eika er trolig for ung til å ha utviklet hulrom i stammen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Eika står trolig på gamle fyllmasser, men vegetasjonen kan nærmest beskrives som lavurt-edelløvskog (D2).

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Eika er trolig i liten grad utsatt for beskjæring og skjøtsel og er i god vekst.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et forholdsvis grovt eiketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Enkelte busker under treet bør fjernes for at eika skal få gode lysforhold.

.....

128 Vestveien 377 I

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **B** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt sørøst for Glennekilen i kanten av gårdsvegen til Vestveien 377, øst for hovedvegen. Lokaliteten utgjøres av en grov ask på ca 80-90 cm i diameter som står mellom gårdsbygningene og

gårdsvegen. Aska er grov og høy og forgrener seg i mange mindre stammer et stykke opp i treet. Trolig har treet vært styvet for mange år siden. Enkelte mindre grener er døde, men treet har fortsatt god vitalitet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Aska står på et lite areal med hage/eng.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Stort sett er døde og gamle grener fjernet. Treet har fortsatt god vitalitet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et grovt og høyvokst asketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Under treet vokser det et frukttre som bør reduseres noe i størrelse. Jo mer sollys som faller på stammen til aska desto bedre.

.....

129 Vestveien 377 II

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **A** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt sørøst for Glennekilen i kant av en gammel gårdsveg i Vestveien 377. Lokaliteten utgjøres av en meget grov ask på ca 120-150 cm i diameter. Aska er forholdsvis høy og forgrener seg i mange mindre stammer ca 2-2,5 meter opp i treet. Trolig har treet vært styvet for mange år siden. Enkelte mindre grener er døde, men treet har fortsatt god vitalitet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Aska står i kanten mellom gammel gårdsveg og hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Stort sett er døde og gamle grener fjernet. Treet har fortsatt god vitalitet. En klatrestige av tau er lagt opp i treet og barken bærer preg av slitasje etter klatringen.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et meget grovt og høyvokst asketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

.....

130 Vestveien 391

Store gamle trær – Skjøttet/styvet Verdi: **B** Areal : ,642 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt øst for Svelvikstranda ved Vestveien 391. Lokaliteten utgjøres av en rekke med gamle og styvede trær som står mellom en åker og gårdsvegen. På vestsiden av vegen står syv asketrær og en lønn, og på østsiden står en meget grov ask. Trærne på vestsiden er fra 35-50 cm i diameter, mens det grove treet på østsiden er ca 120-140 cm i diameter. Alle trærne er skjøttet ved styving. Trærne har fortsatt god vitalitet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”skjøttet/styvet (D1202)”. Trærne på vestsiden av vegen står i vegkantvegetasjon og treet på østsiden i hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Trærne er skjøttet ved styving, men det er mange år siden sist. Trærne har fortsatt god vitalitet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er en ansamling med gamle og styvede trær som har en lang kontinuitet med skjøtsel. Gamle og grove trær er viktige substrat for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å styve trærne jevnlig for å hindre at trærne utvikler grove grener. Grove og tunge grener kan medføre at det gamle treet overbelastes og knekker. Styving bør gjennomføres med ca 5-7 års mellomrom. Passe på at oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

.....

131 Sandbekkveien 1

Store gamle trær – Skjøttet/styvet Verdi: **C** Areal : ,363 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt øst for Svelvikstranda i krysset mellom Sandbekkveien og Vestveien. Lokaliteten utgjøres av syv lindetrær som står i en sirkel i en hage. Trærne er styvet og dimensjonene varierer fra ca 40 til ca 60 cm i diameter. Trærne er ikke spesielt gamle, men er tatt med på grunn av at de utgjør en konsentrert forekomst av et treslag som ikke er vanlig i styvet form på Tjøme.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”skjøttet/styvet (D1202)”. Trærne står i hage.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Trærne er skjøttet ved styving, men det er mange år siden sist. Trærne har fortsatt god vitalitet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være lokalt viktig (C) grunnet en konsentrert forekomst av et treslag som ikke er vanlig i styvet form på Tjøme. Gamle og grove trær er viktige substrat for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å styve trærne jevnlig for å hindre at trærne utvikler grove grener. Grove og tunge grener kan medføre at det gamle treet overbelastes og knekker. Styving bør gjennomføres med ca 5-7 års mellomrom. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

.....

132 Glennekilen sør

Strandeng og strandsump – Hevdet med slått Verdi: **C** Areal : ,625 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt på sørsiden av Glennekilen. Lokaliteten består av en kortvokst strandeng som ligger beskyttet til inne i Glennekilen. En hytte ligger rett i bakkant av enga og strandenga utgjør deler av hagearealet til hytta. Strandenga er av liten størrelse og ligger på finkornede muddermasser. Den er kortvokst og det er usikkert om dette skyldes klipping av gress, slitasje eller beite av for eksempel gjess. Lokaliteten ble kun observert fra avstand slik at dokumentasjon av arts mangfold mangler, men erfaringsmessig er strandengene på Tjøme viktige for flere rødlistearter, og spesielt de som er hevdet med beite eller slått.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”strandeng og strandsump (G05)”, utforming ”hevdet med slått (G0502)”. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5).

Arts mangfold: Ingen arter registrert på grunn av at lokaliteten kun ble observert fra avstand.

Bruk, tilstand og påvirkning: Strandenga er kortvokst og dette skyldes mest sannsynlig at hytteeier klipper gresset, men det kan også skyldes slitasje eller beite av for eksempel gjess.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være lokalt viktig (C) grunnet at lokaliteten er liten og har manglende dokumentasjon av arts mangfold. Erfaringsmessig er strandengene på Tjøme viktige for blant annet flere rødlistede karplanter.

Skjøtsel og hensyn: Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Denne enga klippes trolig med gressklipper flere ganger gjennom sesongen. En skjøtsel hvor en har fokus på biologisk mangfold vil tilsi at det ikke klippes på enga før i midten av august, dette for at eventuelle hevd betingede arter skal kunne sette frø før klippingen. Gressavfallet bør fjernes fra enga etter klipping.

.....

133 Glennestranda 32

Store gamle trær – Skjøttet/styvet Verdi: **B** Areal : ,161 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordvest på Tjøme, nærmere bestemt sør for Glennekilen i innkjørselen til Glennestranda 32. Lokaliteten utgjøres av to styvede asketrær på ca 50 cm i diameter. Trærne er forholdsvis gamle og trolig hule.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”skjøttet/styvet (D1202)”. Trærne står i innkjørselen til et hus.

Arts mangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Trærne er skjøttet ved styving, noe som trolig gjøres hvert år. Trærne er styvet i to etasjer og trærne har fortsatt god vitalitet.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at de er gamle, styvet og skjøttet over lang tid. Gamle og grove trær er viktige substrat for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Det er viktig å styve trærne jevnlig for å hindre at de utvikler grove grener. Grove og tunge grener kan medføre at det gamle treet overbelastes og knekker. Styving bør gjennomføres med ca 5-7 års mellomrom. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

.....

134 Ørahavna I

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: **A** Areal : 4,4 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 27.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sørøst på Brøtsø, nærmere bestemt øst på Ørahavna. Lokaliteten består av en svartor-strandskog på tykke løsmasser i en svak forsenkning i terrenget. Skogen er dominert av svartor og har noe hegg i undersjiktet.

Fuktighetsforholdene er trolig i den tørre enden av skalaen da det er lite vannansamlinger i lokaliteten og sokkeldannelsen på svartora er ikke spesielt godt utviklet. Dimensjonene på svartora ligger rundt 15-20 cm i diameter og det er spredt med liggende død ved. Skogen er ikke spesielt gammel da grove og gamle trær mangler. Trolig har området vært mye mer åpent for flere tiår siden.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”rik sumpskog (F06)”, utforming ”svartor-strandskog (F0602)”. Vegetasjonstypen utgjøres av svartor-strandskog (E6) som er klassifisert som sterkt truet (EN) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper.

Arts mangfold: Grunnet sent registreringstidspunkt var det meget sparsomt med karplanter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger i et området som er lite brukt og lite påvirket av nyere inngrep, men lite død ved og mye småvokst svartor tyder på at området har vært mer åpent for noen tiår siden.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at alle forekomster av svartor-strandskog skal kartlegges som A.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

.....

135 Ørahavna II

Strandeng og strandsump – Verdi: **A** Areal : 26,583 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 27.09.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sørøst på Brøtsø, nærmere bestemt i den nordvendte og beskyttede bukta på haløya Ørahavna. Lokaliteten består av flere mindre bukter og holmer i en grunn bukt. I buktene er det flere strandenger av varierende størrelse og med ulike vegetasjonstyper. Generelt bærer mye av området preg av å være i gjengroing, men fortsatt er det forekomster av rødlistede karplanter som er avhengige av skjøtsel i engene. Inne i buktene er det en mosaikk av saltenger og brakkvannssumper. Flere bergrygger stikker ut som holmer i

bukta og deler opp området. På holmene sitter det tydeligvis mye fugl som gjenspeiles i flere nitrofile arter på strandbergene. Innerst i bukta er det partier med takrørskog og svartor-strandsump. Variasjonen og artsmangfoldet plasserer lokaliteten blant de mest verdifulle strandengene på Tjøme. Tiltak for å ta vare på dette viktige området er derfor å anbefale.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres i all hovedsak av "strandeng og strandsump (G05)", men det er også noe innslag av rike strandberg (G09) og rik sumpskog (F06). Utforming av strandberg og strandsump er ikke valgt da området ikke passer inn i noen av de definerte utformingene. Vegetasjonstypen er dominert av øvre salteng (U5), men det er også en del areal med brakkvannssump, havsivaks-utforming (U8b). Innerst i bukta er det noen mindre parti med brakkvannssump, takrør-utforming (U8d) og svartor-strandskog (E6).

Artsmangfold: Tre rødlistede karplanter ble registrert på engene og det er jordbærkløver (EN), tusengylden (EN) og dverggylden (VU). I tillegg er ormetunge (VU) registrert tidligere av Trond Grøstad. Ellers forekommer arter som strandrisp, salturt, gåsemure, tiriltunge, smalkjempe, strandkjempe, strandkjeks, malurt, strandstjerne, strandkryp, fjæresauløk, saltsiv, havsivaks og takrør.

Bruk, tilstand og påvirkning: Strandengene er varierte, men bærer stort sett preg av manglende hevd. Vegetasjonsdekket er svært tett og det synes som om den viktigste påvirkningsfaktoren i dag er ferdselsslitasje, men slitasjen er ikke nok til å begrense gjenveksten. Gåsebeite ser heller ikke ut til å være noen påvirkningsfaktor, noe som er tilfelle på mange andre strandenger i Tjøme. Innerst i bukta er det et felt med takrør som trolig er i ekspansjon.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at lokaliteten er godt utviklet og med forekomst av direkte truede karplanter.

Skjøtsel og hensyn: Verdien knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Engene i dette området er ikke noe unntak og gjengroings situasjonen viser tydelig fraværet av skjøtsel. Strandengene på Ørahavna er av de bedre utviklede på Tjøme og det er derfor viktig å bevare og skjøtte området. For å stoppe gjengroingen bør området slås en gang hvert år. En slått bør gjennomføres i midten av august, dette for at eventuelle hevd betingede arter skal kunne sette frø før klippingen. Gressavfallet bør fjernes fra engene etter klipping.

.....

136 Lindhøy sør

Rik edellauvskog – Lågurt-eikeskog Verdi: C Areal : 45,553 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sentralt på Tjøme mellom Lindhøy i nord og Eidene i sør, nærmere bestemt langs en strekning på 500 meter langs begge sider av riksveg 308. Lokaliteten består av en blandingsskog med mye edelløvtrær i form av spesielt flere gamle og grove trær av eik og lind. De grovste eikene er opp mot 50-60 cm i diameter. Terreng er steinete og med flere langstrakte bergrygger i retning nord-sør. Mot vest glir lokaliteten over i mer grandominert skog og mot øst grenser lokaliteten mot sykkel- og gangveg. Skogen er påvirket og spesielt mot øst er det tynnet ut kraftig i kanten mot sykkel- og gangvegen. Død ved finnes spredt, og av små dimensjoner.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "rik edellauvskog (F01)", utforming "lågurt-eikeskog (F0101)". Et mindre innslag av "alm-lindskog (F0105)" finnes i sørøst. Vegetasjonstypen domineres av lavurt-eikeskog (D2a) på østsiden av veien og med en del innslag av blåbær-eikeskog (D1a) på vestsiden. Alm-lindskog (D4) er sparsomt representert i sørøst. Lavurt-eikeskog og blåbær-eikeskog står oppført som henholdsvis noe truet (VU) og hensynskrevende (LR) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper.

Artsmangfold: Registreringstidspunktet var noe sent på året for å fange opp karplantefloraen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Riksvegen strekker seg gjennom lokaliteten fra nord til sør. Skogen i kantsonen mot gangveien i øst er tynnet kraftig ut.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at alle forekomster av rik edellauvskog skal kartlegges som viktig. Innslag av grove trær teller positivt for verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep.

.....

137 Lindhøy sør II

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: B Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger sentralt på Tjøme rett sør for Lindhøy. Lokaliteten utgjøres av en meget grov eik på ca 100 cm i diameter som står i kanten mellom skogen i vest og en gang- og sykkelveg i øst. Eika har gode lysforhold og står åpent mot øst, men mot vest står skogen og skygger for treet. Eika er høy og ved god vitalitet. Kronen bærer preg av at treet tidligere har stått i skogen og forgrener seg først et godt stykke oppe i treet. De nederste grenene har forholdsvis lite bladverk.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "store gamle trær (D12)", utforming "gammelt tre (D1204)". Eika står i en åpen kantsone, og vegetasjonen kan nærmest beskrives som lavurt-eikeskog (D2a).

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Eika er ved god vitalitet, men den bærer preg av å ha stått i skog hvor konkurransen om lys er stor. De nederste grenene har et noe begrenset bladverk. Terreng rundt eika holdes forholdsvis åpent på grunn av gang- og sykkelveg.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et forholdsvis grovt, høyt og gammelt eiketree, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de datter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig. Et par mindre oppslag av ask vokser opp under eika og disse anbefales fjernet.

.....

138 Budal

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: A Areal : 6,502 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på vestsiden av Tjøme i en sørvendt, smal og forholdsvis langstrakt bukt ved Budal. Bukta ligger beskyttet til innenfor flere holmer og skjær. Lokaliteten består av en svartor-strandskog i indre deler og strandeng og strandsump i ytre deler. Mot vest grenser lokaliteten til hyttetomt og berg, mens riksvegen danner grensa mot øst. Mot nord er det mer påvirket skog. Skogen er ensjiktet og trolig resultat av gjengroing av tidligere åpent areal. Tresjiktet er dominert av ung svartor med dimensjoner stort sett rundt 15 cm i diameter. I indre deler er det innslag av grovere svartor rundt 25-30 cm i diameter. Død ved er stort sett fraværende i hele området. I kantene er det noe innslag av hegg i busksjiktet. Feltsjiktet er frodig og dominert av mjødurt. I ytre deler er det en markert overgang til strandeng og strandsump dominert til en stor grad av havsivaks og mjødurt. I midtre deler er det et mer kortvokst parti med innslag av strandrødtopp (VU). **Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:** Naturtypen utgjøres av ”rik sumpskog (F06)”, utforming ”svartor-strandskog (F0602)” og ”strandeng og strandsump (G05)”. Utforming av strandeng og strandsump er ikke valgt da området ikke passer inn i noen av de definerte utformingene. Vegetasjonstypen i indre deler utgjøres av svartor-strandskog (E6) som er klassifisert som sterkt truet (EN) i Fremstads (2001) oversikt over truede vegetasjonstyper. I ytre deler er vegetasjonstypen dominert av brakkvannssump, havsivaks-utforming (U8b), men det er også noe innslag av øvre salteng (U5).

Artsmangfold: Rødlistearten strandrødtopp (VU) ble registrert i lokaliteten. Ellers forekommer arter som mjødurt, kattehal, dunkjempe, fredløs, sverdlilje og havsivaks.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten ligger inneklemt mellom riksvegen, grusveg og hytte og er dermed sterkt påvirket av kanteffekter. Skogen forholdsvis ung og bærer preg av at området har vært åpent for noen tiår siden. Den ytre delen av skogen er ifølge Erik Blomdal hogd for ca 15 år siden, men hogsten ble stoppet etter kraftige protester. Strandenga er høyvokst og bærer preg av ikke å ha vært skjøttet på mange år.

Fremmede arter: I kanten av området mot vest var det et lite felt med den innførte planten parkslirekne.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet at alle forekomster av svartor-strandskog skal kartlegges som A, samt at det er en forekomst av en rødlisteart i strandenga.

Skjøtsel og hensyn: Skogen anbefales å få utvikle seg uten inngrep. Verdiene knyttet til mange av strandengene på Tjøme er avhengig av skjøtsel i form av beite eller slått. Gjengroingssituasjonen på denne enga viser tydelig fraværet av skjøtsel. For å stoppe/begrense gjengroingen og for å ta vare på strandrødtoppen bør i alle fall de indre og midtre deler av enga slås en gang hvert år. En slått bør ikke gjennomføres før i midten av august, dette for å eventuelle hevdbetingede arter skal kunne sette frø før klippingen. Gressavfallet bør fjernes fra enga etter klipping. Forekomsten av parkslirekne bør bekjempes. Dette gjøres enklest ved bruk av kjemiske bekjempelsespreparater som f.eks. roundup da dette er en art som er meget vanskelig å bekjempe mekanisk.

139 Tjøme Prestegård I

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **B** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på vestsiden av Tjøme, nærmere bestemt rett sør for Tjøme Prestegård. Lokaliteten utgjøres av en grov bøk på ca 100 cm i diameter som står mellom riksvegen i vest og gang- og sykkelvegen i øst. Bøka står lysåpent til og har gode vekstforhold. Bøka forgrener seg relativt langt nede og har en høy og omfangsrik krone. Treet har fortsatt god vitalitet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”gammelt tre (D1204)”. Bøka står på en gressflate mellom riksvegen og gang- og sykkelvegen.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Bøka er ved god vitalitet. Den står lysåpent til med gode vekstforhold og er plassert i vegkant som klippes jevnlig.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et forholdsvis grovt, høyt og gammelt bøketre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Normal trepleie anbefales, men grove, døde grener bør være urørt så lenge som mulig. Er det fare for at de detter ned på folk kan en kutting av de ytre deler gjennomføres. Da kan resten av grenen stå igjen i mange år til. Døde grener/trær er veldig viktig for mange sjeldne insekter. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

140 Tjøme Prestegård II

Store gamle trær – Skjøttet/styvet Verdi: **B** Areal : ,703 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på vestsiden av Tjøme, like ved Tjøme Prestegård. Lokaliteten utgjøres av en gammel og grov ask på ca 60-70 cm i diameter som står mellom riksvegen i vest og gang- og sykkelvegen i øst. Asketreet står lysåpent til og har gode vekstforhold. Treet er tidligere styvet og har nå fått forholdsvis grove grener. Treet har fortsatt god vitalitet. På stammen er mosedekningen stor.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av ”store gamle trær (D12)”, utforming ”skjøttet/styvet (D1202)”. Asketreet står på en gressflate mellom riksvegen og gang- og sykkelvegen.

Artsmangfold: Ingen spesielle arter er registrert.

Bruk, tilstand og påvirkning: Asketreet er ved god vitalitet. Den står lysåpent til med gode vekstforhold og er plassert i vegkant som klippes jevnlig.

Fremmede arter: Ingen registrert.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig (B) grunnet at det er et forholdsvis grovt og gammelt askeetre, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Slik tilstanden er nå vil grenene fortsette veksten sin og til slutt bli så tunge at treet knekker/revner under vekten. Tidligere styvede trær bør restaureres tilbake til den opprinnelige tilstanden i størst mulig grad. Styving bør gjennomføres med ca 5-7 års mellomrom. Oppvoksende vegetasjon under treet og mot stammen bør holdes borte. Gode lysforhold for stamme og krone er viktig.

141 Tjøme golfbane

Parklandskap – Parker Verdi: **A** Areal : 332,767 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kim Abel (BioFokus) den 19.10.2009 i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet i Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rundt Rød gård nær Tjøme sentrum. Lokaliteten utgjøres av store deler av golfbaneanlegget til Tjøme golfbane. Selve golfbanen er bygget delvis på tidligere dyrka mark og innbefatter nå et ganske stort område. Landskapet er mosaikkpreget med store felter med golfplen, men også mye kantsoner til skog, "åkerholmer" og hageanlegg. Flere dammer er anlagt i området, men det er uvisst om de vil ha noen stor verdi for vanntilknyttede dyr som amfibier og vanninsekter. Det som i størst grad særpreger området er et stort innslag av forholdsvis gamle og grove trær, først og fremst eiketrær. Området mangler de eldste og grøvste eksemplarene, men funn av den direkte truede poresoppen eikeknivkjuke i en tilgrensende lokalitet viser at området rundt Rød innehar gode kvaliteter knyttet til store og gamle trær.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen passer best inn i "parklandskap (D13)", utforming "parker (D1302)", men deler av området kunne også vært kartlagt som for eksempel store gamle trær, småbiotoper og dammer. Vegetasjonen i området er klart dominert av rene golfplener, men det er også en del innslag av skogholt med edelløvskog hvor lavurt-eikeskog er dominerende og med noe innslag av almlindskog (D4).

Artsmangfold: Bortsett fra en del stor lindelav og noe almelundlav (*Bacidia rubella*) ble det ikke registrert noen arter av interesse. Kartleggingen var imidlertid noe overflatisk og området har trolig et godt potensial for rødlistearter innen bl.a. insekter, lav og sopp. Et viktig funn i tilgrensende lokalitet er funnet av den direkte truede poresoppen eikeknivkjuke. Den ble funnet i et område som naturlig hører inn under parken, men som ble skilt ut som en egen lokalitet på grunn av en konsentrasjon av gamle trær og funnet av eikeknivkjuka (lokalitetsnavn Rød).

Bruk, tilstand og påvirkning: Golfbaneanlegget er i aktiv bruk og området skjøttes derfor med tanke på golfaktiviteter. Kantsoner holdes åpne, noe som er positivt for mange kantsonerarter. Dette er også positivt for store og gamle trær som dermed får gode lysforhold. Det er et stort antall edelløvtrær i varierende størrelser og aldre. For mange av disse er vitaliteten god.

Fremmede arter: Mangelfullt kartlagt.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være svært viktig (A) grunnet en stor konsentrasjon av gamle og grove edelløvtrær. De eldste og grøvste mangler, men funn av den direkte truede poresoppen eikeknivkjuke i en tilgrensende lokalitet viser at området innehar gode kvaliteter knyttet til store og gamle trær, et substrat som er viktig for en lang rekke sjeldne arter.

Skjøtsel og hensyn: Området er ikke kartlagt godt nok til å peke på konkrete skjøtselstiltak, men generelt er tiltak som begunstiger de store og gamle trærne positive. Dette gjelder både solitære trær, alleer og tregrupper. Det samme gjelder tiltak som holder kantsonene åpne og varierte med en gradvis overgang fra åpen og naturlig engvegetasjon i ytre del til skog i indre del. Det er også viktig i parklandskapet å ha et fokus på neste generasjon av edelløvtrær fordi mange arter er helt avhengig av en kontinuitet i tilgangen på gamle og grove trær.

142 Engø nord III

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: **C** Areal : ,448 daa

Innledning: Lokaliteten er hentet fra en undersøkelse utført av Asplan Viak i 2006. Oppdragsgiver var Engø gård AS og Eriksen & Marlow AS. Tittelen på notatet er: Engø (Tjøme); Konsekvenser for naturmiljø og friluftsverdier i strandnære områder. Lokaliteten ligger øst på Tjøme rett nord for Engø gård.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten består av to gamle, grove eiker i/umiddelbart nedenfor en skrent. Trærne har betydelig dimensjon, og har trolig vært fristilt i et kulturlandskap som nå har vært i gjenvoksning noen år.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "store gamle trær (D12)", utforming "gammelt tre (D1204).

Artsmangfold: Ukjent.

Bruk, tilstand og påvirkning: Området er preget av noe gjengroing.

Fremmede arter: Ukjent.

Verdivurdering: Det er knyttet store biologiske verdier til gamle eiker, og selv om disse trærne neppe har mer enn lokal verdi (verdi C) etter naturtypesystemet i dag, vil verdien øke betraktelig dersom trærne får utvikle seg fritt. Verdi C tilsvarende middels verdi i h.h.t. metoden for konsekvens utredning (Statens vegvesen hb 140).

Skjøtsel og hensyn: Ikke oppgitt, men generelt kan det sies at store gamle trær i gammelt kulturlandskap bør fristilles slik at de får gode lysforhold.

143 Engø gård IV

Rikt strandberg – Verdi: **C** Areal : 2,737 daa

Innledning: Lokaliteten er hentet fra en undersøkelse utført av Asplan Viak i 2006. Oppdragsgiver var Engø gård AS og Eriksen & Marlow AS. Tittelen på notatet er: Engø (Tjøme); Konsekvenser for naturmiljø og friluftsverdier i strandnære områder. Lokaliteten ligger øst på Tjøme rett nord for Engø gård.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten består av den nordvestlige odden i planområdet med nedvasket strandberg hvor vegetasjonen er knyttet til sprekker og små senkninger. Innover (sørover) inngår noe kantkratt (slåpetorn, einer) og litt tredekt areal (eik, ask m.fl.). Lokaliteten viser innslag av svakt basekrevende arter, men ikke i et slikt omfang at det kan beskrives som et "kalkrikt strandberg". Løsmassedeckningen er liten, og består av forvittringsmateriale og noe skjellsand i kantene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av "rikt strandberg (G09)".

Artsmangfold: Floraen er karakteristisk for denne typen strandberg i regionen, d.v.s. ganske rik med arter som gulmaure, engtjæreblom, prikkperikum, flekkgrisøre, smalkjempe, sølvmure, gjeldkarve, hvitmure, skjerm-sveve og gulaks. Floraen viser tegn til beitepåvirkning, med innslag av naturengplanter. Denne typen områder har trolig stor verdi for insektfaunaen (kan hende også for trua og sjeldne arter), uten at dette er undersøkt videre.

Fremmede arter: Ukjent.

Verdivurdering: Verdien settes til lokalt viktig etter naturtypesystemet (verdi C), d.v.s. middels i h.h.t. metoden for konsekvensutredning (Statens vegvesen, hb 140).

Skjøtsel og hensyn: Ikke oppgitt.

144 Pirane I

Dam – Verdi: **A** Areal : 5,493 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kjell Magne Olsen, BioFokus, 14. august 2009, i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet for Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Dammen ligger sentralt i den søndre delen av sauebeitet som nokså nylig er ryddet på sørsiden av Hvasser, mellom Tjønneberget og Sønstegård. Den ligger i sin helhet innenfor Pirane naturreservet.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Dam. Dammen er relativt grunn dam med nokså rik vegetasjon. Sannsynligvis svakt påvirket av saltsprøyt. Vegetasjonen er relativt triviell, dominert av arter som flaskestorr, sumpsivaks, duskstorr, sennegrass og hesterumpe, og ellers med arter som vassgro, myrhatt, fredlaus, vasslirekne, bukkeblad, kattehale, knappsiv, blåtopp, duskull, slåttestorr, sverdlilje, ryllsiv, kysttjørnaks, krypsiv, lyssiv og blåstorr, samt en ubestemt blærerot og en ubestemt piggeknope (sannsynligvis kjempepiggeknope, ettersom denne finnes i den lille dammen noe lenger øst).

Artsmangfold: En lang rekke sjeldne og truede arter er påvist i dammen. Snutebillen *Bagous limosus* (VU) er fra Norge kun kjent fra Østfold (gamle funn) og Tjøme i Vestfold. Hvasser er imidlertid en ny lokalitet, ettersom den tidligere kun er tatt på Mostrand. Arten lever på tjørnaks. Vannkalven *Bidessus unistriatus* (VU) er kun kjent fra Tjøme her til lands, i nyere tid kun tatt på Mostrand, men det foreligger også et gammelt funn fra Hvasser. Funnet fra 2009 bekrefter at arten fremdeles finnes på Hvasser. Arten er knyttet til grunn og vegetasjonsrike dammer nær sjøen. Vanntrækkeren *Haliplus variegatus* (VU) er også kun kjent fra Mostrand på Tjøme i nyere tid, men har også et gammelt funn fra Hvaler i Østfold. Funnet på Hvasser utgjør således en ny lokalitet for denne sjeldne arten, som er knyttet til kystnære dammer. Sørlig høstlibelle *Sympetrum vulgatum* (VU) ble påvist i store mengder i 2009, de fleste i tandem og eggleggende. Ett enkelt, dødt, ungt eksemplar av småsalamander *Triturus vulgaris* (NT) ble funnet i dammen. Denne er også funnet flere steder på Tjøme, og er relativt vanlig og utbredt i regionen. Mørkknøttsnegl *Vertigo antivertigo* (NT) var inntil 2009 ikke sikkert påvist i Vestfold fylke (selv om det finnes udokumenterte opplysninger i litteraturen), men ble dette året først funnet i Moutmarka, og siden altså ved dammen i Pirane naturreservat. Bladforkrepsen *Limnadia lenticularis* (DD) har ikke vært sett i Norge på godt over 100 år. Den er kun kjent fra to lokaliteter, Merdø utenfor Arendal i Aust-Agder og i nærheten av Hamar, Hedmark. På Merdø ble den samlet i 1885 og 1886, ved Hamar i 1888 og 1889 (den ble også ettersøkt ved Hamar i 1894 og 1895, men kunne da ikke gjenfinnes). Funnet fra Hvasser i 2009 er således det tredje i Norge, og det første i Vestfold fylke. Hanner av arten er ytterst sjeldne, og i Norge reproducerer den utelukkende parthenogenetisk. Strandtegen *Saldula opacula* er ikke rødlistet, men funnet er det første i Vestfold fylke. Den er med dette nå kjent fra alle fylkene på Østlandet. Totalt ble ca. 50 ferskvannstilknyttede dyrearter påvist i 2009, og det er god grunn til å tro at dammen også huser ytterligere sjeldne og truede arter.

Bruk, tilstand og påvirkning: Dammen er intakt. Området rundt benyttes til sauebeite.

Fremmede arter: Ingen observert.

Del av helhetlig landskap: I det samme området ligger to andre, noe mindre dammer, og disse tre utgjør sannsynligvis til sammen et lite økosystem. Dammene bidrar også til å heve verdien på det omkringliggende beiteområdet da de bidrar til økt variasjon.

Verdivurdering: På grunn av det store antallet sjeldne og truede dyrearter som er påvist i dammen settes verdien til A.

Skjøtsel og hensyn: Dagens beitetrykk ser ikke ut til å ha negativ innvirkning, snarere sannsynligvis positiv, på dyre- og plantelivet i dammen.

145 Pirane II

Dam – Verdi: B Areal : 1,632 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Kjell Magne Olsen, BioFokus, 14. august 2009, i forbindelse med oppdatering av naturtypekartet for Tjøme kommune.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Dammen ligger i det sørøstre hjørnet av sauebeitet som nokså nylig er ryddet på sørsiden av Hvasser, mellom Tjønneberget og Sønstegård. Den ligger i sin helhet innenfor Pirane naturreservat.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Dam. Dette er en liten, sannsynligvis nokså grunn dam med rik vann- og vannkantvegetasjon, sannsynligvis noe påvirket av saltsprøyt. Dominerende arter: sverdlilje, duskstorr, hesterumpe, sumpsivaks og kjempepiggeknope. Øvrige noterte arter (men det ble ikke gått rundt hele dammen, så listen er mangelfull): kattehale, vassgro, gulldusk, havsivaks, andemat, grøftesoleie, klourt og mannasøtgras.

Artsmangfold: Eneste rødlistearter som ble påvist var sivgresshoppe *Conocephalus dorsalis* (NT). Denne er ikke uvanlig på Tjøme. Ferskvannssneglen spissblæresnegl *Aplexa hypnorum* er sjelden i Vestfold, kun kjent fra Tjøme (flere funn i 2009) og i sørenden av Borrevann, Horten (Økland 1964, 1990). Det er potensial for langt flere arter i dammen. Et viktig poeng er også samspillet med de litt større dammene som ligger hhv. mot vest og mot nordvest (beskrevet som egne lokaliteter), hvor det er registrert langt flere rødlistede arter. Sannsynligvis spiller alle dammene en rolle for enkelte av dyrene som lever her.

Bruk, tilstand og påvirkning: Dammen er antakelig i ferd med å gro igjen. Området rundt benyttes til sauebeite.

Fremmede arter: Ingen observert.

Del av helhetlig landskap: I det samme området ligger to andre, noe større dammer, og disse tre utgjør sannsynligvis til sammen et lite økosystem. Dammene bidrar også til å heve verdien på det omkringliggende beiteområdet da de bidrar til økt variasjon.

Verdivurdering: Basert på kun de observasjonene og funnene som ble gjort i felt, vurderes dammen som en klar B. Ut fra potensial og samspill med øvrige dammer i området kan det sikkert også forsvares å gi dammen verdi A. Inntil ytterligere opplysninger om dammen er innhentet, lar vi den stå som B.

Skjøtsel og hensyn: Muligens kan deler av dammen graves opp noe for å forhindre gjengroing, men en grundigere undersøkelse av flora og fauna må foretas i forkant av et eventuelt inngrep.

150 Fagerbakke øst

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: A Areal : 3,306 daa

Beliggenhet/avgrensning: Området ligger øst for Jørestrandveien (nær husnummer 104), ca. 200 m sør for Fynsmyra på Hvasser. Lokaliteten ligger innenfor Storemyr-Fagerbakke landskapsvernområde med plantelivsfredning.

Naturtyper og utforminger: Lokaliteten består av en svartorsumpskog med mye kjempestorr, samt noe hassel og bjørk.

Artsmangfold: Store mengder kjempestorr (EN).

Trusler: Ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Store mengder av den rødlistede arten kjempestorr (EN på 2006-listen) gir lokaliteten verdi svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Det er laget skjøtelsesplan for landskapsvernområdet (1986) som skal revideres i 2010.

151 Kvieveien, dam

Dam – Eldre fisketom dam Verdi: B Areal : ,302 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger like vest for en hytte på toppen av bakken i Kvieveien, ca. 80 m øst for Liaveien på Hvasser.

Naturtyper og utforminger: Grunn dam med mye vegetasjon, i ferd med å gro igjen. Vegetasjonen domineres av myrhatt, sverdlilje og bukkeblad, ellers finnes bl.a. gråstorr, slåttestorr, gråselje (mye), liten andemat, stolpestorr, sumpsivaks, kyst(?)tjørnaks, sennegrass og krypvier.

Artsmangfold: Larver av småsalamander (NT). Noe øyestikkere. Møller.

Trusler: Gjengroing. Noe felling av kvister og henlegging av hageavfall.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Dammer er generelt ganske sjeldne i dagens kulturlandskap, og særlig dammer med yngling av rødlistearter bør beskyttes, derfor gis denne verdi viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Hele eller deler av dammen kan godt graves opp noe. Dette bør gjøres over to eller flere år hvor ikke mer enn halve dammen graves opp om gangen.

.....

152 Sandvika, tørrbakke

Naturbeitemark – (D04) Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: **C** Areal : 1,533 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 07.06.2008. Lokaliteten ligger langs stien sørvest for Sandvika, mellom bergknauser mot havet og en uttørket dam inn mot Ørnevollen, nordøst på Hvasser.

Naturtyper og utforminger: Tørr, sandholdig bakke langs sti og inn mot bergknauser på begge sider. Rik flora, bl.a. med rødlisteartene nikkesmelle (NT) og kubjølle (NT). Øvrig flora og avgrensning av området er dårlig kartlagt, og området bør undersøkes bedre i felt.

Artsmangfold: Nikkesmelle og kubjølle. Gulsanger.

Trusler: I noen grad trakk i forbindelse med stien, men artene som vokser her er sannsynligvis tilpasset dette.

Fremmede arter: Ingen observert.

Verdivurdering: Bestandene av de nevnte rødlisteartene er ikke kjent, og ettersom området er dårlig undersøkt settes verdien foreløpig til lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Ingen aktuelle de første årene, men generelt hindre at busker brer seg innover på enga.

.....

153 Ramsesletta, dam

Dam – Verdi: **C** Areal : ,154 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger øst for Vestre Ramsen, like nord for innkjørselen til nr. 6, sør i kommunen.

Naturtyper og utforminger: Liten dam, muligens nyanlagt eller i hvert fall nyrestaurert. Dammen er omkranset av en fjellknaus og plen, med et smalt belte av steiner og litt vegetasjon mellom dammen og plenen. Vegetasjon og fauna i dammen er ikke undersøkt; den er kun observert og fotografert fra veien.

Artsmangfold: Helt ukjent, bortsett fra at det er store mengder orange og gulaktige karpefisk i dammen.

Trusler: Store mengder karpefisk har utvilsomt innvirkning på stedegen ferskvannsf fauna.

Fremmede arter: Karpefisk.

Verdivurdering: Dammen har ukjent biologisk mangfold, ettersom den ikke er undersøkt, men dersom karpefiskene fjernes har den potensial for en interessant ferskvannsflora og -fauna. Den gis derfor foreløpig verdi lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn: Karpefiskene må fjernes! Disse innebærer, i tillegg til skadevirkningene de har i denne dammen, en risiko for at folk ønsker å ta noen av dem med seg og sette ut i andre dammer, enten på Tjømø eller andre steder.

.....

154 Kjøløy sør

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: **A** Areal : 1,286 daa

Beliggenhet/avgrensning: Besøkt av BioFokus v/Kjell Magne Olsen 02.07.2008. Lokaliteten ligger sør for brakkvannspollen som ligger vest for Kolabekkilen. Lokaliteten er bare hastig registrert i felt og avgrensning og beskrivelse bør kvalitetssikres og suppleres ved ytterligere feltarbeid.

Naturtyper og utforminger: Svartorstrandskog med relativt begrenset omfang, og med feltsjikt av bl.a. mjødurteng. Muligens bør også noen av de omkringliggende skogområdene innlemmes i lokaliteten.

Artsmangfold: Ikke registrert.

Trusler: Ingen åpenbare.

Fremmede arter: Ingen observert, men området er dårlig undersøkt.

Verdivurdering: Mangelfullt kartlagt område som ifølge håndboka skal verdisettes som svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

.....

155 Grimestadstranda

Strandeng og strandsump – Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand Verdi: **B** Areal : 1,84 daa

Lokalitetsbeskrivelse: Lokaliteten utgjør et ganske marginalt område med kortbeitet saltsiveng. Jordbærkløver ble funnet på lokaliteten i ganske store mengder. Området er godt hevdet med beite. Kun overfladisk kartlagt av Terje Blindheim (BioFokus) den 03.09.2008.

Verdivurdering: Funn av jordbærkløver som er vurdert som direkte truet på rødlista i 2006 tilsier A verdi, men da arealet er begrenset settes verdien til viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Beite bør fortsette som i dag. Det må ikke brukes gjødsel på området.

.....

156 Holtekjær

Hagemark – Eikehage Verdi: **B** Areal : 41,652 daa

Generelt: Lokaliteten ligger ved Holtekjær gård, mellom gården og sjøen og er kartlagt i felt av Terje Blindheim (BioFokus) den 03.09.2008.

Lokalitetsbeskrivelse: Beitet eikehage med til dels mye eik som begynner å bli ganske grov i partier med eiker opp mot en meter i diameter. Vegetasjonen virker noe gjødselpåvirket og områder med naturengflora ble ikke funnet. Naturkvalitetene er i første rekke knyttet til et åpent landskap med eik og de arter som er avhengig av slike miljøer, spesielt insekter, sopp og lav. Ingen spesielle arter er dokumentert, men potensialet vurderes som brukbart i dag og på sikt som svært godt, særlig når eikene utvikler hulheter. Det er også noe innslag av svartor på fuktigere mark, samt ganske grov furu stedvis.

Verdivurdering: Området vurderes som viktig (B verdi) på bakgrunn av potensialet til å huse et særegent mangfold knyttet til gammel eik. Området får ikke A verdi da det ikke er påvist hule trær eller død ved, stående eller liggende, i området.

Skjøtsel og hensyn: Det bør holdes åpent rundt eikene. Døde og døende trær eller større grener bør ikke fjernes fra lokaliteten.

157 Holtekjærstranda

Strandeng og strandsump – Kortvokst, åpen, artsrik saltsiveng på skjellsand Verdi: B Areal : 1,234 daa

Lokalitetsbeskrivelse: Lokaliteten utgjør et ganske marginalt område med kortbeitet saltsiveng. Jordbærkløver og dverggylde ble funnet på lokaliteten som er godt hevdet med beite. Kun overfladisk kartlagt av Terje Blindheim (BioFokus) den 03.09.2008.

Verdivurdering: Funn av jordbærkløver som er vurdert som direkte truet på rødlista i 2006 tilsier A verdi, men da arealet er begrenset settes verdien til viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Beite bør fortsette som i dag. Det må ikke brukes gjødsel på området.

159 Jørestrand sør I

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 2,766 daa

Generelt: Lokaliteten er en del av større sanddyne- og strandkompleks langs østsiden av Hvasser. Området er tidligere avgrenset som naturtypelokalitet Fyn, men er nå skilt ut som egen lokalitet. Lokaliteten er kun raskt befart 3. sept. 2008 av Terje Blindheim (BioFokus).

Lokalitetsbeskrivelse: Det avgrensede området utgjør tidligere engarealer som nå behandles som plen og skjøttes deretter. Området har urterik engvegetasjon med en del einer som lager en mosaikk av eng og krattvegetasjon, særlig i nord. I sør større åpne plenarealer. Siden området hevdes er naturtypen definert som slåttemark med utforming middels baserik eng (G7). Lokaliteten vurderes som interessant for beitemarkssopp, men det ble på registreringstidspunktet kun gjort funn av spiss vokssopp og liten vokssopp. Lokaliteten vurderes å ha en funksjon for mange av de samme artene som er registrert i lokaliteten Fyn lenger nord.

Verdivurdering: Urterike enger med potensial for et sjeldent mangfold av sopp er viktige for biologisk mangfold. Lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi). Området vurderes også å være en del av et større sammenhengende kulturlandskapsområde med viktige lokaliteter både i sør og nord.

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes om ikke deler av arealene i nord kan slås første gang i månedsskiftet juli-august når de fleste av karplantene har fått spredt sine frø. Deretter kan området holdes åpent. Det kan gjerne ryddes noe nytt engareal i kantene til det som nå er åpent.

160 Jørestrand sør II

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: B Areal : 5,147 daa

Generelt: Lokaliteten er en del av større sanddyne- og strandkompleks langs østsiden av Hvasser. Området er tidligere avgrenset som naturtypelokalitet Fyn, men er nå skilt ut som egen lokalitet. Lokaliteten er kun raskt befart 3. sept. 2008 av Terje Blindheim (BioFokus).

Lokalitetsbeskrivelse: Det avgrensede området utgjør tidligere engarealer som nå behandles som plen og skjøttes deretter. Området har urterik engvegetasjon med en del einer som lager en mosaikk av eng og krattvegetasjon, særlig i nord. I sør større åpne plenarealer. Siden området hevdes er naturtypen definert som slåttemark med utforming middels baserik eng (G7). Lokaliteten vurderes som interessant for beitemarkssopp, men må da skjøttes litt bedre med slått. Lokaliteten vurderes å ha en funksjon for mange av de samme artene som er registrert i lokaliteten Fyn lenger nord. Karplantene krattalant, hjertegras og vill-lin finnes her i tillegg til nikkesmelle. Stedvis mer nitrofile strandinnslag med mye reinfann og hundegras.

Verdivurdering: Verdivurdering: Urterike enger med potensial for et sjeldent mangfold av sopp er viktige for biologisk mangfold. Lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi). Området vurderes også å være en del av et større sammenhengende kulturlandskapsområde med viktige lokaliteter både i sør og nord.

Skjøtsel og hensyn: Området bør slås første gang i månedsskiftet juli-august for å sikre frøspredningen til karplantene. Området slås ikke i dag, men skjøttes stedvis som plen.

161 Furusund N

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: B Areal : 5,513 daa

Lokalitetsbeskrivelse: Lokaliteten utgjør en liten nord-sørgående forsøkning mellom skinnere koller. Området ligger rett nord for Kolabekkilen. Lokaliteten er kun raskt befart av Terje Blindheim (BioFokus) den 03.09.2008. Sumpskogen er grandominert med noe løvinnslag. Grunnvannsstanden er noe påvirket av en mindre grøft, men denne er nå i ferd med å gro igjen. Skogen er dominert av et øvre sjikt med ganske kraftig granskog med noe yngre gran og løvskog i et undersjikt. Det er noen læger spredt, men generelt få gammelskogselementer. Det ble ikke kartlagt noen sjeldne arter på lokaliteten.

Verdivurdering: Rike sumpskoger med rimelig intakt grunnvannsstand og grov granskog vurderes som sjeldent generelt i Sør-Norge, lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi) til tross for forholdsvis lite areal og mangel på funn av spesielle arter.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

162 Båtsvika sør

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: C Areal : 1,031 daa

Beliggenhet/avgrensning: Området omfatter rik sumpskog som ligger i et nord-sørgående søkk i terrenget, sør for Båtsvika, ca en kilometer sørvest for Tjøme sentrum. Området er avgrenset av berg i øst og vest, samt mer diffust avgrenset mot tørrere mark i nord og sør.

Naturgrunnlag: Grunnen i området er trolig dominert av marine avsetninger. I fuktigere perioder står det vann i dammer i svartorskogen, men under besøket i august var disse delvis tørket inn.

Naturtyper og utforminger: Det dreier seg om naturtypen "rik sumpskog". Skogen har lite død ved og er ikke spesielt artsrik. I svartorskogen inngår noen grove/gamle svartor. I området forekommer flere slike sumper videre nordover, men disse var i stor grad parkmessig opparbeidet. Denne virket noe mindre påvirket.

Artsmangfold: Det ble registrert arter som svartor, ask, rogn, mannasøtgras, fredløs, bekkeblom, maiblom, klourt, hengeaks, vivendel og oppslag av ask.

Trusler: Trolig er det hogd noe lauv i lokaliteten.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Svartorsumpskog er vurdert som sterkt truet vegetasjonstype (Fremstad & Moen 2001). Svartorskogen i området er imidlertid ikke spesielt stor eller har spesielt stort artsinventar og er vurdert til lokalt viktig verdi (C).

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

163 Berstad

Strandeng og strandsump – Hevdet med beite Verdi: A Areal : 6,204 daa

Beliggenhet/avgrensning: Lokaliteten ligger sørvest for Langvikveien og rett nord for Berstad på vestsida av Tjøme, og helt nordvest i Rød-Dirhue landskapsvernområde. Lokaliteten er avgrenset av strandberg og en brakkvannsdam i nord, av sjøen i vest og av gjødslet kultureng som beites i øst. Mot sør er det gjerde mot tunet på Berstad.

Naturtyper og utforminger: Kortbeitet strandeng og strandberg med små skjellsandpartier. Den helt søndre delen av brakkvannsdammen inngår også i lokaliteten (se omtale av denne). Nord for tunet på Berstad er det ei lita sandstrand med strandrug-strandarve-forstrand (V6b/V6c). Området beites av storfe og gjess (trolig mest grågås). Ved dammen er det havsivakssump (U8b) med bl.a. gåsemure, slåttestarr, rødsvingel, fjørekoll og tirlunge innenfor. I fuktengpartiene sør for dammen er det saltsiveng (U5a) ytterst og hanekameng (U5c) lenger inn (langs en liten bekk/sig). På strandbergene er det tjæreblomeng (G7a).

Artsmangfold: Det mest interessante på lokaliteten var en god forekomst av ormetunge (VU) i hanekamenga og i overgangen mot strandbergene (registrert på 32V 0579150 65 53635 og 32V 0579168 6553585). På strandbergene var dessuten hjertegras i tjæreblomengene sammen med bl.a. lodnefaks, smalkjempe og flerårsknavel.

Trusler: Strandenga er i god hevd med godt beite av storfe, samt gjess. Det er bygd en liten voll mot sjøen mellom to strandberg i vest. For hardt beite kan på sikt redusere bestanden av ormetunge.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Godt hevdede strandenger er en sjelden naturtype i regionen, og dette, sammen med den gode forekomsten av den sårbare arten ormetunge (som har gått ut fra mange lokaliteter i regionen), gjør at lokaliteten får verdien svært viktig (A).

Skjøtsel og hensyn: Det ideelle ville være noe svakere beitetrykk med storfe. Det må ikke gjødsles på lokaliteten.

164 Skrålevika

Rik sumpskog – Svartor-strandskog Verdi: C Areal : 3,096 daa

Beliggenhet/avgrensning: Området omfatter rik sumpskog som ligger i et nordvest-sørøstgående søkk i terrenget, like ved Skrålevika ca en kilometer sørvest for Tjøme sentrum. Området er avgrenset av berg i sør og nord og strandeng i vest, i øst er den diffust avgrenset mot gradvis tørrere mark.

Naturgrunnlag: Grunnen i området er trolig dominert av marine avsetninger. En liten bekk renner inn i lokaliteten fra øst.

Naturtyper og utforminger: I fuktigere perioder står det vann i dammer i svartorskogen, men under besøket i august var denne delvis tørket inn. Det dreier seg om naturtype "rik sumpskog". Skogen har lite død.

Artsmangfold: Det ble registrert arter som svartor, hegg, fredløs, sverdlilje, bukkeblad, mjødurt, skogburkne og krusfagermose.

Trusler: Det er hogd noe lauv i lokaliteten. Hogstavfall er lagt i hauger. Det er også gravd en liten grøft som drenerer ut sumpen. Drenering av området vil medføre betydelige endringer i artsamangfoldet og tilvoksing med lauv. Dreneringsgrøfta bør fylles igjen.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Svartorstrandskog er vurdert som sterkt truet vegetasjonstype (Fremstad & Moen 2001). Svartorskogen i området er noe påvirket og er vurdert til lokalt viktig verdi (C) .

Skjøtsel og hensyn: Dreneringsgrøfta bør fylles igjen.

165 Skrålavika øst

Rik sumpskog – Rik sumpskog Verdi: C Areal : 2,82 daa

Beliggenhet/avgrensning: Området omfatter rik sumpskog som ligger vest for vegen ut til Dirhue, ca en kilometer sørvest for Tjøme kirke. Den er skarpt avgrenset av vegen i øst og tørrere mark i nord, i sør er den mer diffust avgrenset mot tørrere mer påvirket område.

Naturgrunnlag: Grunnen i området er trolig dominert av marine avsetninger. I fuktigere perioder står det vann i mindre dammer i svartorskogen.

Naturtyper og utforminger: Det dreier seg om naturtype "rik sumpskog" med svartor. I tillegg inngår en god del gran som trolig er plantet inn. Omfattende stormfelling de senere årene har delvis lagt grana ned.

Artsmangfold: Feltsjiktet er rikt med arter som mjødurt, skogsvinerot, kratthumleblom, sanikel, firblad, bringebær, skogburkne, tannrot, grøftesoleie, krypssoleie, bjørnebær og korsved. Foruten høystammet svartor og gran forekommer ask, alm (NT) og hegg.

Trusler: Det er hogd noe gran i lokaliteten, bl.a. stormfelte graner.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Svartorsumpskog er vurdert som sterkt truet vegetasjonstype (Fremstad & Moen 2001). Svartorskogen i området er noe påvirket og er vurdert til lokalt viktig verdi (C) .

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling.

166 Berstad øst

Store gamle trær – Gammelt tre Verdi: C Areal : ,232 daa

Beliggenhet/avgrensning: Området omfatter flere store eiker på nordsida av vegen inn til Berstad, ca 500 meter vest for Tjøme kirke. Et steingjerde ligger mellom eikene og vegen.

Naturgrunnlag: Grunnen består av finkornete marine avsetninger og framstikkende fattige bergknauser.

Naturtyper og utforminger: Grunnen i området er dominert av marine avsetninger. Langs vegen inn til Berstad står det flere store eiker, derav 3 ganske grove. De er ikke hule og er fremdeles i god vekst. Det dreier seg om naturtype "store gamle trær". Området omkring kan karakteriseres som naturbeitemark.

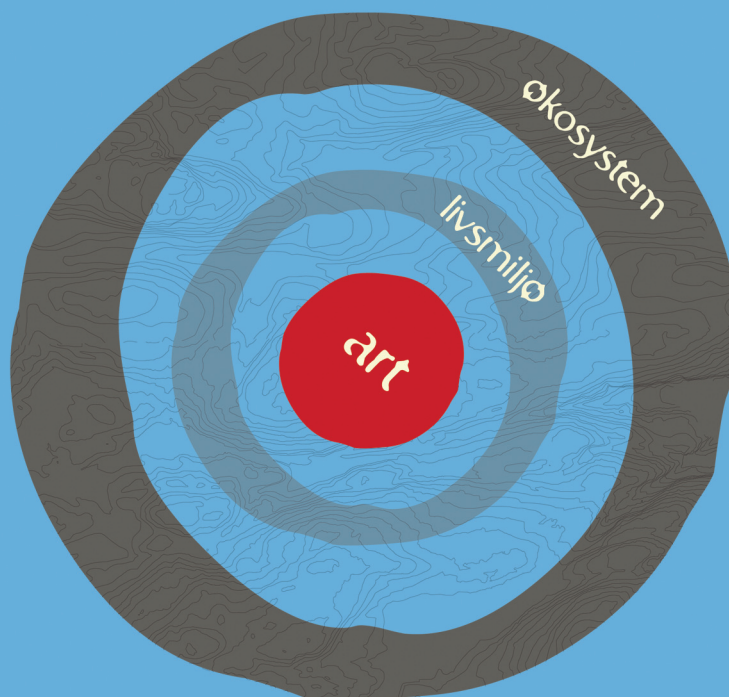
Artsmangfold: Ingen spesielle arter ble registrert på eikene.

Trusler: Ved eventuell utvidelse av vegen kan eikene stå utsatt til.

Fremmede arter: Ingen registrerte

Verdivurdering: Eikene synes ikke å ha spesielle arter knyttet til seg, og er fremdeles i god vekst. De blir derfor vurdert til lokalt viktig verdi(C).

Skjøtsel og hensyn: Av hensyn til insektfauna og annet biologisk mangfold bør døde grener få henge på trærne.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>